KAMPEN FÖR LYCKAN

TVÅ PARALLELDRAMER

AF

K. L.

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1887.

Förord till den elektroniska utgåvan

Om författarskapet till detta paralleldrama skriver Anne Charlotte Leffler i förordet: *Det namn, som står på omslaget, betecknar den, som **skrifvit** skådespelen. Initialerna på titelbladet åter beteckna en kollektiv författarepersonlighet, som är arbetets egäntliga upphof, som utarbetat det sen för sen, uttänkt varje situation ock varje karaktär, samt i tankarna genomlefvat allt det, som tilldrar sig i styckena.*

Att denna kollektiv-personlighet önskar vara okänd beror på åtskilliga omständigheter, som ej här kunna närmare förklaras, ock har undertecknad endast att anhålla om öfverseende med den nödtvungna anonymiteten.

Personerna bakom signaturen K. L. anses dock vara Sonja Kovalevski och Leffler själv, där Kovalevsky främst stod för idé och innehåll medan Leffler komponerade replikerna (**Se Wikipedia-artikel!**).

Boken, som tillhör Harvard University Library, har hämtats från Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i december 2012 av Bert H.

FÖRORD.

Två namnteckningar på samma bok! Det fordrar en förklaring.

Det namn, som står på omslaget, betecknar den, som skrifvit skådespelen. Initialerna på titelbladet åter beteckna en kollektiv författarepersonlighet, som är arbetets egäntliga upphof, som utarbetat det sen för sen, uttänkt varje situation ock varje karaktär, samt i tankarna genomlefvat allt det, som tilldrar sig i styckena.

Att denna kollektiv-personlighet önskar vara okänd beror på åtskilliga omständigheter, som ej här kunna närmare förklaras, ock har undertecknad endast att anhålla om öfverseende med den nödtvungna anonymiteten.

Äfven om det stafsätt, som blifvit följt i denna bok, böra kanske några förklarande ord yttras. Alla öfvergångs- ock förmedlingsförsök hemfalla ju med nödvändighet under beskyllningen för inkonsekvens. Men det gamla stafsättet är minst sagt lika inkonsekvent, fastän detta, till följd af vanan, mindre faller i ögonen. Det enda fullt

konsekventa stafsättet är naturligtvis det rent ljudenliga; men att med ett slag söka införa detta inom skönlitteraturen, torde väl vara allt för vågat, så mycket mer som en ock annan punkt på det radikala programmet ej ännu synes vara fullt

*slutdiskuterad. Jag har därför slutit mig till ock begynt att till en del tillämpa ett förmedlingsförslag mellan de mer konservativas ock de radikalaste reformvännernas ståndpunkt, uppgjort af några språkforskare, vilka inom kort ämna i definitiv form framlägga det för offäntligheten. Detta förslag afser att först ock främst söka genomföra de ur pedagogisk synpunkt viktigaste reformerna*Jfr Lundells uppsats: ***Olika ståndpunkter,*** i Nordisk Tidskrift för i år. *samt att så småningom vänja den läsande allmänheten vid nystafningen.*

A. CH. EDGREN-LEFFLER. KAMPEN FOR LYCKAN

SKÅDESPEL I FYRA AKTER MED PROLOG.PERSONERNA:

Baron Gyllenhjelm.

Alice, hans dotter.

Tant Emilia, hans syster.

Hjalmar, hans brorson.

Fru Thorell.

Karl

Ernst hennes barn.

Paula

Brukspatron Stenson.

Marta, hans dotter.

Fru Fredholm.

Fru Selén.

Värkmästaren.

En herre.

En dam.

Gäster, arbetsfolk, skolbarn m. fl.

Händelsen tilldrager sig dels på Herrhamra hos baron Gyllenhjelm, dels på Lidån hos Thorells.PROLOGEN.

(Slottsterrassen vid Herrhamra sedd i profil. Blomstergrupper, trädgårdsstolar, soffor ock bord. Slottsgafveln med en balkong med tvåarmad trappuppgång till höger, till vänster en mörk, lummig park, som ligger något lägre än terrassen ock skild därifrån genom ett järnstaket ock några trappsteg. Mellan träden framskymta bruksbyggnaderna. I bakgrunden till vänster synes ett vattenfall i flera afsatser, det öfversta rinnande fritt, det nedersta uppdämt och använt till värkens drifvande; åt höger utsikt öfver ett landskap med kullar, på vilka brinna midsommarseldar. Arbetsfolk i högtidsdräkter synes på slottsgården, som sträcker sig framför bortre delen af slottet i fortsättning af terrassen.

På terrassens bortre del åt vänster står Alice, helt vitklädd, omgifven af alla skolbarnen, till vilka hon utdelar paketer. Skollärarinnan står bland barnen ock ordnar dem, så att de gå fram en ock en. Då Alice icke riktigt kann se de bortersta, stiger hon upp på en bänk ock fortsätter utdelningen därifrån, under det gäster från granngårdarna samlas ock mottagas af tant Emilia.)FRU SELÉN (som kommer ut från slottet, till tant Emilia, i det hon pekar på Alice).

Vad det där ser nätt ut! Det är väl bra trefligt att ha lilla Alice hemma igän?

TANT EMILIA (som vänder ut och in på ögonen ock alltid talar i en klagande; mild ton).

Ja; det är det visst — bra kärt. Fast en faslig oro har hon fört med sig, det söta barnet. Hon är så full af planer — här ska inrättas skolor ock läseföreningar ock alla möjliga nyheter för folket.

FRU SELÉN.

Hon har ju tagit en mycke lysande studenteksamen?

TANT EMILIA.

Ja — hufvud har hon minsann nog af, den rara ungen. Hon brås på sin far. Ock när nu inte Gud gifvit min älskade bror någon son, så är det ju roligt ändå —

FRU SELÉN.

Ska hon också fortsätta att studera — i Upsala?

TANT EMILIA (leende ock med en blick på Hjalmar, som närmar sig).

Å — det blir väl snart något annat nu, tänker jag.FRU SELÉN.

Är det något —

TANT EMILIA.

Ja, du vet, de har ju egäntligen vuksit upp som syskon ock därför tänker de kanske inte på — men nog vore det bra kärt för min bror — han som alltid hållit af Hjalmar som en son.

(Hjalmar kommer ock hälsar på fru Selén.)

FRU SELÉN.

Jag gratulerar dig, kära Hjalmar, till att ha fått hem din lilla kusin — det är väl bra roligt?

HJALMAR (liknöjt).

Ja visst. — Hör, tant Emilia, är det värkligen sant, att Alice bjudit Marta Stenson hit i kväll?

TANT EMILIA.

Ja, kära Hjalmar, du vet ju, att de var så mycke tillsammans i skolan. Ock lilla Marta hänger efter Alice till den grad ...

HJALMAR.

Ska kanske brukspatron Stenson också umgås här i huset hädanefter?

TANT EMILIA.

Ja, Marta skref till Alice, att om inte hennes far blef bjuden, så fick hon inte komma. Vad ska man göra med sådant folk, som inte har någon takt. Alice var ganska förargad, men —HJALMAR (till baron Gyllenhjelm, som kommer).

Ock vad säger farbror om det?

BARON (till fru Selén, som gör en frågande åtbörd).

Det är en granne till oss — ock ett slags konkurrent dessutom. Han är värkställande direktör det bolag, som eger Lidån — Constance vet — det där stora bruket närmare staden — ock det har alltid varit hans taktik att söka skada Herrhamra — han ville nog tvinga oss att lägga ner vår bruksdrift, om han kunde. —

FRU SELÉN.

Ja, vore det inte egäntligen också angenämare? Herrhamra vore bra mycke trefligare utan bruket, tycker jag — allt sot ock rök —

BARON (leende, med en blick på Alice).

Det tycker inte den blifvande fideikommissarien. Hon intresserar sig mycket för bruket ock arbetarna.

FRU SELÉN.

Lilla Alice — nå, det beror väl på vad hennes blifvande man —

EN ANNAN DAM.

Men är det inte också ett vilkor för att fideikommisset ska kunna öfvergå på kvinnosidan —FRU SELÉN.

Att hon inte får gifta sig med en ofrälse — jo, men —

DEN ANDRA DAMEN.

Nej, inte bara det — men att bruket måste hållas gående?

TANT EMILIA.

Jo, vår salig grand-papa var alltid som en far för sitt folk ock han tänkte, förstås, att hans manliga ättlingar nog skulle hålla uppe traditionen i det fallet — men om en dotter en gång gifte sig i en helt annan släkt, kunde man inte veta — därför, ser du —

FRU SELÉN.

Å! Då förstår jag. — Jakob kann således inte lägga ner det.

TANT EMILIA.

Och han vill inte häller, förstås. Jakob är så god.

BARON (har emellertid gått emot Stenson ock Marta ock hälsat på dem).

Tant Emilia.

Där är Stensons — tänk, vad det är snallt af Jakob —

MARTA (springer fram mot Alice).

Nej se Alice! (Alice nickar åt henne, men fortsätter utdelningen). Där står hon som den goda fén.

(Betraktar henne beundrande).BARON (till Stenson).

Nå — hur är det med disponenten Thorell? Är det allvarsamt?

Stenson.

Kaput! Lamheten sprider sig. Nu kann han inte häller röra högra armen.

Baron.

Det var ju en stor förlust för Lidån, det?

STENSON (plirande med ena ögat).

Säger baron det?

Baron.

Ja — en så skicklig karl.

Stenson (pekande pä hufvudet).

Högfärdsgalenskap — upptäckarmani — det är en svår form, säger läkarna.

Baron.

Jaså — ni tror inte på hans stora uppfinning?

Stenson.

Ren galenskap, säger jag. Hade han skött brukets affärer i stället för att ruinera sig med kostbara eksperiment — det blir trefligt för älsta sonen att reda ut allt.

Baron.

Ja, han har ju kommit hem nu från utlandet. Det ska ju vara en begåfvad ung man ock medgoda studier? Han kann väl jälpa fadern med att fa uppfinningen färdig, om det är något i den.

Stenson.

Det låter han väl vackert bli, när han får se, hurdan ställningen är.

Fru Selén (till tant Emilia).

Är det han — den där unge Thorell, som...

Tant Emilia.

Ja — lite barnsligheter. Alice var inte 16 år, när han var hemma sist. Men systern, Paula, var ju skolkamrat med henne — ock så har de gått ock talat om brodern ock gjort honom till en jälte.

ALICE (som nu slutat utdelningen, hoppar ned ock hälsar pä Marta).

MARTA (omfamnar henne).

Så'n söt klädning du har!

Alice.

Men vet du, vad jag har här. (Visar henne en studentmössa, som hon g Ömt bakom bänken.) Paula ock jag har komn^it öfverens att ta på oss dem i dag. Men jag vill inte, förrän jag får se, om hon värkli-gen — se, där kommer hon äntligen! (Springer emot Paula, som kommer med Ernst.) Goddag, älskade unge! (Räcker Ernst handen.) Men — er bror Karl?Paula.

Han kommer straks — han stannade bara lite hos pappa. De har så mycke att tala om.

Alice.

Jaså. (Hemlighetsfullt.) Varför har du inte — Paula.

Du har ju inte häller —

Alice.

Jag bara väntade på dig.

Paula.

Jag också.

(De ta båda fram ock visa varandra sina mossor.)

Alice.

A, så roligt! Då tar vi dem på straks.

Paula.

Bara de inte skrattar åt oss.

Alice.

Åh, när vi är två. —

(De sätta båda på sig mössorna på en gång)

Paula.

Du får komma med, när jag går fram ock hälsar. (Drar Alice vid armen ock de gå båda fram till de andra vid slottstrappan)

Marta (till Ernst).

Nu ångrar jag riktigt, att inte jag också tog stu-denteksamen.Ernst.

Äsch! Tror ni de blir lättare gifta för det? Det är ingen, som är så söt som ni i alla fall.

(Marta koketterar.)

ALICE (drar Paula af sides)

Nå — hvad säger han? Hur ser han ut? Är han sig lik?

Paula.

Han har blifvit så manlig, tycker jag. Jag är nästan som lite blyg för honom — det är något så bestämt ock imponerande —

Alice.

Usch! Då kommer jag också att bli förlägen. Har han frågat något —

Paula.

Efter dig! Ja, det kann du väl — oupphörligt, kära du.

ALICE (omfavinar henne).

HjALMAR (närmar sig ock ber Alice

presentera).

Alice.

Min kusin Hjalmar — Paula Thorell.

MARTA (springer fram).

Vill du kanske också presentera mig för din kusin?Alice.

Fröken Marta Stenson. Ja, Hjalmar har nog reda på er.

Hjalmar.

Ja — Alice har underhållit mig hela veckan med att tala om sina skolkamrater. Ock en aftoh ertap-pade jag henne med att —; ska jag tala om det? — sitta ock gråta.

Alice.

Tyst med dig! Ja, jag skäms for rästen inte för det. Det är så underligt ensamt, när man är van • att alltid ha någon att tala med.

Hjalmar.

Jag har erbjudit henne att försöka med mig — men det vill hon inte.

Alice.

Du förstår inte mina stämningar. — (Till Paula.) Han är så otäck — han bara hånar allting. — För dig är det bara stämning djupt ner i en fätölj med en god sigarr i munnen.

Hjalmar.

Ja — det är något i det. När man ser de blå rökvirflarna — för man ska se dem — inte sitta i mörkret förstås —

det ger ingen stämning.

Alice.

Ja — eller också vid ett gott middagsbord — med champagne.Hjalmar.

Ja — champagne ger också stämning.

Paula.

Grälar ni alltid så där?

Tant Emilia.

Alice är lite orättvis, tycker jag. Det är väl framför allt vid pianot, som Hjalmar söker sina stämningar. (Till fru Selén ock ett par andra.) Det är alldeles märkvärdigt, hur Hjalmar kann sitta ock fantisera vid sitt piano hela dagar ibland.

Alice.

Ja — det ska gud veta.

En dam.

Men det är bra synd, att inte andra får gott af — baron borde ge ut sina kompositioner —

Hjalmar.

För att sedan höra dem klinkas på dåliga pianon af alla möjliga små fröknar. —

Alice.

Af mig, till eksempel. — När jag riktigt vill reta Hjalmar behöfver jag bara sätta mig ock spela — då skulle ni se honom.

Hjalmar (till Paula).

Men fröken Thorell kan värkligen spela.

Paula.

Hur vet baron det?

KantPen för lyckan. 2Hjalmar.

Jag har lyssnat en gång.

Paula.

Lyssnat. Hur var det? Anej, säg! —

Kari. (som anlänt under det föregående samtalet samt hälsat på tant Emilia ock några andra, står nu ock väntar på att Alice skall hälsa på honom, men hon låtsar ej se honom, tills tant Emilia säger)

Tant Emilia.

Alice lilla — ingeniör Thorell.

ALICE (vänder sig plötsligt med konstlad öfverraskning ock räcker honom flyktigt handen).

Jag trodde inte, att vi skulle få se er så snart — Paula sa, att er far —

(Karl hälsar på Hjalmar ock Marta.)

Alice.

Vi stod just ock talade om musik — ni var ju med i studentsången i Upsala? Jag tycker så mycket om studentsång — jag var på en konsert i Upsala straks jag blifvit student. —KåRL (som hela tiden stätt ock sett på

henne utan att höra på, vad hon säger).

Har fröken varit — var fröken i domkyrkan?

ALICE (ser plötsligt på honom med en stor blick ock svarar icke, Karl blir förlägen ock vänder sig till Hjalmar),

ALICE (drar Paula af sides').

Nej, du kann aldrig tro, vad jag blef häpen, när jag hörde hans röst.

Paula.

Hur då?

Alice.

Å, det är så egendomligt, vet du. I tre hela år har jag nu lefvat med honom bara i minnet — hans utseende, hans sätt, hans blick — allt har jag sett så lefvande för mig jämt — men jag har glömt att tänka på hans röst — ock nu grep det mig så underligt — det blef så värkligt alltsammans — så öfverväldigande, gripande värkligt. (Omfamnar henne.)

Hjalmar (till Paula),

Vill fröken inte höra? Det var för tre år sedan, just som de fått den nya orgeln i Lidå kapäll. Jag kom en höstafton gående ditåt ock såg, att kyrkdörrn stod öppen, ock hörde musik inifrån. Som den inte lät så oäfven, gick jag in ock satte mig på en bänk i mörkret, ock så fick jag höra riktigt nätta små flick-fantasier — ganska ovanliga i en kyrka för rästen. Det var som om jag suttit ock lyssnat på en hemlighet — aldrig har någon berättat mig så mycket om det, som unga flickor drömmer om, när de är för sig själfva, som de tonerna gjorde.

Paula (förlägen),

Vad var det om då?

Hjalmar.

Ja, om jag säger det, så nekar ni naturligtvis. Alla flickor är små hycklerskor, när det gäller sådant. Känner ni den här värsen af Runeberg:

Kyssar älskar varje flicka,

Fast hon låtsar dem förakta.

PAULA (vänder sig bort).

Jag förstår inte alls, vad baron menar.

(Under detta samtal ha Alice ock Karl undvikit att närma sig varandra men oupphörligt kastat skygga blickar pä varandra, medan de talat med andra. Man hör nu ett skott frän gärdssidan).

Tant Emilia.

Får jag nu be alla att komma öfver på andra sidan. Det var signalen till att majstången ska resas.

(Alla strömma ät slottsgården till. Straks därefter höres en fiol spela upp dansmusik).

ALICE (vinkar Paula till sig). Stanna. Jag måste tala med dig.

(Alice ock Paula bli snart ensamma kvar pä senen).ALICE (fallen Eaula om halsen).

Paula. Jag är så gräsligt olycklig!

Paula.

Vad är det, vad är det?

Alice.

Vad det är dumt att göra upp sådana drömmar, dul

Paula.

Men vad har då skett, kära du?

Alice.

Å, du ser väl, hur förfärligt sviken han är. Ock jag är också så förfärligt — så förfärligt sviken!

Paula.

Ar han så förändrad, tycker du?

Alice.

Tycker jag! Nej, han tycker, att jag är så förändrad. Ser du inte, hur han undviker mig. — Å, han är inte alls, inte alls som jag trodde. Ock nu är det en tomhet inom mig, som om jag skulle dö.

Paula.

Han är visst bara lite generad — jag ska tala vid honom.

Alice.

Paula, du skulle bara understå dig! —Ja, om du talar vid honom, så säg, att han inte alls är som förr.PAULA (går till Karl, som flera gånger kommit fram bakom slottet ock sett efter dem. Alice talar vid några gäster till höger vid slottets bortre horn),

KARL (till Paula, generad).

Nå, vad säger hon? Naturligtvis att jag inte motsvarar hennes drömbild? Det kunde man ju vänta — hon var ju bara 15 år den gången.

Paula.

Men tycker du också, att hon är förändrad? Karl.

Ja visst — det var något så svärmiskt ock känsligt öfver henne då — nu är hon ju kall som ett isblock.

Paula.

Det är ditt eget fel. Varför talar du inte vid henne? Hon är mycke — du har gjort ett lika starkt intryck på henne som nånsin. Hon nästan grät nyss för att du inte brydde dig om henne.

Karl.

Vad är det du säger — bryr jag mig inte om henne? Hon har aldrig varit så intagande som nu. Hon är ju tusen gånger mer än jag mindes henne.

Går fram till henne, hon vänder sig straks från de andra ock till honom.) Fröken Alice — Paula säger —

ALICE (häjdar honom ?ned en sträng blick).Karl.

Paula säger — att ni intrásserar er mycke för den uppfinning, som min far —

Alice.

Ja visst — den inträsserar jag mig mycke — mycke för. Vill ni berätta mig lite närmare om den?

(De gå tillsammans åt vänster ock försvinna,)

HjALMAR (kommer med Paula från

gårdssidan, hållande händerna för

Öronen),

Kom, låt oss rädda oss undan! Karlen måtte vara drucken eller galen — vore det på den gamla goda tiden, så skulle jag låta kasta ner honom i slotts-källarn.

Paula.

Ni kan ändå vara glad, att det inte är en drag-harmonika.

HjALMAR (tvärstannar).

En dragharmonika! Nej, så långt i fräckhet har man då ännu inte gått, att man vågat komma mig inom milshåll med en sådan. Kom, jag måste ha lite god musik ofvanpå det här. Låt oss gå in — jag har en superb flygel, ock jag vill se, om ni skulle kunna ackompanjera mig till violin. Det fins ingen i hela grannskapet, som jag kunnat uppfostra till det.

Paula.

Ni är visst rysligt sträng.Hjalmar.

Sträng! Jag blir alldeles rasande, när man bär sig dumt å,t. — Men kom in, får vi se. Om ni har så mycke talang, som jag tror, så ska jag ge er lite undervisning.

Paula.

A — jag kann inte tänka mig något härligare än att få spela för er. Men på samma gång — jag är så rädd.

Hjalmar (i det de gå in).

Så ska jag inte vara så sträng först — tills m hämtat er lite.

MARTA (kommer i detsamma med Ernst från dansen).

Se på Paula då! Ock nyss gick Alice med Karl t

Ernst.

Ock här är ni med mig.

Marta.

Jag — å, mig bryr sig ingen om!

Ernst.

Så hon säger! Ock ni som just blifvit så söt på sista vintern. Jag vet inte, hur det ska gå med mig.

MARTA (koketterande).

Hur så?

Ernst.

Hur så! Ock det säger hon med den oskyldigaste min i värden. Nej, ni är riktigt för vådligt söt! Om jag ändå vore så långt kommen som Karl — färdig med mina studier.MARTA (med nedslagna Ögon),

Vad skulle ni göra då?

Ernst.

Jag skulle ta dig, ditt lilla troll.

(Lägger armen om henne.)

MARTA (räcker honom sin mun att kyssa).

Bara inte någon ser oss. (De kyssas.) Ska vi eklatera, innan du reser tillbaks till Upsala?

ERNST (släpper henne).

Eklatera!

Marta.

Får jag åtminstone tala om det för Paula ock Alice?

Ernst.

Tala om! Vad? Att jag kysst dig.

MARTA (slär honom pä munnen).

Äh, vad du är dum! Att vi är förlofvade, förstås.

Ernst.

Förlofvade! Jo, det låter något det. Första årets student — ock förlofvad! (Skrattar.) Jag tycker, vad farbror Stenson skulle säga! — Men vänta bara, tills pappa blir färdig med den stora upptäckten. —

MARTA (knuffar honom bort).

Ja, kära Ernst, nog kan jag vänta, alltid. Inte må du tro, att jag är så angelägen.ERNST.

Nej, nu blir hon stött! Vad ska jag göra! Det är ju midsommarafton — se på eldarne — på dansen — hela stämningen — man blir som lite galen i kväll, tycker jag — kann man inte ha lof att svärma lite — att vara lycklig utan att straks tänka på framtiden. Marta! Var inte elak!

MARTA.

Men vad är det du vill då? Jag förstår inte — du får gärna kyssa mig en gång till, bara vi går lite längre in under träden — för när du inte vill förlofva dig riktigt, så kan du väl begripa —

ERNST (tar henne om lifvet ock drar henne längre in i parken åt vänster).

Ett sådant barn hon är — ett sådant oskyldigt litet barn!

MARTA (i det de försvinna, öfvertalande).

Bara för Alice ock Paula!

KARL ock ALICE (komma tillbaka, sätta sig på en bänk i parken).

ALICE.

Tala bara! Tala mer!

KARL.

Det vore bättre, att ni nu berättade lite om er själf. Nu har ni ju bara hört på mig.ALICE.

Men jag vill veta mer om er uppfinning. Ni tror då säkert, att er far har rätt — att den kann göras?

KARL.

Det är inte tvifvel om det. Ock jag gläder mig så mycke åt att nu få arbeta tillsammans med honom. När jag tänker på, hur jag drömt om detta allt sedan jag var liten gosse — allt sedan min far första gången förklarade för mig, hur mycken kraft som gick förlorad vid de starka vår- ock höstflödena, ock vilken storartad industriel utveckling det skulle medföra, om man kunde tillgodogöra sig hela vattenkraften — sedan dess fick forsen en helt ny betydelse för mig — ock jag kann aldrig höra dess dån utan att känna som en manande röst inom mig. Ja, den dag då vår nya ackumulator är färdig ock uppställd — det blir en högtidsdag!

ALICE.

Så sorgligt, att ni skulle finna er far så sjuk, när ni nu slutligen kom hem.

KARL.

Ja — men hans själskraft, hans intelligens, hans arbetsförmåga är i alla fall kolossal. Att se honom sitta där i sin stol, till hälften lam, ock så utveckla de finaste, mest snillrika kombinationer — jag är så gripen af det, att jag inte kann uttala det.

ALICE.

Men om —KARL.

Om — ni menar, om det skulle ta en olycklig vändning med sjukdomen — om han skulle dö utan att få se sitt värk färdigt. Ja, ni må tro, att den tanken förföljer mig — jag har inte kunnat sofva för den de här nätterna jag varit hemma — mitt i natten har jag stigit upp ock gått ock lyssnat vid fars dörr — tanken på att ett nytt slaganfall —

ALICE.

Men då ska ni i alla fall ha den tillfredsställelsen att fullborda hans arbete.

KARL.

Ja — om en olycka nu skulle ske, så vet jag inte —

ALICE.

Hur då?

KARL.

Det kann inte ni förstå, fröken Alice. Men för att fullborda en sådan sak fordras pängar — min fars lön är så pass stor, att det kunnat gå hittills — men i samma stund han är borta, blir svårigheterna ofantliga. Ja, naturligtvis ska jag i alla fall, kosta vad det vill —

ALICE.

Ja, ock när ni en gång blir färdig, så blir ni ju mycke rik, inte sant? Ofantligt rik?

KARL (leende).

Det tänker ni på. Ja, lyckas vi riktigt —Alice.

Jag har tänkt ut en hel plan om hur ni ska använda era pängar —

Karl.

Såå!

Alice.

Ja, nu skrattar ni förstås. Men det är en så vacker plan. Ni har ju läst om folkets palats i London; något sådant ska vi göra tillsammans för Lidån ock Herrhamra.

Karl.

Sådant är det ni går ock drömmer om. — Om jag ska tillstå det, har jag drömt mer personliga, mer egoistiska drömmar om framtiden.

Alice. *(ser ned)*.

Ja — personliga drömmar har jag också —

Karl. *(griper hennes händer)*.

Dem vill jag hälst höra.

Alice.

Ja, jag har drömt, att ni ska jälpa mig, råda mig — att vi ska arbeta tillsammans —

Karl. *(böjer sig ifrigt öfver henne).*

Vad ni gör mig lycklig med att tala så! Men ska inte er kusin, baron Hjalmar —

Alice.

Vad?

Karl.

Ska han inte bli svartsjuk på mig? Han är visst van att vara er vän ock rådgifvare.

Alice.

Nej, inte alls. Hjalmar är som min bror — men inte talar man just alltid med sin bror om sina djupaste inträssen. Ock svartsjuk! Nej, det är Hjalmar inte alls. Därtill är han för likgiltig.

Karl. ,

Likgiltig! Han lefver dagligen, stundligen i er närhet —

Alice.

Ja, men han bryr sig egentligen inte om något annat än sin musik — den är som en mur omkring honom. Han är inte som jag. — Det är så underligt med mig, man säger ju, att jag är så begåfvad, men det kan i alla fall aldrig bli något af mig, om jag inte har någon, som 'delar mina inträssen.

KARL (kysser hennes händer).

Det har ni, Alice.

Alice.

Ja, inte sant, ni vill bli en riktig vän för mig! Ock ni ska få se, att jag ska bli en sådan vän för er, som ni knappt kann tänka er en gång. Jag tror inte, att ni alls kann föreställa er, hur jag kann uppgå i den, jag håller af — hur hela min varelse kann samla sig kring detta enda: att lefva ett värkligt, personligt samlif med en annan människa.

Karl.

A Alice, när ni talar så — varför skall det vara omöjligt?Omöjligt?

Karl.

Men det skall bli möjligt en gång! Haf bara tålamod — vänta på mig! Jag skall lyckas.

Alice.

Varför talar ni om detta? Låt oss glädja oss åt vad vi har. Vi kan ju träffas var dag —

Karl.

A, ni vet inte — ni förstår inte. Det är inte möjligt för mig att lefva så i er närhet — utan att fordra mer — mer för varje dag —

ALICE (böjer sig emot honom).

Ock tror ni inte, att jag också kann ge mer — mer för varje dag?

(Karl drar henne till sig ock viskar till henne. Baron Gyllenhjelm synes i bakgrunden observera dem. I detsamma komma Hjalmar ock Paula frän slottet ock gä ned ät par-ken till; dä de komma under träden, smyger Hjalmar armen om hennes lif ock de gä framät med nedböjda hufvuden, stöta nästan ihop med Ernst ock Marta, som komma emot dem i samma ställning. Allmänt utrop af Öfverraskning. Marta ock Paula omfamna varandra. Det har begynt att blifva nägot skumt.)

Ernst.

Jag tror det är magnetism i luften i kväll. Jag undrar, om det fins någon människa här i natt meden droppe blod i ådrorna, som inte är en smula förälskad.

ALICE (kommer springande fram ock omfamnar Paula).

Vilken natt det är! Nej, vad är det för något i luften, som är så bedårande — ock på himlen ock på kullarna därborta — å, Paula, vad det ändå är förfärligt roligt att lefva!

Paula (viskande).

Tycker du om honom riktigt nu?

ALICE (knuffar henne).

Å, riktigt! (Omfamnar henne igän.) Jag tycker bara, att du är den sötaste lilla syster i värden.

MARTA (omfamnar äfven Paula, dragande henne från Alice).

Lilla syster, ja. Det säger jag med. För det låter mycket vackrare än svägerska.

Alice.

Svägerska!

MARTA (nickar betydelsefullt). Paula.

Å Alice, så han spelar, du! Nej, aldrig har jag hört något så förtjusande själfullt.

BARON (som gått af ock an i närheten, kommer fram till Alice med missnöjd min).

Jag tviflar inte på, att ni har mycket roligt såhär för er själfva, mina unga vänner, ock ni finner mig förmodligen förskräckligt prosaisk, när jag tillåter mig påminna Alice ock Hjalmar om att de har skyldigheter också mot andra af våra gästen (Lågt, i sträng ton till Alice) Jag är förvånad öfver dig.

ALICE (går genast ock närmar sig några af gästerna, som skymta fram i bakgrunden. De andra skingra sig ock blanda sig bland gästerna täom Karl, som baron häller kvar).

Baron.

Jag anhåller om en förklaring, min bästa ingeniör. Karl.

En förklaring?

Baron.

Hur kann man tillåta sig att på det sättet missbruka den gästfrihet — det förtroende — att på det sättet kompromettera en ung flicka i min dotters ställning —

KARL (generad).

Jag medger, att jag inte nu — men jag hoppas att en dag —

Baron.

Känner • ni kanske inte till en viss stipulation i Herrhamra fideikommissbref, som förbjuder arfvingen att gifta sig med en ofrälse? Tänk lite på, vad ni

Kampen för lyckan. 3sålunda beröfvar min dotter, om ni värkligen lyckas vinna hennes tycke.

Karl.

Jag skall en dag vinna heiine ett Herrhamra åter i stället för det, hon då för min skull mister.

Baron.

Själfförtroende fattas åtminstone inte — det må jag säga — era tankar flyger högt. Men vänta då åtminstone, tills ni har denna lysande ställning — det är inte riktigt gentlemannalikt att begagna sig af

— kom ihåg, hon är ju ännu nästan ett barn — jag tviflar inte på, att det är lätt att få henne att tro på sådana drömmar — men —

Karl.

Det har aldrig varit min mening att nu söka binda henne.

Baron.

Det ordet tar jag fasta på. Ni lofvar mig således att dra er tillbaka tills vidare — låt oss säga på ett år — inga enskilda samtal, inga hemliga möten eller brefväksling. —

Karl.

Jag ska inte utsätta mig för beskyllningen att ha vunnit henne genom öfverrumpling. Men om hon om ett år själf önskar —

Baron.

Då kan vi än en gång talas vid. Men till dess — ärligt spel. Er hand på det!Karl.

Det har aldrig varit min mening att begagna annat än ärligt spel.

Baron.

GottI Ock för att vara lika ärlig å min sida, vill jag säga er uppriktigt, att jag hoppas att innan det året är till ända, ska Alice ha gjort ett annat val.

Karl.

I så fall ska jag inte beklaga mig. Om hon älskar mig, skall hon också vänta — om inte —

Baron.

Ja, man ska inte fästa för mycken vikt vid en adertonårig flickas första svärmeri. Ock Alice är så fästad vid Herrhamra, att hon inte lätt ska besluta sig att skiljas från det. Ni kann tro mig, det skulle vara ett ofantligt offer för henne.

Karl.

Baron kann vara viss, att jag aldrig ska begära något offer af henne.

BARON (räcker honom handen).

Det är rätt. (Går mot bakgrunden, vinkar Hjalmar till sig.) Min kära Hjalmar, hvad ska jag tänka om dig i afton?

Hjalmar.

Hur menar farbror?Baron.

Först försvinner du ensam med den unga flickan

— ock så nu — du får ursäkta, men jag var i närheten, när ni kom ut.

Hjalmar.

Hon har en så vacker, musikalisk begåfning — det är bara det —

Baron.

Nå — det vore kanske ett passande parti för dig — ni kan ju resa omkring ock ge konserter ock förtjäna ert bröd på det sättet.

Hjalmar (skrattande).

Ja — det vore värkligen ett lämpligt lif för mig.

Baron.

Emellertid har jag blifvit så uppskakad af allt detta; ja, ni far förlåta mig, mina barn, att jag inte tål vid — det är min sjukdom, som gjort mig så känslig ock Ömtålig. (Tar hans arm, lägger handen på järtat ock andas djuptJ När jag tänker på hur jag fästat mig vid det hoppet att få lemna allt i era händer — du vet, att du är mig lika kär som Alice — ock så är ni bägge färdiga att för en aftons infall förstöra hela er framtid.

Hjalmar.

A, så allvarligt är det inte — vad mig beträffar. Med Alice är det kanske värre.Baron.

Men varför försummar du henne så? Du håller ju ändå af henne?

Hjalmar.

Ja visst — sä mycket som det ligger i min natur. Men hon bryr sig inte alls om mig. (Går bort till Alice.) Vill du inte dansa ett varf med mig?

ALICE (som oroligt ser sig om efter Karl).

Nej tack — jag har ingen lust att dansa. Hjalmar.

Inte jag häller för rästen. Fördömt krångligt allting i kväll. (Går bort)

Baron (till Alice). .

Jag hade väntat mer självbehärskning — mer kvinlig takt af dig, min vän.

Alice.

Vad har pappa sagt honom?

Baron.

Han visade sig själf ytterst räsonabel — det har aldrig varit hans mening att nu — han var troligtvis inte den minst förundrade öfver ditt snabba tillmötesgående. Om du visste, vad en ung man i sitt stilla sinne tänker — alltid, ofelbart tänker —, när en flicka så där genast kastar sig i hans armar! Det är endast genom att vara tillbakadragen ock blygsam, som en kvinna värkligen vinner en mans aktning. Genomatt aldrig visa vad hon känner. — Till ock med när det kommit så långt, att han är färdig att fria, bör han inte vara säker på vad svar han ska få. Tror du jag visste det, när jag friade till din mor —

Alice.

Det tycker jag är en ihålig, falsk, osann konvenans.

Baron.

Du kann ju då gå ock fria till honom straks, om du vill — du får bara vara beredd på en korg.

ALICE (med ett utrop).

Pappa! (Hon springer bort frän honom, emot Paula, som kommer med ett nothäfte i handen, tar hennes arm.) Ar det sant, Paula? — Pappa säger att jag visat — alldeles för mycke —

Paula.

Varför skulle man inte visa — (Möter Hjalmar, som äter närmar sig.) Nu ska jag Öfva mig flitigt. När får jag sedan komma ock spela det?

HjALMAR (generad).

Ja — jag vet inte riktigt. Jag kann ju be Alice skrifva ock säga — nu dröjer det kanske någon tid —

Paula.

Hur så? Ni sa i nästa vecka.

Hjalmar.

Ja — jag kom inte ihåg, att jag värkligen är upptagen —PAULA (ser bestört pä honom).

HjALM A.K (griper henne om armen).

Ser ni — eldarna slocknar nu — ock det har blifvit mulet ock kallt på några minuter. Sä går det alltid med midsommarnattsdrömmar — de är inte att lita på.

Paula.

O!

(Han gär frän henne; hon stär som bedöfvad; nothäftet faller ur händerna. Samtidigt har Karl närmat sig Alice för att säga farväl.)

Alice.

Vill ni gå — redan?

KARL7 (med en blick pä baron Gyl-lenhjelniy som stär i närheten).

Ja — er far har fäst min uppmärksamhet på — (med lägre röst) det dröjer länge än, innan jag har rätt att tala till er så som jag gjort i kväll.

Alice (äfven lägt).

Men ni kommer ju igen — ofta —

Karl.

Inte ofta, tror jag.

(Trycker hastigt hennes hand ock gär.)

ALICE (stär äfven soni bedöfvad ock ser efter honom, därefter springa bäda flickorna i varandras armar ock snyfta).

--———FÖRSTA AKTEN.

(En sal hos Thorells full af möbler, ordnade till försäljning. Fru Thorell går ock fäster några prislappar här ock där. Paula, Ernst ock Karl sitta vid frukostbordet* Alla i djup sorgdräkt.)

Fru Thorell.

Kunde du inte jälpa mig lite, Paula? Behöfver du sitta ner så grundligt till din frukost. Jag är så rädd att folk ska börja komma. Vi har ju satt 9 i tidningen.

(Paula ock Ernst resa sig båda.)

Paula.

Men allting är ju färdigt, mamma lilla.

Fru Thorell.

Nej, sitt stilla du, kära Ernst. Du ock Karl ska naturligtvis äta ordäntligt — men med Paula ock mig är det väl inte så noga. Jälp mig med det här.

PAULA (springer fram).

Med vad, mamma lilla?

Fru Thorell.

Det är ju ingen prislapp på den här stolen. Ack, att man aldrig kann lita på någon! Ock nu börjar destraks komma. Tag då åtminstone hit papper ock pänna!

ERNST (springer efter det begärda).

Paula.

Men, söta mamma, det står ju på soffan: soffa méd 6 stolar: 100 kronor.

KäRL (som ätit mycket fort ock nervöst, reser sig nu ock lägger från sig serve t en).

Så — nu kann du duka af bordet, Paula.

Ernst.

Jag ska jälpa dig.

(De plocka af bordet tillsammans)

Karl.

Nu frågar jag mamma för sista gången: vore det inte bättre, om mamma höll sig undan ock lät Paula ock Ernst sköta försäljningen. Det är ju att pina ut sig i onödan.

Fru Thorell.

Nej, söta Karl, jag riktigt ber dig — jag skulle inte ha ro. Har jag skött det så många år, så ska jag väl inte gå ifrån det, så länge jag ännu har en stol, som är min egen. Tänk hur jag aktat allt ock hållit i hop boet åt pappa — ock så ska det nu gå den vägen.

Karl.

Ja — vad betyder det med möblerna — det är ju ändå en småsak —Fru Thorell.

En småsak — ja, det är lätt för dig att säga, som varit borta så länge ock inte lefvat med de här möblerna dag ut ock dag in, som jag har gjort. Ock sä som jag aktat dem ock så som jag självf dammat var enda sak. (Gråtande.) För jungfrurna är nu alltid så ovåliga — ock aldrig fick det vara annat än damdukar af det finaste vekgarn, som jag själf stickade, så att det fins inte en ripa en gång — ja, det kann ni åtminstone inte förebrå mig, barn, att inte jag gjort vad jag kunnat for att akta ock bibehålla —

Karl.

Kära mamma — det vet vi väl — men vad är det att tala om nu! Min enda tanke är nu, hur vi ska fa medel att fortsätta pappas arbete.

Ernst.

Å, pängar kann man väl alltid fä på något sätt. Paula.

Ja, du ska få se — det kommer någon rik herre en vacker dag — någon af pappas gamla vänner — ock erbjuder dig ett stort lån för att fortsätta. Det är jag så säker, så säker på.

Karl.

Du talar precis som pappa. Det sa han också alltid: vad gör det att skuldsätta sig lite. När jag bara kommer ett stycke på väg, ska alla rika mäntäfla om att understödja mig. Ock hur gick det? Han dog skuldsatt ock utan att ha blifvit färdig.

Paula.

Ja, men då är det ju så mycket mer skäl tro, att nu — alltid kann det väl inte gå illa häller. — Ock så flyttar vi alla till Stockholm ock du ock Ernst arbetar på uppfinningen ock jag går på musikaliska akademin ock Alice är student vid högskolan ock bor hos oss — å, det blir ett så roligt lif!

Karl (leende).

Ock om den där rika herrn aldrig kommer då — jag säger bara om, för riktigt afgjort är det väl ändå inte —

PAULA (nickar betydelsefullt).

Jag har honom redan — jag har till ock med två — en för dig, en för mig. (Knyter båda händerna bakom ryggen.) Säg mig — vill du ha högra eller vänstra handen?

Karl (leende).

Högra.

PAULA (tar fram handen ock Öppnar den).

Det var baron Gyllenhjelm.

KARL (mörknande).

Tack! Förrän jag ställer mig i beroende ock tacksamhetsskuld till baron Gyllenhjelm —

Fru Thorell.

Baron Gyllenhjelm var alltid en god vän till pappa.Karl.

Det vet jag, men — som supplikant kommer jag aldrig till honom. — Vem hade du i vänstra handen?

Paula.

Alice!

Karl.

Alice! Vad vill det säga?

Paula.

Alice ska låna mig pängar till mina studier.

Karl.

Alice är ju inte myndig — hon har ingenting att disponera. Det blir alltså återigen baron Gyllenhjelm.

Paula.

Ja, men han gör allt, vad Alice vill.

Karl.

Kalla det då åtminstone inte för lån — kalla det fattigunderstöd. Ty utsikterna att kunna betala —

Paula.

När jag en gång blir en stor pianist ock kompositör.

Karl. .

Det är visst bra att drömma — det är i synnerhet mycke roligt att drömma. Men vi ser af pappas eksempel hur långt man kommer med det —

Fru Thorell.

Återigen förebråelser mot pappa.Karl.

Visst inte förebråelser! Ingen af er vet så bra som jag, vilket snille pappa var ock hur betydelsefull den sak är, som han arbetade för. Ock jag vet också, att jag kann ock skall fullborda den en dag. Men nu gäller det framför allt att skaffa oss medel att eksistera, ock därför upprör det mig att se, hur Ernst ock Paula förlorar tiden med fantastiska drömmar.

Ernst.

Ja, vad vill du, att vi ska göra?

Karl.

Detsamma som jag — annonsera — löpa omkring öfverallt ock höra efter arbete^ — inte jälper det att sitta hemma ock älska uppfinningen platoniskt, som du gör — ska vi komma någon vart med den måste vi naturligtvis först ha inkomster.

Fru Thorell.

Seså, nu ringer det! Herre gud, jag har ju glömt att lägga ut en viska, så att de får torka sig om fotterna — det rägnar ju ute. Paula! Paula!

Paula.

Nej, lilla mamma, mins du inte, att du sa till om viskan i morse. Ernst har själf varit ut ock skurit den.

Fru Thorell.

Det var då väl. Jag får betala 50 öre för skurning af det här stora golfvet.Karl.

Se tilj, att mamma inte släpar ut sig nu, Paula. Jag går —

Fru Thorell.

Vart går du, Karl lilla?

Karl.

Jag vet inte — utåt landsvägen — vart som hälst, bara jag slipper se dem alla.

Fru THORELL (faller honom om halsen).

Karl! Du tycker, att det är så svårt.

Karl.

Det är inte det — men att precis gå här ock begapas.

Fru Thorell.

Min stackars älskade gosse — för dig är det hårdast af alla. Efter så många framgångar ock utmärkelser —

(Medan de tala> har Paula, som varit ute ock öppnat, kom-mit in med Marta.)

MARTA (går fram ock räcker fru

j ’

Thorell sin kind att kyssa).

Jag beklagar så mycke — så mycke. (Räcker handen till Karl ock Ernst med nedslagna Ögon, omfamnar därefter Paula.) Nu ska du visa mig, om du har något särskilt, som du gärna vill behålla, min älskade unge. Pappa har gifvit mig pängar, så att jag kannköpa — för din räkning, förstår du väl — inte för min — jag köper ock ger det sedan åt dig.

(Gär ock ser pä sakerna,)

Karl (vill gä).

Fru Thorell (afsides).

Stanna lite, kära Karl. Vi får inte vara ohöfliga mot Stensons.

Karl.

Ska jag stå här ock ta emot den där lilla gåsens välgörenhet. Nej tack! (Vill gä.)

Marta.

Går ni, herr Kari. Ack, det var ju sant, jag skulle säga från pappa — så glömsk jag är — jag skulle säga från pappa, att han har något att tala med er om. Han frågar, om ni vill komma upp till honom.

Karl.

Nu straks?

Marta.

Ja — det vill säga — om ni vill dröja en liten stund —

Karl.

Tack — då är det väl bäst jag går straks —

(Skyndar bort, men mötes i dörren af fru Fredholm.)

Fru Fredholm.

Nej se Karl! God dag, kära Ada! Nej det var då riktigt kärt att få se Karl! Så manlig ock ståtligHan blifvit på de år, han varit borta. Ja, kära Karl, det var bra sorgliga förhållanden att komma hem till, du. Men det var nog, som Fredholm alltid sa: Thorell har geni, men han förstår inte lifvet, sa Fredholm.

Karl.

Hade min far bara fått lefva ännu några år, skulle han nog visat, att han förstod —

Fru Fredholm.

Ja, men det är som Fredholm alltid säger — man ska ställa sig så, att man kann dö vad stund som hälst, säger han. Ock jag tillstår, att det är bra lugnt ^tt veta det, att om Gud skulle ta Fredholm i denna stund — (Ser sig om.) Herre gud, när jag tänker på alla de trefliga stunderna, man haft här i huset — jag mins den där middagen senast i påskas — Thorell satt som en guds ängel, så mild ock så konfys i nya sammetskalotten — jag ser honom för mig, när jag vill — ock där stod buffeten ock där pianot

— herre gud, det är riktigt rysligt upprörande, detta.

(Hon ock fru Thorell börja snyfta.) .

Paula.

Snälla tant, skaka inte upp mamma så!

Fru Fredholm.

Det har du rätt i, söta barn. Vad var det nu jag skulle säga? Jo, Ada lilla, har du något, som kunde passa för mig att köpa, ville jag så gärna stå till tjänst.Ernst.

Det har vi visst, tant Fredholm! Det här pianot.

(Karl går.)

Fru Fredholm.

Nej, min lille vän, det är för stor affär för mig. (Andra spekulanter komma, som betjänas af Paula ock Ernst.)

Fru Fredholm (drar fru Thorell afsides).

Jag sa just till Fredholm, när jag läste annonsen i går: Fredholm, sa jag, jag känner Ada Thorell ock jag vet, hur det ska svida en ordäntlig människa i själen att tänka på, att hennes saker — gick Karl?

Fru Thorell.

Ja, det pinar honom så att vara närvarande.

Fru Fredholm.

Stackars gosse — ja, jag säger gosse, för han är ju jämnårig med min Frits. Herre gud! Jag vet, hur det ska kännas, sa jag till Fredholm, när man alltid varit rädd om sina saker, ock när nu Ada inte kann tänka sig att kunna betala den där lilla skulden —

Fru Thorell (ängslig).

Vad för en skuld?

Fru Fredholm.

Ja, det var herrarne emellan. Det får Fredholm tala vid Karl om.

KamPen för lyckan. 4Fru Thorell.

Stackars Karl! Han har redan upptäckt flera nya skulder efter bouppteckningen. Bara det går i hop för oss till slut, så att vi kann göra rätt för oss!

Fru Fredholm.

Ja, inte bråkar Fredholm så länge. Han säger, att om det än är lite trassligt, så har boet stora tillgångar. Det ligger ett helt kapital, säger han, i alla Thorells elektrisitetsmaskiner ock vad det allt är för apparater.

Fru Thorell.

Ja, men det skulle kosta så mycket på Karl att nödgas sälja dem.

Fru Fredholm.

Ja, vet du, det vore kanske hans lycka — så kom han inte i frestelse att eksperimentera mer. Emellertid, är det något, som du särskilt är rädd om, kära Ada, ock som du tycker det kunde vara lugnt att veta i en ordäntlig människas ego —

Fru Thorell.

Ack ja — min lilla byrå därinne — den med alla inläggningarna. Ser du, bitarna faller så lätt ur ock det är så svårt att få samma träsort igen — ock jag tillstår uppriktigt att det skulle kosta på mig, om jag finge se den på något ställe, ock det fattades en bit här ock en där.Fru Fredholm (i det de gä in i

nästa rum).

Tänk pä mig då, Ada lilla, tänk på mig, som får gå var dag ock se på en kopp, som har en bredare guldrand än det öfriga dussinet, bara för att en slarfvig piga —-

(De försvinna till vänster).

Paula.

Marta — säg, vet du, vad din far ville Karl? Nej, säg inte — låt mig gissa. — Han ville erbjuda honom ett pänningelån för att fortsätta uppfinningen?

Marta.

Nej, men en plats tror jag visst! En utmärkt plats —

Paula.

Var det inte det jag visste! — Mamma, mamma! Fru Thorell ock Fru Fredholm (komma i dörren).

Paula.

Karl får en bra plats.

Ernst.

Ock då kann vi alla stanna tillsammans ock fortsätta med arbetet.

Fru Thorell.

Herre gud —jag blir alldeles yr i hufvudet! Förlåt, jag måste sätta mig. —Fru Fredholm.

Ja, jag säger — Thorellska familjen har i alla fall en märkvärdig lycka med sig.

Ernst.

Är det fröken Marta, vi har att tacka för det? Ni har lagt ett godt ord för oss hos er far?

Marta (brydd).

Å — vad kann lilla jag göra. (Till Paula.) Men visa mig nu, vad du hälst vill behålla — ditt piano! Ja, det förstås. Men så mycket pängar har jag inte. Men vänta — jag ska tala vid pappa. Ditt piano far värkligen inte säljas — det vore ju allt för synd — när man spelar så sött.

Paula.

Om det vore möjligt — ä vad jag skulle vara lycklig!

MåRTA (gråtande af rörelse öfver sig själf).

Du ska behålla det, om jag också — om jag också skulle ta alla mina klädpängar —

Paula.

Det visste jag. Jag var så säker att i sista stund, just som pianot skulle säljas — jag hade bara tänkt ut det lite annorlunda. Det var en herre, som jag inte alls kände — en resande i stan — han satte sig att profva det ock sa, att det var bra — jag stodbredvid ock så kunde jag inte låta bli, utan jag fick tårar i ögonen — ock då —

Ernst.

Nu är det i stället han, som fick tårar i ögonen. (Tar upp sin näsduk ock torkar Martas ögon.) Får jag lofl Nu ska jag aldrig tvätta den här — hur stod det i sången om ängeln ock Peri — det goda järtats tår — var det inte den, som öppnade paradiset?

KARL (kommer häftigt in).

Ernst.

Nå?

KARL (gör en min, som antyder, att han ej kann tala i Martas närvaro).

Fru Thorell (följer fru Fredholm till dörren).

Tack, kära Marie 1 Ock säg Fredholm, att jag nog hoppas — om Karl nu får en bra plats —

Fru Fredholm (till Karl, räcker honom handen).

Det gläder mig så järtligt.

Karl.

Vilket?

Fru Fredholm.

Att du får en plats hos Stenson. Ja, jag försäkrar, det är fullkomligt oegennyttigt — för Fredholm kann mycke väl vänta — du ska inte alls oroa digför den saken. Han säger, att han har tillräcklig säkerhet i alla apparaterna.

Karl.

Jag har ännu inte antagit någon plats.

Fru Thorell.

Har du inte träffat —

Karl.

Jo, jag har träffat Stenson.

(Ser igen ät Marta.)

* Fru Thorell.

Flickor små — gå in lite till Paula, är ni snälla.

(De gä.)

Fru Thorell.

Nå, kära Karl. Ja, inte ska du genera dig för tant Fredholm, hon menar oss så väl.

Karl.

Ja — Stenson erbjuder mig en plats, men på vilkor, som jag inte gärna kann anta. Han fordrar, att jag ska förbinda mig till att inte fortsätta pappas eksperimenter.

Fru Fredholm.

Det är då visst ock sant, att jag tycker det var riktigt förnuftigt af Stenson. Fredholm sa alltid det, att den där uppfinningen var Thorells hela olycka.

Karl.

Förlåt — men det kan farbror Fredholm inte bedöma.-Ernst.

Vad var det för en plats, han erbjöd dig?

Karl.

A, han är storartad, Stenson, han kommer inte med små anbud. Han gör som frestaren, för en upp på ett högt bärg ock säger: allt detta skall jag gifva dig, om du blir min. Det är inte mindre än självfva disponentplatsen vid Lidån.

Ernst ock Fru Thorell.

Pappas plats ?

Fru Thorell.

Ock med samma lön.

Karl.

Nej — inte så stor lön straks — men i alla fall utsikt att framdeles--

Fru Thorell.

Kära Karl, det är ju den största lycka, som man bara kann tänka sig —

Karl.

Lycka — ock det kann mamma säga — att på det sättet svika pappas minne — hans testamente till oss —

' Fru Fredholm.

Nej, nu måste jag uppriktigt säga, att det går för långt. När jag bara tänker om min Frits, somär jämnårig med Karl, skulle få ett sådant anbud — ock hans far har ändå gudskelof råd att hålla honom lite om ryggen. Ock inte för att jag har med Fred-holms affärer att göra, men så många barn som vi har, så kann vi värkligen inte uppoffra

för den, som inte vill jälpa sig själf. (Går.)

Fru Thorell (gråtande).

Karl — vill du störta oss alla i olycka 1 Varför skulle du ta på dig att reda ut allt, om du inte värkligen vill jälpa oss? Om vi nu stöter alla våra vänner ifrån oss till!

Karl.

Låt mig höra, vad Ernst säger.

Ernst.

Jag säger, att det kann aldrig komma i fråga — hur skulle du kunna ge ett sådant löfte. Alltid måste det väl finnas någon annan råd!

Karl.

Ja, så får vi ändå inte ta det. Det är värkligen ett utmärkt anbud. Ock Stenson erbjuder dig att bli reseagent för bruket.

Ernst.

Tack — det frestar mig inte. Jag vill ha någon plats här hemma för att inte behöfva lemna nrfamma.

Karl.

Tror du, du är i tillfälle att välja! Nyss hade du ingenting ock nu är du straks färdig att rata —Ernst.

Jag tror du vill, när allt kommer omkring. Men det vore ju upprörande — att till den grad svika —

Karl.

Det är inte fråga om att svika. Det är fråga om att få inkomster, som man kan samla lite på — sedan har man fria händer. Tror du jag säljer mig till Stenson på lifstid I

Ernst.

Du tänker således anta —

Karl.

Det har jag inte sagt Det bjuder mig tvärtom mycket emot Men jag tål inte, att du så där lättsinnigt — det är en allvarsam sak. Ock kom i håg, annars blir vi kanske tvungna att sälja alla maskinerna — ock hur ska vi då kunna fortsätta?

(En betjänt med bref.)

Karl.

Från baron Gyllenhjelm. (Öppnar det ock ögnar hastigt igenom det, mumlande half högt.) Ingen kann mer

uppriktigt än jag beklaga den djupa sorg —–-

att hans stora. vetenskapliga nit också satt honom i ekonomiska svårigheter beklagar jag så mycket mer, som dessa nu torde komma att falla tungt på era unga skuldror. Era framtidsförhoppningar voro så ljusa ock djärfva. (Kramar till bref vet — läser vidare.) Er fars skuld till mig. — (Afbryter.) Också till honom lOck det har jag inte sett det minsta orii i räkenskaperna! Det är förfärligt, att pappa inte fört några ordäntliga böcker.

Fru Thorell.

Kari — inte något klander på din fars döda mull.

Karl.

Nej, det är inte klander — men det är förskräckligt detta! Jag har tagit allt på mig utan att ana, vad jag gjorde.

Hur stor är pappas skuld till Gyllenhjelm?

Fru Thorell.

Det vet jag inte riktigt — det var på sista tiden, när pappa begynte känna sig dålig — då ville han bara påskynda —

Karl (ser i brefvet).

Se, här är ju revärsen. Öfverkorsad! 10,000 kronor. — Ock dem kastar han mig i ansiktet som mutor — som en köpeskilling! (Rifver sönder revärsen.) Å, herr baron, ni är fin — ni nämner inte era vilkor, som Stenson! Men det är meningen, att de ska vara så mycket mer bindande. Men där har ni missräknat er. (Sätter sig ock skrifver, läsande högt.) Herr baron!

Med många tacksägelser--får äran underrätta,

att jag antagit platsen som min fars efterträdare, ock att jag hoppas att under de närmaste åren bli i stånd att likvidera den skuld till er, som min far lemnat efter sig, ock för vilken jag önskar svara som föregen gäld. Härmed följer en ny revärs i stället för den---(Reser sig.) Seså! Nu är jag åtminstone fri!

Fru Thorell.

Gud välsigne dig, min Karl. Du är ändå en god son, det visste jag nog.

(Faller honom om halsen.)

KARL (skjuter henne ifrän sig). Nej, nej — det är inte därför. Jag förtjänar inte mammas tack.

(Rusar ut ur rummet.)ANDRA AKTEN.

(Ett sommarrum på Herrhamra vied dörrar öppna till en balkong i fonden, som genom en tvåarmad trappgång leder ned till trädgården. Till vänster ett fönster ock en dörr — till höger två dörrar till andra rum.)

Baron GYLLENHJELM (ligger i en vil-stol nära balkongdörrarna, oupphörligt seende utåt).

TANT Emilia (sitter bredvid honom ock läser högt ur en tidning),

Baron GYLLENHJELM (afbryter).

Förlåt — se hit lite! Är det inte Alices hatt, som jag ser skymta fram därnere vid bryggan?

Tant Emilia (reser sig ock går ut på balkongen).

Jo — hon har varit ute på sjön igen — hon håller just på att dra upp båten.

Baron Gyllenhjelm.

Är hon ensam?

Tant Emilia.

Ja-Baron Gyllenhjelm.

Men var är då Hjalmar?

Tant Emilia.

Ja, vet du, käre Jakob — det är värkligen Alices fel. Varför är hon så konstig? Alltid ska hon ligga i en båt ock drifva eller också ska hon klättra upp till öfversta fallet ock sitta där i timtal —

Baron Gyllenhjelm.

Det önskar jag för rästen hon hade gjort i dag. Nu måste vi väl förbereda henne på att han kommer —

Tant Emilia.

Ja — om du vill låta mig tala vid henne, ska jag nog veta att väcka hennes kvinliga stolthet, så att hon inte alls

visar sig.

Baron Gyllenhjelm.

Hennes stolthet! Hur då?

Tant Emilia.

När han inte brytt sig om att komma hit en enda gång på hela sommaren. Ock nu är det bara för affärer —

Baron Gyllenhjelm.

Men jag har ju förbjudit honom —

Tant Emilia.

Ja, men det vet inte Alice. Du kann vara säker på, hon är mycke sårad öfver att han inte kommitMen ni män ser naturligtvis ingenting — du har naturligtvis inte märkt, hur hon förlorat alla sina inträssen — hur likgiltig hon blifvit för alla sina planer.

ALICE (kommer balkongvägen, i halmhatt ock bomullsklädningj.

Baron GyLLENHJELM (räcker handen ul mot henne).

Nå — där har vi min lilla flicka.

ALICE (springer lifligt fram till honom).

Hur är det med pappa?

Baron Gyllenhjelm.

Om jag bara ser min lilla flicka glad —

Alice.

Glad! Visst är jag glad. Nu ska jag aflösa tant ock läsa för pappa.

(Går ut genom dörren till höger ock lägger af sig hatt ock handskar.)

Baron Gyllenhjelm (viskar hastigt till tant Emilia).

Lemna oss ensamma. Jag ska tala vid henne.

Tant Emilia (på samma sätt).

Det vore bättre, du lät mig — ingen man kann med tillräcklig finkänslighet —

\Baron Gyllenhjelm (ändå fortare,, dä Alice äter närmar sig).

Jag ber dig — jag ber dig —

Tant Emilia (stött).

Nå! Som du vill. (I det hon reser sig för att gä.) Jag tycker värkligen, att sedan han uppfört sig så sturskt mot dig —

Alice.

Vad talar ni om?

Baron Gyllenhjelm.

Jag förstår inte alls, varför min kära Emilia —

Tant Emilia.

Ja, förlåt, goda Jakob, men jag kann inte gilla din taktik att alltid undvika ömtåliga ämnen. Jag tycker det är mycke riktigare att låta Alice höra sanningen.

Alice (häftigt).

Vilken sanning? Vad är det? Varför vill ni pina mig så?

Baron Gyllenhjelm (äfven häftigt).

Ja, när Emilia inte vill tillåta mig — var så god då — tala du! Men jag är i alla fall hennes far ock jag tycker —

Tant Emilia.

För all del — fast en sådan tillrättavisning hade jag inte förtjänt — jag vet då inför Gud, att jag alltid försökt vara som en mor —Baron Gyllenhjelm.

Naturligtvis — vem säger annat — nu har jag emellertid fått en sådan järtklappning —

Alice.

Vill ni då pina ijäl mig! Vad är det fråga om?

Baron Gyllenhjelm.

Du vet, att jag skref —

Tant Emilia (på samma gång).

Du vet, att Jakob skref —

(De se på varandra förebrående ock afbryta bägge.)

Baron Gyllenhjelm.

Tala då du!

Tant Emilia.

Nej, tala du!

Alice.

Det är riktigt järtlöst — det är elakt att pläga mig så —

Baron Gyllenhjelm.

Hs! Åkte det inte#nu?

Tant Emilia (springer till ett fönster till vänster).

Jo, nu är de här.

Baron Gyllenhjelm.

Ock så har jag ändå inte fått förbereda henne.Alice.

Vem är här? (Springer till fönstret, kommer långsamt tillbaka.) Varför är han här?

Baron Gyllenhjelm.

Jag vet inte — jag fick ett bud från honom i morse med 'förfrågan, om jag ville ta emot honom i affärer. — Du vet ju, ätt jag erbjöd mig att efterskänka min fordran hos hans far — han afslog då på ett tämligen högmodigt sätt, men nu förmodar jag, att han ångrat sig, ock att han kommer till mig för att be mig — Emilia, nog kunde du vara så snäll ock gå ock ta emot.

Tant Emilia.

Bevars väl — jag tänkte värkligen, att Alice — eftersom systern är med också.

Alice.

Jag måste först — jag har rifvit sönder min klädning i båten —

(Springer ut till höger, första dörren, tant Emilia ut till vänster.)

Baron Gyllenhjelm Alice tillbaka).

Alice! — Jag skickar systern in till dig. Ock du behöfver inte alls komma ut — du förstår att i affärer —

Alice.

Ock tänker pappa —

Kampen för lyckan. 5Baron Gyllenhjelm.

Ja — du kann vara säker på, att jag inte ska visa mig småsinnad.

(Alice gär.)

KARL ock Paula (följda af tant Emilia9 komma frän vänster).

Baron Gyllenhjelm (möter dem ett par steg frän soffan ock hälsar).

Förlåt — ni finner mig som patient. (Visar Karl en stol.) Fröken Paula är kanske så god ock går in till min dotter. Om Emilia vill visa vägeri!

(Tant Emilia gär med Paula ut till höger.)

Baron Gyllenhjelm (sätter sig igän i

halfliggande ställning i vil st olen).

Det var längesedan jag hade den äran — eller, sans phrases — (Räcker honom plötsligt handen.) Tillåt mig säga, att jag på det högsta respekterar er tillbakadragenhet —

KARL (afvisande).

Det är endast för att tala om affärer, som jag i dag tagit mig friheten —

Baron Gyllenhjelm.

Jaså — ja, jag förstår så väl, att ert afslag på mitt välmenta anbud kanske var förhastat — att ni nu kanske funnit — ock i så fall står det er öppet —Karl.

Det är inte det. Som jag nämde, har jag antagit disponentplatsen vid Lidån efter min far —

Baron Gyllenhjelm.

Ja — en ansvarsfull post för en så ung man —

Karl.

Det känner jag också — ock jag är besluten att göra vad jag kann för att inte svika det förtroende, som bolaget visat mig. Men ju mer jag satt mig in i affären, ju mer har jag funnit, att den inte längre kann skötas så som hittills. Den måste drifvas upp i mycket större skala för att värkligen kunna bära sig.

Baron Gyllenhjelm (likgiltigt).

Det antar jag, att ni har rätt i.

Karl.

Men härvid framställer sig en mycket allvarlig svårighet. Vår nuvarande vattentillgång är inte stor nog.

Baron Gyllenhjelm.

Det var ju det, som er fars uppfinning gick ut på att jälpa. Har ni slagit den ur hågen nu?

Karl.

Tills vidare kan jag inte syssla med den. Men det fins ett annat, närmare sätt för oss att få disponera den nödiga

vattenkraften —

Baron Gyllenhjelm.

Är det något, som jag på något sätt —Karl.

Ja — det rör baron mycket nära. Herrhamra har sedan gammalt några fördämningar på våra egor —

Baron Gyllenhjelm (resande sig till hälften).

Nå?

Karl.

Härigenom ledes en betydlig del af vattenkraften bort från oss. Bolagets mening är nu att på laglig väg fa dessa fördämningar borttagna.

Baron Gyllenhjelm (springer upp).

Att störta Herrhamra, med andra ord. Ty jag förmodar ni vet, att utan dessa fördämningar är det omöjligt för oss —

Karl.

Det vet jag. Ock det är just därför, jag nu tar mig friheten komma till herr baron med ett förslag. Lidån ock Herrhamra kann inte bära sig i längden som två konkurrerande bruk — det är alldeles ogörligt, alla kalkyler har öfvertygat mig om det — den enda möjligheten vore därför en association, så att båda brukens intr|ssen blef gemensamma.

Baron Gyllenhjelm.

Det förslaget kunde ni ha sparat er. Brukspatron Stenson är inte den man, med vilken jag någonsin ska gå i bolag.Karl.

Stenson har aldrig gjort något ohederligt, så vitt jag vet.

Baron Gyllenhjelm.

Det har jag inte sagt. Men hans ock mina principer är allt för olika. För mig är hufvud^aken mina arbetares bästa. De har varit i min tjäTist sedan barndomen ock deras föräldrar före dem hos mina föräldrar — ock det har alltid varit seden inom min familj att betrakta bruksdriften såsom uteslutande af-sedd för folkets bästa ock inte för att drifva upp våra egna inkomster.

Karl.

Förlåt — men om jag inte misstar mig, fins det_ ett annat, mycket bindande skäl för herr baro.n att hålla bruket gående. Fideikommissbrefvet —

Baron Gyllenhjelm.

Också det. Ni kann vara säker, att jag inte ska tillåta, att min dotter beröfvas fideikommisset. Jag förstår ganska väl er taktik — jag ska tvingas att lägga ner bruket, så att min dotter mister sin rätt — sedan ska jag inte längre ha något skäl att neka er hennes hand.

Karl.

Herr baron — sådana insinuationer är ovärdiga både er ock mig. — Jag har inga andra hänsyn än det bolags inträssen, där jag är anställd.Baron Gyllenhjelm.

, Men hur kommer det sig, att ert bolags inträs-sen inte förr fordrat en sådan åtgärd — på er fars tid?

Karl.

Emedan min far inte förstod affären.

Baron Gyllenhjelm:.

Emedan er far var en gentleman, min herre! Ock om ni hade den minsta gnista pietet för hans minne —

Karl.

Det är en sak, som jag svarar för själf — ingen behöfver påminna mig om den vördnad, jag är skyldig min fars minne.

Baron Gyllenhjelm.

Emellertid ska ni inte lyckas — om ni också vinner processen, så är jag inte störtad iför det. Jag har rygg att bära det — ock förrän jag gör mitt folk arbetslöst, är jag personligen beredd att bära vilka förluster som hälst.

Karl.

Det är mycket bra — men om bruket går med förlust, kommer dock den dag —

Baron Gyllenhjelm.

Aldrig, min herre — den dagen kommer aldrig, då ni lyckas fördrifva min dotter som utfattig ur hen-nes ärfda hem, för att ni sedan ska få spela välgörare —

Karl.

Herr baron — mycke kan jag tåla af den, som varit min fars vän ock vars dotter — men ni går för långt. Jag kom hit för att erbjuda er en association, emedan det var det enda sätt, jag kunde uttänka att rädda er —

Baron Gyllenhjelm.

Rädda mig! Ha, ha! Förlåt, men det är allt för komiskt. — (Ropar.) Alice!

ALICE (kommer ut springande).

Är pappa dålig?

Baron Gyllenhjelm (sjunker ned i vilstolen ock säger med svag röst).

Skicka efter doktorn, mitt barn. Jag känner att jag får ett nytt anfall.

(Tant Emilia ock Paula komma äfven.)

TANT Emilia (störtar ut till vänster).

ALICE (pä knä bredvid fadern).

Älskade pappa — hur är det? (Till Karl.) Vad har ni gjort?

Baron Gyllenhjelm.

Jälp mig härifrån — upp på mitt rum. (Reser sig, Karl vill stödja honom jämte Alice. Stöter Karl tillbaka.) I fall det var er afsikt, herr Thorell, så harni troligen lyckats. Doktorn varnade mig för ett nytt anfall —

(Alice leder honom ut genom andra dörren till höger.)

Paula.

Vad är det?

Karl.

Allting sammansvär sig för att skilja oss — men om bara Alice håller fast — vad har hon sagt till dig?

Paula.

Ingenting — hon är bara sårad för att du inte kommit —

HjALMAR {kommer långsamt gående från trädgården, rökande en sigarr. Kastar lifligt ifrån sig hatten ock

sigarren, då han får se Paula ock går emot henne).

Nej, värkligen! Ett så sällsynt besök. Det passar ypperligt — nu ska ni straks komma med mig in i musikrummet. Jag har just fått en sändning noter —

Karl.

Ni vet förmodligen inte, att baron Gyllenhjelm är sjuk —

Hjalmar.

Jo — det har han varit länge. Är det något särskilt.

Paula.

Han har fått ett anfall. Alice är hos honom.Hjalmar.

Nå, då är det bra, när Alice — de där anfallen går vanligen fort öfver. Vill ni inte komma med mig?

Paula.

Å, så gärna. (Till Karl.) Tror du, det går an?

KARL (förströdd, séende åt den dörr, där Alice gått ut).

Gör som du vill?

PAULA (till Hjalmar, i det de gå). Jag spelar nästan aldrig numera. Jag bara sitter på kontoret ock räknar siffror.

Hjalmar.

Det är just en passande sysselsättning för er. Paula.

T

Ja — vi måste ju alla tänka på att förtjäna pän-gar nu för tiden!

HjALMAR (i det de gå åt vänsterJ. Ts, ts! Pängar! Sådana ord i er mun!

ALICE (kommer i det samma från höger, till Hjalmar).

Vart går du? Pappa är sjuk —

Hjalmar.

Ska jag gå till honom?

Alice.

Inte straks, tror jag. Nu ville han försöka sofva.(Hjalmar ock Paula gå. Alice fram emot Karl.) Hur kunde ni — hur kunde ni?

Karl.

Döm mig inte, förr än ni hört —

Alice.

Det må ha varit hur som hälst — pappa må ha varit häftig ock oresonlig — men ändå — hur kunde ni ha järta —

Karl.

Jag var tvungen att tala vid honom — det var viktiga affärer.

Alice.

Ock ni vill värkligen föra krig mot oss?

Karl.

Er far har uttryckligen förklarat, att vi inte kann skada honom, utan att han alltid ska förmå att hålla bruket gående — för oss åter är det absolut nödvändigt att drifva upp vår affär — vad kann jag då göra annat än uppfylla min plikt mot det bolag, som anställt mig.

Alice.

Jag kann tänka mig något annat, som ni kunde göra.

Karl.

Säg mig det då.

Alice.

Nej — när inte er egen känsla säger er —Karl.

Jag förstår, vad ni menar — att jag borde lemna den plats, jag just åtagit mig — inte sant? Jag är mycket glad att få tillfälle att förklara mig för er om detta. Hade jag riktigt känt till denna kollision mellan Lidåns ock Herrhamras inträssen, innan jag tog platsen, så hade jag naturligtvis aldrig inlåtit mig på det. Men nu — ett par månader sedan jag tillträtt — ock vad skäl skulle jag väl anföra? Sådant kann man inte göra, tro mig. Ingen man, som vill bryta sig en bana ock skapa sig en ställning, kann kompromettera sig på det sättet — det är omöjligt.

Alice.

Naturligtvis — när det första ock viktigaste i lifvet är att skapa sig en ställning, som ni säger —

KARL (närmare henne).

Ock för vems skull tror ni — Alice, missförstå mig inte så grymt — ni vet ju allt det, som jag inte kann, inte får uttala nu —

Alice.

Jag -vet ingenting alls. På de två hela månader, som jag inte sett er —

Karl.

Sätt mig inte på ett allt för hårt prof — jag har inte rätt att tala nu — min tunga är bunden —

ALICE (med kvä/d gråt).

Jag vill visst inte fresta er att svika era plikter — mot ert bolag!Karl.

Alice! — Kann ni inte tro på mig!

Alice.

Tro! På vad ska jag tro! Två hela månader låter ni gå utan att söka träffa mig — ock när ni slutligen kommer —

Karl.

Jag trodde mig handla lojalt mot er far —

Alice.

Mot min far — som ni kanske dödat —

(Brister i gråt, men biter sig i läppen ock trampar med foten for aft bekämpa det.)

Karl.

Ni är orättvis. Jag har inte förgått mig — ock när jag inte kommit hit, har det varit, emedan jag ansåg det orätt att söka binda ert lif vid en så osäker eksistens som min — först ville jag skapa en framtid för oss båda.

Alice.

Först! Ock hur många år tänkte ni dröja — hur rik, hur stor måste ni bli för att kunna hedra mig med ert val?

Karl.

Men det var ju just därför, att jag älskade er så

högt —Alice.

Nej, nej, nej! Det var det inte. Hade ni älskat mig, hade ni handlat helt annorlunda. Aldrig i värden hade ni då låtit min far aftvinga er något löfte — ni hade kommit till mig ock sagt: jag har ingenting att bjuda dig. Jag är fattig, skuldsatt, men jag älskar dig, ock vi ska tillsammans arbeta ock försaka, tillsammans skapa oss en framtid.

KARL (närmar sig henne ock tar hennes händer).

Å, Alice — om jag hade vetat, att du tänkte så! Men hur kunde jag våga att på det sättet rycka dig loss från hela det lif, du var uppfödd till — Alice (lägt).

Om du älskar mig, är det ännu inte för sent —

KARL (drar henne till sig).

Nej, inte sant — ännu är ingenting förlorat?

Alice.

Jag har tänkt ut en hel plan dessa månader du låtit mig gå här ensam — jag ska skaffa dig pän-gar att fullborda din uppfinning. Om du bara straks lemnar din plats —

KARL (drar sig tillbaka).

Du, Alice — hur skulle du kunna —

Alice.

Vänta, ska du få höra. Jag har ju mitt möderne-arf — inte så stort, att jag precis är rik, men stort nog ändå — Karl.

Ock jag skulle ta af dig — hur kann du tänka —

Alice.

Låt mig tala till slut. Jag är ju inte myndig ännu. Men jag har en rysligt snäll morbror, som är barnlös ock rik — af honom lånar jag den summa du behöfver ock betalar honom, när jag blir myndig — om två ock ett halft år.

Karl.

Tack, Alice, det är så vackert, så rörande — jag ska aldrig glömma —

Alice.

Ser du, att allt ännu kann bli bra! Varför kom du inte straks till mig, så hade du aldrig behöft ta platsen hos Stenson.

Karl.

Men inser du värkligen inte, hur alldeles omöjligt ditt förslag är.

Alice.

Återigen kommer du med det där otäcka ordet: omöjligt.

Karl.

En man, som antoge ett sådant anbud — som ställde sig i det slags förhållande till den, han älskar ock till hela hennes släkt — han vore inte värd din aktning, min älskade — ock det till efter vad somnu passerat mellan din far ock mig! — Du är så högsinnad, att du inte kann förstå detta — du låter dina ädla impulser bestämma dina handlingar — men en man har inte rätt —

ALICE (afbrytande).

Ock du vill påstå, att du älskar mig! När allt annat är dig 'viktigare — när du alltid låter yttre hänsyn komma emellan oss. Men hur kunde jag också vänta annat — du har redan svikit din fars minne ock din vetenskapliga uppgift — varför skulle du då inte också svika mig!

Karl.

Nej, Alice — sådana ord tål jag inte ens af dig. Alice.

Men jag — jag skall tåla, att du gång på gång

— stöter mig tillbaka — men nu är det också sista gången!

(Springer ut på balkongen, där hon lutar sig mot en pelare ock brister i gråt).

KARL (gär efter henne).

Alice.

Gå, gå! Jag ber dig, gä!

(Karl går, efter någon tvekan, ut, bort öfver trädgården.)

Hjalmar och Paula (komma tillbaka). Paula

Har Karl gått?Alice.

Ja. Det är bäst du möter honom vid vagnen.

PAULA (till Hjalmar).

Får jag först tacka baron för en så härlig stund.

(Räcker honom sina händer.)

Hjalmar.

Kom snart igen. Varför skulle yi inte kunna unna oss nöjet att spela tillsammans. Eller vad säger Alice?

ALICE (ser allvarligt pä dem båda utan att svara).

Paula.

Adjö då, söta Alice. (Kysser henne.).

ALICE (frånvarande).

Adjö! (Paula g är till vänster, Hjalmar vill följa henne, Alice häjdar honom). Hjalmar! Nu skulle vi kanske gå upp till pappa.

HjALMAR (kommer tillbaka).

Ja — om du tror —

(Paula går.)

Alice.

Älskar du henne, Hjalmar?

Hjalmar (studsar).

Älskar! Du har så stora ord — visst har jag min glädje af hennes naiva väsende, hennes stora musikaliska begåfning, men — för oss män spelardet slags svärmeri inte så stor roll som för er — ock du vet, att jag alltid blifvit vån att tänka mig en annan som min lilla hustru. Vill hon aldrig besluta sig, så blir jag ogift —

Alice.

Pappa är mycket sjuk, Hjalmar. Du vet, vad vi kunde göra för att riktigt glädja honom —

Hjalmar.

Vill du det, Alice?

Alice.

Ja — nu vill jag det.

HjALMAR (drar henne till sig ock

vill kyssa henne).

ALICE (skjuter honom undan ock säger med kväfd gråt).

Det behöfs inte — låt oss bara gå till pappa. (Just som de vilja gå ut genom bortre dörren till höger, komma Karl ock Paula tillbaka från vänster.)

Alice.

A! (Springer mot dem.)

KARL (närmare henne, lägt).

Jag kunde inte skiljas från er på det sättet — det kann inte vara möjligt, att allt det, som jag lefvat för ock drömt om så länge, på en gång skulle vara slut — jag ber, Alice, låt oss tala ensamma några minuter.

Kainfen för lyckan. 6HjALMAR (kommer fram).

Förlåt om jag af bry ter — men min fästmö ock jag skulle just gå upp till vår far —

Karl.

Fäst... mö!

HjALMAR (tar Alices hand ock de

gå, Alice med sänkt hufvud).

(Karl ock Paula stå båda stumma flera sekunder.)

KARL (utbrytande).

Så sätter vi aldrig mer vår fot inom detta hus, Paula! Ett sådant oerhört, upprörande förräderi —

Paula.

Det kann inte vara förräderi. Alice älskar dig.

Karl.

Ock Hjalmar älskar dig, inte sant? Hari har just sagt dig något sådant där inne i musikrummet —

Paula.

Inte har han sagt det — men jag trodde — Karl.

Skändligt -- skändligt har man bedragit oss! Ock nu har man sig ett gott skratt på vår bekostnad däruppe hos den döende baronen.

Paula.

Hur kann du bara tro något sådant. Det må se ut, hur det vill — jag vet, att bedragit oss har deinte gjort. Ock jag ska alltid hålla lika mycke af dem båda.

Karl.

Man ska vara en mask — ett kryp, för att låta trampa sig så. Kom!

(De gå.)TREDJE AKTEN.

(Samma rum som i första akten, men möblerat till ett enkelt vardagsrum på samma gång som matsal. Dukat frukostbord. Fru Thorell sitter vid ett fönster ock syr linnesöm på symaskin. Paula kommer inspringande i kon-t or sdräkt, lägger af ett förkläde ock lösa ärmar samt tar på sig en halmhatt ock en sjal, i det hon jlyktigt nickar åt modern.)

Fru Thorell.

Går du nu straks?

PAULA (brådskande).

Ja, det är ändå lite sent — det ville inte alls gå i hop för mig i dag — jag måste räkna om samma tal flera gånger.

FRU THORELL (i det hon sysslar med maskinen).

Går det inte alltid så om lördagarna?

PAULA (vänder om, närmare henne).

Har Karl sagt något?

Fru Thorell.

Har han inte sagt något till dig?Nej.

Fru Thorell.

Nej, det förstås — det är alltid mig det drabbar. Allting är min skuld.

Paula.

Vad är det, som —

Fru Thorell.

Ja — i det hela taget — att du inte sköter dig ordäntligt på sista tiden — på hela den här sommaren, egäntligen — ock i synnerhet om lördagarna, när du är så ifrig att komma ut på de där långa promenaderna, slarfvar du alltid ifrån dig, säger Karl.

Paula.

Vad ska jag göra? Ska jag gå tillbaka ock räkna igenom det en gång till? Men hur kann jag låta honom vänta så länge.

Fru Thorell.

Kära Paula, du — vad jag är ängslig för det här. Hur ska det sluta?

Paula.

Har Karl sagt något?

Fru Thorell.

Ja, nog har han sina misstankar. Ock tänk, när han en gång får veta, att jag varit med om det.PAULA (går ock sätter sig på en stol bredvid' henne ock lutar sig mot henne).

Men, mamma lilla, det är ju inte något ont i det. När Alice själf tillåter —

Fru Thorell.

Ja, men är det värkligen möjligt, att Alice riktigt vet —

Paula.

Att Hjalmar aldrig har varit kär i henne — ja, det vet hon visst. Ock hon har själf sagt — många gånger, att jag borde blifvit hans hustru.

Fru Thorell.

Ja — varför gifte han sig då inte med dig?

Paula.

Det kunde han ju inte — när vi bägge var fattiga.

Fru Thorell.

Om han hade älskat dig riktigt —

Paula.

Ja, men det gör han inte — inte riktigt. Men jag är i alla fall mer för honom än någon annan.

Fru Thorell.

Ock det kann du nöja dig med.

Paula.

Jag är lycklig bara jag får se honom — se honom ofta ock höra honom spelaFru Thorell.

Men är du säker på, att Alice tycker riktigt om att du kommer så ofta.

Paula.

Hon säger aldrig något — ock hon lemnar oss alltid ensamma i musikrummet.

Fru Thorell.

Om du åtminstone lät bli de där promenaderna. Varför ska alltid du söka upp honom?

Paula.

Han kann ju inte komma hit — för Karls skull.

Fru Thorell.

Ja, men när ni ändå möts ute, kunde han ju lika gärna komma någonstans här i närheten som bort åt Herrhamra till.

Paula.

Det är så lång väg för honom att komma hit — ock han tycker inte så mycket om att gå.

Fru Thorell.

Då kunde han ju åka.

Paula.

Nej, då skulle ju kusken —

Fru Thorell.

Han kunde ju köra själf.Paula.

Det tycker han är tråkigt.

Fru Thorell.

Det må jag säga. När det ska vara romantik — ock så inte vilja göra sig så pass mycke besvär. Att du inte har någon stolthet —

Paula.

Stolthet! När jag älskar honom!

Fru Thorell.

Ja, inte var flickorna sådana på min tid, det är då säkert. Men finner du inte ändå, att det är något motbjudande i att missbruka Alices förtroende?

Paula.

Men vi missbrukar det ju inte. Vi gör ju inte något orätt. Bara promenerar tillsammans — ock spelar tillsammans. — (Kastar sig i hennes armar med en snyftning.) Mamma, mamma! Det är ju allt, vad jag har att lefva för — min enda lycka i värden.

Fru Thorell.

Jag ser ock vet ju det, älskade. Ock därför har jag inte styrka att motsätta mig. Men om jag åtminstone finge tala vid Karl.

Paula.

Det är omöjligt — han skulle inte alls förstå — Karl har blifvit så torr ock korrekt i sin^ åsiktersedan brytningen med Alice. Han skulle betrakta vårt förhållande som om det vore något — jag vet inte, något — ock jag är tvärt om så stolt öfver det — jag tycker det är mycket bättre än en vanlig äktenskaplig kärlek — jag ville inte ens vara hans hustru, förstår mamma, jag ville inte alls draga ned vår kärlek inom vardagslifvet — jag vill vara just det för honom som jag är — ingenting annat.

Fru Thorell.

Ja, vet du, det där tror jag värkligen, att Karl skulle tycka var bara pjosk. Men han kommer att bli så ond på mig, när han far veta — ock vad ska jag säga honom. För han har misstankar —

Paula.

Säg honom bara, att de misstankar han har är alldeles oriktiga. Det kan mamma lugnt säga, för Karl anar inte alls hur det värkligen är. (Kysser henne.) Nu måste jag gå.

Fru Thorell.

Men du ska väl äta lite frukost först, kära barn.

Paula.

Nej tack, jag är inte hungrig. (Går.)

Fru Thorell.

Så är det alltid de dagarna. Du förstör dig.

KARL (kommer i detsamma).

Gick hon nu?Fru Thorell.

Ja, hon skulle ut ock gå som vanligt om lördagarna.

Karl.

Har mamma en biffstek åt mig?

(Kastar sig trott ned vid frukostbordet.)

Fru Thorell.

Genast, kära Karl.

(Gär ut i köket, kommer in med en biffstek.)

KARL (äter häftigt, brådskande). Frukostbordet är inte rört. Har Paula inte ätit?

Fru Thorell.

Nej, hon var inte hungrig.

Karl.

Efter fyra timmars arbete. Ock bara en kopp kaffe på morgonen. — Vart gick hon?

FRU THORELL (sätter sig äter att sy).

Jag vet inte.

Karl.

Min värkmästare hade ett ärende till Herrhamra häromdagen, då Paula också hade gått ut. Han såg henne i parken ensam med Hjalmar.

Fru Thorell.

Ja, hon går ofta till Alice.

Karl.

Med Hjalmar — inte med Alice.Fru Thorell.

Ja, Alice hade väl lemnat dem på ett ögonblick.

KARL (reser sig).

Nej, mamma, det går inte an att vara så blind. Mamma måste tala vid henne.

Fru Thorell.

Ska du inte äta upp din biffstek, käre Karl?

Karl.

Nej, också jag förlorar både aptit ock sömn på det här. I dag var summeringen galen igän.

Fru Thorell.

Hon är kanske lite öfveransträngd.

Karl.

Nej, det går inte an att vara så blind. Till ock med Marta —

Fru Thorell.

Marta?

Karl.

Ja, också hon, som är så omisstänksam ock oskyldig har tagit anstöt af Paulas —

Fru Thorell.

Har Marta tal t om det med dig?

Karl.

Ja — helt naivt — hon är ju öppen som en dag —

Fru Thorell.

Jag tror, du börjar inträssera dig för Marta, Karl.,Karl.

Ja, jag kan inte neka, att jag tycker hon är en bra söt flicka.

. Fru Thorell..

Det är hon visst — men inte passar hon för dig.

Karl.

Varför inte?

Fru Thorell.

Du har ju alltid tyckt om de mer begåfvade —

Karl.

Begåfvade — bah! uppskrufvade — öfverspända — omöjliga att lefva med! Nej, tacka vet jag dessa enkla, osammansatta naturer — om man öfver hufvud ska gifta sig — ock det måste man ju ändå en gång —

Fru Thorell.

Men Marta tycker ju om Ernst.

Karl.

Tror mamma det?

Fru Thorell.

Ja, nog har hon visat sig bra inträsserad af dig på sista tiden, förstås —

(En jungfru kommer med postväskan)

KARL (öppnar den ock ser igenom

bref ven)-

Ett bref till Paula — från Hjalmar.

Fru Thorell.

Hur vet du det?Karl.

Jag känner ju stilen. Vad betyder det, att han skrifver till henne med posten i stället för att sända bud.

Fru Thorell.

Han hade väl ingen att -skicka.

Karl.

Han! som aldrig generar sig om det vore att taga en karl från plogen, när han far ett infall. Nej, han vill inte, att Alice ska veta det — därför törs han inte skicka någon.

Fru Thorell.

Men nu är du ju också orimligt misstänksam. Han har ju flera gånger sänt bud till Paula om musiktimmarna.

Karl.

Ja, just därför är det klart, att det här brefvet innehåller något annat — mer privat. (Öppnar ett an-nat bref,) Seså — nya ledsamheter.

Fru Thorell.

Herre gud! vad är det nu då?

Karl.

Nu är det slut med mitt tålamod. Nu har han redan gjort tillräckligt med dumheter:

Fru Thorell.

Vem, i guds namn:Karl.

Ernst! En beställning, som han tagit emot för tre månader sedan utan att ekspediera den till oss! Nu har man vänt sig till andra, ock det är en förlust för bolaget på flera tusen kronor — utom skandalen. Jag kann inte längre behålla honom på det här sättet — han förstör affären för oss.

Fru Thorell.

Din egen bror, Karl — du far väl ha lite öfver-seende.

Karl.

Det kann jag inte — man har inte råd att ha öfverseende med andra, när man måste kämpa så hårt själf. Vi behöfver dugligt folk.

Fru Thorell.

Om du inte har någon känsla för din stackars bror, så haf åtminstone lite järta för mig. Gör mig inte den sorgen!

Karl.

Snälla mamma, gör det inte ändå svårare för mig, än vad det är. Ser mamma inte allt, vad jag har att stå i — hur hårt jag sliter natt ock dag för att arbeta oss upp ur den grop, vi sjunkit i — det är svårt nog att förvärfva sig riktigt förtroende ock tillit, sedan ens namn en gång — ock ska jag då tillåta, att mina syskon genom sitt lättsinne ock sin själfviskhet göra alla mina ansträngningar om intet. Det fins intet värre hinder för en man, som vill fram, än att omgesig med odugliga släktingar. Paula gör redan allt för att kompromettera mig — ska nu Ernst också —

Fru Thorell.

Jag sa alltid, att det inte gick an att skicka ut Ernst så där —

Karl.

Nej, han skulle väl gått hemma ock hållit mamma i kjolen. —

Fru Thorell.

Ernst behöfver de sinas ömhet — alla är inte så starka som du — Oägt) ock så hårda.

Karl.

Vad fordrar mamma då af mig?

Fru Thorell (bedjande).

Du ska skaffa Ernst en plats här hemma, Karl.

Karl.

Vilken plats. Är det inte bäst, att han blir disponent? Jag kann ju i stället ge mig ut i värden, jag, som är så hård —

Fru Thorell.

° o »o

A, Karl, tag det inte så — jag menade inte sa

illa.

Karl.

Ja, om det bara gällde mig själf, skulle jag gärna

— gud ska veta, att det inte är någon behaglig ställning, jag har — med alla de mina emot mig.Fru Thorell.

A Karl, Karl, hur kann du säga det!

(Stenson ock Marta komma.)

KARL (går lifligt emot dem, hälsar artigi på Marta).

Marta.

Ar inte Paula hemma?

Karl.

Nej, hon är just utgången. Hon tycker så mycke om långa promenader — ock om lördagarna, då hon slutar tidigt på kontoret —

Marta.

Jag skulle också tycka så mycke om att gå ut . ock gå. Om jag bara hade något sällskap. Går aldrig disponenten ut ock spatserar — så kunde vi kanske följas åt alla tre.

Karl.

Jag brukar just aldrig ha tid — men för att få det nöjet eskortera fröken —

Marta.

Ja — ska vi gå en dag ock plocka svamp? Jag förstår mig så bra på dem. —

Stensox.

Tyst nu hon, lillan, med sitt pjoller. Jag har allvarsamma saker att tala om. Marta får gå in i Pau-las rum så länge.Marta.

A, varför kann jag inte fa vara här. Jag ska inte höra på. Jag ska sätta mig ock sy.

(Lägger af sig kappa ock hatt ock sätter sig vid syviaskinen).

Stenson.

Det är om Ernst jag vill tala.

Kari..

Vi vet det redan.

Stenson.

i

Nå, jag hoppas du inte tänker lägga fingrarna emellan. Du skulle hört, vad man sa i styrelsen i dag. Thorell må vara en duktig karl själf, men han har ett stort fel, ock det är att han vill puffa fram hela sin odugliga släkt.

Karl.

Där ser mamma.

Stenson.

Ja, min kära fru, nu är det inte värt att pjunka. Ernst måste ur vägen, ju förr dess hällre. Vi far skicka af honom till Amerika.

Fru Thorell (med ett utrop).

Det kann du inte ha järta till, Karl.

Marta (reser sig lifligt).

Stenson.

Vad sa hon?

KnmPen för lyckan. 7Marta.

Jag sa ingenting.

(Vänder sig bort ock ser ut genom fönstret).

Fru Thorell.

Marta har säkert ett gott ord att lägga för den stackars Ernst.

Marta.

Jag! Varför skulle jag?

Fru Thorell.

Jag trodde ändå, att du hade lite inträsse för honom.

Marta.

Visst inte. Jag är inte alls sådan. Jag har tvärtom alltid sagt, att jag aldrig skulle svärma för någon annan än den, jag gifter mig med.

Stenson.

Ja, min flicka har alltid haft en god moral. Hon är inte som så många andra nu för tiden bortkållrad af romanläsning, det är det, som är saken. Jag tror knappt, att Marta någonsin läst en hel roman till slut.

Marta.

Nej, jag tycker att alla romaner är så dumma. Vad är det för roligt att läsa om det, som inte är sant.

KARL (skrattar beundrande, talar lågt vid Marta).Stenson (till fru Thorell).

Det vore ett parti för Karl det, va?

Fru Thorell.

Men det är bra synd om Ernst!

Stenson.

Ernst! Är frun tokig? (Knuffar henne vänskapligt i sidan.) Vi ger honom en god reskassa ock skickar honom i väg till Amerika. Tro mig, det är det allra bästa för honom.

KARL (lågt till Marta).

Fröken Marta har således aldrig haft något egänt-ligt tycke för Ernst?

Marta.

Visst inte — det var bara Paula, som alltid ville, att man skulle vara kär i hennes bröder — ock när då Alice —

Karl.

Var det Paula, som ville —

Marta.

Ja, Paula ock Alice, de var så svärmiska, så —

Karl.

Ja — till sin egen olycka. — Nej, sådana flickor som ni är det just, som är skapade till hustrur —

Marta.

Nu säger ni redan för mycket, herr Karl.Karl.

För mycket?

MARTA (går ifrän honom).

Jag vill inte höra något, som ni inte kann säga högt — jag går aldrig bakom ryggen på pappa. (Går till fadern ock gömmer sitt ansigte mot hans bröst).

Stenson.

Nå — hur är det?

Marta (viskande).

Jag tror visst, att han har friat, pappa.

Stenson.

Nå, det gläder mig. Du får en duktig man — en som kann göra karriär i värden, när han bara växer ifrån lite sentimentalitet — ock du — (han räcker handen åt Karl) — du får en riktigt huslig ock naturlig flicka utan alla konster.

(De gå ock omfamna modern).

Fru Thorell.

Ja, måtte det vara skett i en lycklig stund, kära barn. Men att du kunde glömma Ernst så fort!

Karl.

Det var ju en ren barnslighet. Marta kände inte sitt eget- järta. (Smeker henne.) Hon är inte så försigkommen hon, som sina skolkamrater. Hon är ännu så omedveten, att det är en riktig vila bara att se på hennes oskyldiga, lilla ansigte.Stenson.

Ja, nu skulle man väl lemna det där unga paret att kuttra för sig själfva. Men jag har ännu affärer att tala med Karl om.

Marta.

Det gör ingenting. Jag går in i ett annat rum ock pratar med min lilla svärmor. (Går till Karl ock räcker honom sina läppar.) Nu är det tillåtet, när både pappa ock svärmor vet af det.

KARL (kysser henne).

Du söta lilla oskuld.

(Marta ock fru Thorell gå.)

Stenson.

Du ska inte ångra, att du får mig till svärfar. Hur skulle slottet på Herrhamra konvenera det unga, paret Thorell till bostad en gång i en framtid?

KARL (rycker till).

Vad vill det säga?

Stenson.

Att det skenar utför backen allt vad det kan med Gyllenhjelms. Nu har de igän tagit en ny större inteckning i fideikommisset. Inom några år är de konkursmässiga.

Karl.

Det är den minskade vattentillgången —Stenson.

Ja, varför var de så galna ock lät det gå till process? Det var ju klart, att vi skulle vinna. — Skulle tro, att det skulle smaka att få flytta in med Marta i slottet.

Karl (häftigt).

Aldrig! Tala inte om det! Det ska aldrig hända, att jag går in på det.

Stenson.

* Det är som jag säger — lite sentimentalitet hänger ännu vid honom. Skada på karl!

Fru Thorell ock Marta (komma in springande ock ropa om varandra).

Karl! Gyllenhjelmska ekipaget. Det stannade utanför. Baron Hjalmar!

Stensqn.

A tusan! Vad kann han vilja. Det är väl första gången, han kommer till dig.

Karl.

Det är visst bäst, att vi få talas vid ensamma.

Stenson.

Mjuka tjänare! Nu kör han af en.

MARTA (gär till Karl ock räcker honom munnen att kyssa).

Håller du af din lilla fästmö?Stenson.

Kom nu, flicka — aldrig störa en man med pjosk, när han har affärer, det måste kvinnfolken lära sig.

(De gå, f öljda af fru Thorell).

HJALMAR (kommer, hälsar stelt.)

Karl (likaså).

Var god ock tag plats.

Hjalmar.

Jag kommer egäntligen i ett ärende från min hustru. Det är en idé af henne — kanske alldeles opraktisk ock omöjlig, men jag har i alla fall inte velat neka att framföra den. Ni var ju förr er far bejälplig med en uppfinning, som han sysslade så mycket med. Min hustru är af den meningen — jag vet inte med vad rätt — att ni en gång var mycket nära lösningen.

Karl.

Ja — jag trodde det.

Hjalmar.

Men att ni af ekonomiska skäl måste afstå från att fullfölja den?

Karl.

Inte afstå helt ock hållet — men uppskjuta.

Hjalmar.

Nu lär emellertid en ingeniör Groth — känner ni till det — vara sysselsatt med —Karl.

Ja, jag vet det, men också han saknar medel att fullfölja.

Hjalmar.

Ja — men min hustru har nu satt sig i sinnet att riskera hela sin privata förmögenhet för att få uppgiften löst.

Karl.

Såå! Ock nu vill hon erbjuda dfenne ingeniör Groth —

Hjalmar.

Nej, min hustru tror mer på er. Hon erbjuder er att disponera så mycket pängar, ni tror er kunna behöfva —

- Karl.

Mig erbjuder hon — men hur ska jag förstå — det kann inte vara möjligt, att hon värkligen skulle vilja erbjuda mig —

Hjalmar.

Ja, uppriktigt talat — jag vet, att hon en gång som ung flicka hade det fantastiska infallet att erbjuda er ett pänningelån för samma ändamål — ock då kunde ni naturligtvis inte handla annorlunda än ni gjorde. Men nu är ställningen en helt annan — först ock främst är detta inte något lån, utan hela risken blir vår.

Karl.

Men jag förstår inte riktigt — vad som förmått friherrinnan —Hjalmar.

Min hustru ock jag är båda en smula estetiskt anlagda — ock detta ursinniga konkurrenskrig är oss bägge en styggelse — så mycket mer som Alice svärmar för att kunna göra något för folket, ock det är alltsammans omöjligt för närvarande. Därför har hon så fäst sitt järta vid denna uppfinning, som hon föreställer sig ska lösa alla svårigheter. Men jag inser naturligtvis, att för en affärsman som ni, är det helt andra synpunkter — det kann ligga i ert intrösse att låta Herrhamra gå under.

Karl.

Som ni kanske vet, gjorde jag er aflidne farbror ett förslag, som borde öfvertygat er om att jag tvärtom alltid önskat ätt rädda Herrhamra.

Hjalmar.

Ja — det är sant — ni har alltid haft en viss disposition för att vara välgörande. Det var emellertid inte just min afsikt att tigga en favör af er, utan jag antog att det skulle vara er mycket angeläget att fa fullborda en sak, som både er far ock ni redan gjort så mycket för.

Karl.

Det är det också — naturligtvis. Men förslaget har kommit så alldeles öfverraskande för mig — jag kann inte svara straks — min ställning till min — till brukspatron Stenson ock till bolaget — emellertidär jag tacksam För det förtroende, friherrinnan visat mig — jag är varmt tacksam för det, ock om några dagar ska jag ha äran göra ett besök. —

HjALMAR (reser sig — ser sig om

i rummet).

Är inte — hur står det till med fröken Paula?

Karl.

Hon är inte hemma.

Hjalmar.

Inte det — jag skref några rader till henne på posten. Det var om våra musiktimmar.

Karl.

Brefvet ligger här. Men det kom först sedan hon gått.

Hjalmar.

Det var då värkligen bra förargligt. Då fick hon gå förgäfves den långa vägen.

Karl.

Den långa vägen? Det tycks, som om baron vore bättre underrättad om vart hon skulle gå —

Hjalmar.

Ja — vi skulle ju ha en musiktimme — nämde hon inte det? Men jag skref, att jag i stället skulle komma hit i dag.Karl.

Då kann jag ju låta spänna för ock skicka att hämta henne.

Hjalmar.

Nej, nej, det går inte för sig. De skulle inte kunna få reda på henne.

Karl.

Få reda på henne? Om man frågar efter vid slottet.

Hjalmar.

Nej — jag vet ju inte, om hon gått direkt dit. Fördömt att posten skulle komma så sent.

KARL (reser sig ock slår ett slag med handen i bordet med plötsligt utbrytande vrede).

Ock ni vågar komma ock erbjuda mig ett slags association, samtidigt med att ni har en hemlig förbindelse med min syster!

Hjalmar (stelt).

Vad behagas!

PAULA (kommer),

Karl.

Redan tillbaka! Du har dock inte hunnit att gå fram ock åter till Herrhamra på den här stunden.

Paula.

Nej — till Herrhamra?Karl.

Baron Gyllenhjelm har just berättat mig, att ni skulle ha en musiktimme på Herrhamra i dag.

Paula.

Hur då? När baron är här. Jag mötte skogvaktarn ock hörde, att baron just hade åkt förbi.

Karl.

Ock därför vände du om. Men du ämnade dig till Herrhamra på musiköfning — var det så?

Paula.

Nej.

- Karl.

Nu fordrar jag,- att du öppnar detta bref i min närvaro ock låter mig läsa det.

(Ger henne brefvet. Paula ser förskräckt pä Hjalmar).

Hjalmar.

Vad vill det säga ? Ger ni er bror ,en sådan maktfullkomlighet öfver er, fröken Paula.

Paula (till Karl).

Jag förstår inte, hur du kan fordra —

Karl.

Gör som du behagar. Men om inte du genom detta bref kann bevisa mig, att du är oskyldig till de förfärliga misstankar, som ditt beteende ock era motsägande uppgifter väckt hos mig — så förfaller naturligtvis det, som baron ock jag just talat om ock somkann gälla ingenting mindre än Gyllenhjelmska familjens hela eksistens. Gör nu, som du finner riktigast!

Paula.

Jag försäkrar dig, Karl — (rifver upp brefvet ock räcker honom det.) Se här! Mitt samvete är rent. Jag vågar till ock med visa dig det, utan att ha läst det själf.

Karl (läser).

Jag måste afstå från vårt möte i parken i dag, emedan Alice icke ger mig någon ro, förr än jag gjort din bror — din — ett besök i affärer. Var hemma, när jag kommer, men gå sedan efter en liten stund nedåt kapället till. Jag stiger ur min vagn vid korsvägen —

HjALMAR (som haft svårt att behärska sig under läsningen, rycker till sig brefvet).

En sådan ogrannlagenhet är mer än jag kann tåla. Sköt era egna affärer, min herre, ock stick inte er klumpiga hand in i det, som inte rör er, ock som ni inte begriper.

Karl.

Så mycket begriper jag, att om detta bref frän en gift man till en ung flicka ska gälla som bevis på. det oskyldiga i förhållandet —

Paula.

Jag bedyrar dig, Karl — du förstår inte, men det är så —Karl.

Nej, det är sant, jag förstår inte, hur du med din goda, sanna natur kunnat förirra dig så långt.

Paula.

Hade du inte hindrat mig, när jag ville låna pän-gar af Alice för att resa ock studera, så hade det aldrig blifvit så.

Karl.

Är det en ursäkt för att du svikit din barndomsvän på ett så upprörande sätt? Från i dag sätter du aldrig mer din fot på Herrhamra — jag ska inte tillåta, att du till den grad vanärar dig —

Hjalmar.

Ni har värkligen, genom er plumpa inblandning, lyckats göra vårt förhållande till en omöjlighet för framtiden. Det återstår mig ingenting annat än att säga Paula farväl.

PAULA (med ett rop),

Hjalmarl Karl! Jag ber dig! Jag kann inte lefva utan att se honom.

Karl.

Därhän har det kommit. Det är åtminstone inte mitt fel, att du är så utan all självkänsla, att du kaim vilja förödmjuka dig till den grad —

Paula.

Det är inte förödmjukande — Karl, det ska dödamig -1 bara se honom ibland — inte så ofta, om du vill — bara någon gång — men se honom ibland}

Hjalmar.

Inte tigga någon gunst af honom, Paula. Vi skulle inte ha minsta känsla af vår värdighet, om vi efter detta kunde — med en spion öfver oss —

(Trycker hejmes hand ock går hastigi.)

PAULA (sjunker gråtande ned pä en stol).

A — Karl — detta skulle du inte ha gjort l

Fru Thorell (kommer in).

Karl.

Har mamma vetat detta?

Fru Thorell.

Detta! Vad är det som händ? Herre gud, se på Paula! Har allt blifvit uppdagat?

Karl.

Mamma har alltså vetat det. Förd bakom ljuset af både mor ock syster! Ingen visar mig förtroende — allt ska gå bakom ryggen på mig. Hår jag då varit en tyrann, efter ni behandlar mig så.

Fru Thorell.

A, Karl — var nu inte så misstänksam!

Karl.

Misstänksam! Misstänksamhet kallar ni det, när jag af lifvet lär, att allt ock alla sviker en man, somvill kämpa ärligt för det rätta. Hur upptog Alice det, när jag af grannlagenhet inte ville tränga mig in i hennes familj, innan jag hade en ställning att bjuda henne — jo, som småsinthet ock högmod — ock så litet förstod hon min värkliga kärlek till henne, att hon i förbittring gick ock kastade bort sig till en annan. När jag efter bästa förmåga söker jälpa upp den affär, som min far bragt nära sin undergång, kastar man mig i ansigtet, att jag saknaf pietet för hans minne. Ock när jag söker rädda mina syskon från att sjunka ock begå svaga ock dåliga handlingar, kallas det hårdhet. Ni gör allt för att ställa mig ensam, ock jag ska också veta att stå ensam utan att blinka — utan att ge vika en tum i det, jag tror vara rätt.

MARTA (kommer inspr ing ande).

Jag är så nyfiken, Karl, att höra vad baron — Å, se Paula! Har Karl talt om det?

PAULA (med möda behärskande sin grät).

Hvad då?

MARTA.

Att vi är förlofvade — gråter du?

PAULA (reser sig, till Karl).

Om jag trodde mig ha den rätt att ingripa i ditt öde, som du tar dig öfver mig, så skulle jag säga: nu är det du, som handlat dåligt — eller svagt.Marta.

Vad i allan dar menar hon med det?

Paula.

Jag menar, att om Karl sagt dig, att han älskar dig, så har han antingen bedragit sig själf eller dig. Han har aldrig älskat någon annan än Alice —

KARL (häftigi af brytande).

Med vad rätt —

Paula.

Med samma rätt som du. Ock jag tycker, att du gör tusen gånger mer illa än jag gjort.

(Springer ut ur rummet.)

Marta.

Ock hon gratulerade mig inte! — Det är elakt att vilja göra mig svartsjuk på Alice — (smeksamt till Karl) — men det lyckas henne inte —jag tror på dig.

KARL (drar henne till sig).

Tack! Ja, gör det! Ock du vill ju alltid ha fullt förtroende för mig — vara öppen ock sann mot mig. Behandla mig inte som en tyrann, som man måste gå bakom ryggen på, för då blir jag det kanske. Var ärlig mot mig — framför allt annat, var ärlig mot mig!

MARTA (skrattande).

Hör svärmor, vad han säger. Var ärlig! Som om jag hade något att dölja — jag, som inte kann tåla

K a »tPen för lyckan. 8hemligheter. Men därför får inte du häller — vad menade Paula med Alice? Det var styggt sagt af henne — d. v. s. inte för att jag bryr mig om det. (Hemlighetsfullt.) Säg mig bara ensak: har du nånsin kysst henne?

Karl.

Kysst — Alice?

Marta.

Ja — på mun?

Karl.

Nej — aldrig.

Marta.

Nå — vad är det då att tala om!

Karl.

Hur faller det dig in? Har du kanske — hur var det med Ernst den där midsommarafton?

Marta.

Hur kann du tro? (Häller handen för hans mun.) Fy Karl, du är så stygg, så stygg, hur kann du bara tro —

Karl.

Nej, jag tror det inte häller.

Marta.

Dä ska du få en kyss i belöning.

(Kysser honom.)

Fru Thorell.

Vad hon är för en liten oskuld, du!

KARL (patetiskt).

Ja, gudskelof för det!SENFÖRÄNDRING.

(Musikrummet pä Herrhamra. En stor flygel mitt pä golfvet. Smä kabinettsskäp ock byster af musiker kring väggarna. Välft tak, ättkantig form pä rummet. Bonat golf ock skulpterade fönsterposter utan gardiner. I en grupp några läga, djupa vi Is t o lar, klädda med skinn. / fonden dörrar till Hjalmars skrif- ock rökrum med mattor, perier ock mjuka käsöser.)

Alice (gär af ock an mellan de bäda rummen ock ser ut genom fönstren än pä ena sidan, än pä den andra; öppnar plötsligt ett fönster till höger ock lutar sig ut, i det samma man hör vagnsbuller utanför; ropar ut). Se, där är du! Goddag! Jag är här. Kom upp! Vad du varit länge! (Springer ut ge?io?n dörren till vänster, kommer straks därefter tillbaka med Hjalmar.) Nå!

Nå! Nå!

HjALMAR (klädd i vit dammrock samt med en stor, vit parasoll i handen, slokig grä halt).

Vill du kanske låta mig få lägga af rocken först? (Alice vill jälpa honom.) Nej, för all del — inte här.Du ser ju, att det står ett moln af damm omkring mig — ock flygeln står öppen. (Går mot dörren till det andra rummet, stannar på tröskeln.) Varför stär flygeln öppen?

Alice.

Den står som du lemnade den, när du for.

Hjalmar.

Ock ingen tänker på att stänga den.

(Har kastat af sig ytterplaggen i det andra rummet, kommer nu i?i ock stänger långsamt ock omsorgsfullt flygeln.)

Alice.

Nå? Berätta nu, Hjalmar! — Vad sa han?

HjALMAR (sysselsatt med flygeln).

Han är den värsta bracka, jag någonsin råkat.

Alice.

Bracka! Vem talar du om?

HjALMAR (går under samtalet af

ock an ?nellan de båda rummen " samt tänder en sigarr ock röker).

Vem! Det var också en fråga.

Alice.

Karl?

Hjalmar.

Karl, ja — den store Karl. En sådan torr, prosaisk, orerande, oförskämd bracka har gud ske tack ock lof aldrig förr kommit i min väg.Ville han inte —

Hjalmar.

Man ska värkligen vara bra naiv för att tro den karlen om att kunna göra en uppfinning. Skryta ock skrodera kann

han — det är allt. Ock det oförskämda sätt, varpå han afslog!

Alice.

Han afslog! Det hade jag ändå inte väntat — nu!

Hjalmar.

Du tror kanske, att det är af några romantiska skäl — af fruktan, att om han åter träffade dig, skulle han förälska sig i dig på nytt — men inte alls — jag fann honom tvärt om som en 'nyförlofvad, lycklig fästman.

Alice.

Fästman! Vem talar du nu om?

Hjalmar.

Om Karl — allt jämt om Karl — jag talar bara om Karl. Skax jag upprepa namnet för var gång? Alltså, Karl var just förlofvad med din gamla skolkamrat, Marta Stenson.

Alice.

Karl förlofvad med Marta — det är omöjligt.

Hjalmar.

Jag förstod det straks — af hela stämningen i huset — hon gick när jag kom ock kom när jaggick, den där lilla — men till yttermera visso hörde jag sedan hos guldsmeden, när jag var inne med ditt armband, att hon just varit där med fadern ock beställt ringar.

Alice.

Med Marta! Det var ju riktigt en hustru för honom! Den söta, oskyldiga lilla Marta! Ock nu är han så kär ock så lycklig, att han inte bryr sig om något annat. Det är rörande! — Hjalmar!

Hjalmar.

Nå!

Alice.

Vi skrifver efter den där ingeniör Groth.

Hjalmar.

Är det för att hämnas —

Alice

Visst inte. Hur skulle jag kunna göra honom något ont, han som funnit lyckan i Martas armar! Vad skulle det röra honom, om man gjorde uppfinningar, som förvandlade hela jorden — bara han finge sitta i ro ock kuttra med sin Marta. Men jag vill ändå, att vi ska göra uppfinningen här. Jag vill visa honom, att den kunde göras. Ock när han en gång vaknar upp ur sitt kärleksrus — för till ock med en sådan smekmånad som hans är inte evig — ska han se, till sin förvåning, att värden gått framåt, medan han sofvit.Hjalmar.

Detta var ett värkligt järtesår, tror jag, Alice du! Jag visste inte, att det var så allvarsamt.

Alice.

Allvarsamt — hur skulle inte jag — skulle inte jag vara förälskad i en man, som är så bedårande, att han till ock med kunnat vinna en sådan flicka, som Marta.

Hjalmar.

Ock du skickade mig — med en ännu så lefvande känsla för honom skickade du mig att föreslå att återknyta

bekantskapen —

Alice.

Nej, Hjalmar — det får du inte tro — du vet, hur jag pinats hela tiden af detta onaturliga konkurrenskrig — det var värkligen därför —

Hjalmar.

Du trodde kanske själf, att det var därför. Men vad ska jag tänka, när jag ser —

ALICE (kalll, med bortvänt ansikte).

Jag skulle inte ha besvärat dig, om jag inte hade vetat, att du i alla fall alltid hade lust att besöka Paula.

Hjalmar.

Du säger det där med en särskild udd. Är du svartsjuk?Svartsjuk. Jag! Anej, jag är ju så van vid att alla andra blir mer afhållna än jag. -Man sa i skolan, att jag var den mäst begåfvade — men jag visste alltid, att det var en ironi af ödet att ha gifvit mig så många gåfvor, bara för att jag så mycket mer skulle känna, vad jag kunde vara för andra, när ingen ville ha något af mig.

HjALMAR (närmare henne).

Paula ock jag ska inte träffas vidare.

Alice.

Har du — hur har du kunnat besluta dig —

Hjalmar.

Du vet då, vad hon har varit för mig?

Alice.

Tror du jag är stockblind på båda ögonen?

Hjalmar.

Ock du har aldrig med ett ord — aldrig sökt hindra —

Alice.

Det kände jag, att jag inte hade rätt till. Hon var ju allt det för dig, som jag inte kunde vara.

Hjalmar.

Ock du har väl inte misstänkt —Något förräderi, nej. Det har jag inte trott dig — ock i synnerhet inte Paula i stånd till.

Hjalmar.

Det har inte häller, hoppas jag, varit någon sorg för dig —

Alice.

Nej, naturligtvis. Jag har varit så glad, så glad att se, hur alla andra älskade andra än mig — att se blickar, höra tonfall af den ömmaste känsla omkring mig, som alltsammans gick mig förbi. Jag har bara väntat på, att också min lille Jakob —

(Afbry tes af framträngande gråt,)

Hjalmar.

Kära Alice — har du känt dig så ensam? Alice.

Ensam! När jag bara lefvat för att förlora en efter en af de få som höll af mig! Först Karl — för honom var en yttre ställning, anseende ock framgång mer än min kärlek. Paula — hon sa alltid, att jag var hennes andra jag — tills hon lärde känna dig. Då blef jag intet för henne — ock du! När vi förlofvade oss försäkrade du mig, att du höll af mig så mycket, som det låg i din natur att älska någon — men när jag blef din hustru, skyndade du naturligtvis snart att söka hos en annan den lycka, du inte kunde finna hos mig. Det är bara lilleJakob — ja, jag försäkrar dig, jag är värkligen förundrad, när han alltid räcker armarna mot mig ock inte mot någon annan.

Hjalmar.

Allt detta har du gått ock burit på — ock ingen ting sagt!

Atice.

Skulle jag kanske också tigga om den kärlek, man undandrog mig.

Hjalmar.

Men egäntligen — jag har ju alltid vetat, att du inte älskade mig — det är naturligtvis detta, som aflägsnat mig.

Alice.

Men jag har inte varit likgiltig mot dig, Hjalmar — tro inte det, jag har alltid hållit af dig. Ock jag har så innerligt, så innerligt önskat, att du skulle bry dig om mig en smula. Jag begär inte så mycket — bara litet — bara så mycket, att inte något annat alltid står emellan ock är närmare — bara det har jag längtat efter i hela mitt lif — att vara den första hos en annan människa.

Hjalmar.

Du är den första — den enda för mig nu, Alice. Alice.

Ja, låt mig vara det! (Han har satt sig i en länstol, hon lägger sig pä knä bredvid honom.) Vi har ju såmycket, som förenar oss. Tänk på hela vår lyckliga barndom — på alla våra gemensamma minnen — på Herrhamra, som är oss bägge så kärt, som vore det en del af oss själfva — ock nu vår lille Jakob. Det är ändå mycket, som vi skulle kunna bygga upp ett samlif på — säg!

Hjalmar.

Ja — vi är dock grenar från samma stam. Det känner jag ofta, att det fins mycket gemensamt mellan oss.

Alice.

Det gör det, Hjalmar, så mycket, så mycket. Varför skulle vi då inte kunna vara lyckliga? Låt mig bara en gång visa dig, vad jag kann vara, när man vill hålla af mig riktigt! Du ska se, du ska se! Stackars Alice är inte så utan resurser ändå. Till ock med Marta är inte så söt som den stackars föraktade Alice kann vara, när man bara ser på henne med de rätta ögonen. Se riktigt på mig nu! Ar jag vacker? Ja, när man älskar mig, är jag vacker — inte äljest. Är jag god? Ja, när man håller af mig, • *• ° är jag godheten själf. Ar jag osjälfvisk? A, jag kan vara så osjälfvisk, att varje min tanke kann uppgå i en annan.

HjALMAR (drar henne till sig).

Nu är du min gamla Alice — Alice från barndomen. Så som du kunde slå ett trollnät omkring en då ock få en, vart du ville —Alice.

Ser du — ser du! Det var ändå något hos mig, som inte alla har. Ock nu ska du också låta mig göra det jag vill — med ingeniörn ock uppfinningen! Om du vill bli det för mig, som jag ber dig om, så ska du också få allt af mig. Du har fått Herrhamra genom mig. Xu ska jag också bevara det åt dig ock vår lille Jakob.

Hjalmar.

Ja — det där eksperimentet ska värkligen inträs-sera mig.

Alice.

Ser du — det ska inträssera dig, där har vi straks ett gemensamt inträsse.

HjALMAR (något generad).

Ja, ser du, det är något som jag länge funderat på — jag skulle ha lust att komponera en symfonisk tonmålning, som jag skulle kalla »Vattenfallet».

ALICE (reser sig).

Alltid bara detta, som du inte kann dela med mig.

Hjalmar.

Nej, Alice — det duger inte — vill du vara svartsjuk på min musik, så går det inte för oss tillsammans.

ALICE (närmar sig honom igen).

Nej, det ska jag inte. Tala bara med mig om det — låt mig få sätta mig in i det! En tonmål-ning, >Vattenfallet», vårt vattenfall, naturligtvis! Det är ju en vacker tanke. Först skulle män begynna långt upp i urtiden, då det ännu brusade fritt ock vilt med tillopp från de eviga gletscherna —

Hjalmar.

Ja visst — just så har jag tänkt mig det — hur kunde du veta —

Alice.

Sådan är jag, bara man håller af mig — jag vet allt, förstår ock anar allt — jag blir till ock med musikalisk, när jag bara får lefva ett lif med en annan. Nå, ock sedan ska det naturligtvis bli, när värken anlades, när man dämde upp forsen ock tvingade den in i en bestämd strömfåra.

Hjalmar.

Ja, visst — ock forsens dofva knot —

Alice.

Ja — ock sågens rassel, som kommer skärande ock disharmoniskt in mellan det väldiga bruset —

Hjalmar.

Sågen — ja — det hade jag inte tänkt på. Alice

— du är ett snille. (Omfamnar henne.) Vilka superba dissonanser jag skulle kunna lägga in i det motivet!

Alice.

Ock sedan — hur vattnets ande hämnar sig på människorna — hur tillflödet minskas ock minskas.Hjalmar.

Ja — tills det slutligen silar fram som en enda liten tunn källådra ock värken står stilla —

Alice.

Ock så uppfinningen — uppfinningen, varigenom människan blir fullständigt herre öfver vattnets andar ock tvingar varje den minsta fallande droppe att göra nytta —

Hjalmar.

Ja — ock inte blott det. Man kann ju också tillgodogöra sig drifkraften från alla strömmar i hela riket — dä slutar forsens uppror så, förstår du, att alla de andra falla in med en brusande polyfoni — man hör dem allesammans, från alla delar af landet

— ock då tycker också vår fors, att den vill vara med — ock så stämmer den också i till slut med väksande styrka, ock man hör dess stämma med en hög silfverton ljuda igenom hela den öfriga orkestern. Blir det inte förträffligt?

Alice.

Jo, det blir förträffligt. (Går ett slag bortåt gol/vet ock säger lägt.) Ock så blir jag lika ensam i alla fall.

— --FJÄRDE AKTEN.

(Samma rum som i for ra senen).

HjALMAR (sitter vid pianot ock spelar).

VÄRKMÄSTAREN (står vid dörren).

Vill inte baron bara vara så god ock säga migr vad jag ska svara folket? Det är fler ock fler, som kommer ock frågar, om det är sant, att bruket ska läggas ner.

Hjalmar.

Jag har sagt, att mitt musikrum inte är platsen för att tala om affärer. Hur kann ni ta er en sådan frihet som att komma in hit?

Värkmästaren.

Det var friherrinnan, som sa, att när baron inte hade tid att komma ner på kontoret, så fick jag väl gå upp —

HjALMAR (reser sig till hälften).

Ni borde vetat, att jag aldrig tillåter — aldrig — under inga omständigheter — att man stör mig här —

Värkmästaren.

Jag får således inte något svar?Hjalmar (far upp).

Det var då en fördömd envishet! Kann jag inte få ha fred i mina egna, enskilda rum?

Värkmästaren.

Ja, är det så, att baron inte vill ge något besked, så kann jag inte jälpa, om det bästa ock dugligaste folket ger sig i väg härifrån. Ingen, som har utsikt till att fa något annat, vill stanna här, då det låter så osäkert.

Hjalmar.

Låt dem gå sin väg allesammans — ock ni i främsta rummet. Jag vill ha fred!

(Värkmästaren gär).

HjALMAR (sätter sig igän att spela, nervöst ock osammanhängande).

ALICE (kommer in).

Hjalmar.

Hade du något särskilt motiv att skicka in värkmästarn hit. Eller är det bara ett moment i den uppfostringsmetod, du låter mig undergå?

Alice.

Du tänker väl bli sittande där ock spela, tills den nye egaren till slottet kommer inflyttande ock ber dig ta bort din flygel för att ge plats för hans.

Hjalmar.

Har han också en flygel?Han? Vem?

Hjalmar.

Han, som bara väntat på vårt fall för att själf få vräka sig i våra salonger. Han har nog haft sig månget ^ott skratt åt vår ingeniör ock Vår uppfinning. ' Du är *en utmärkt ock öfverlägsen kvinna, Alice, men det fins två saker, du

är olycklig med. Det ena är musikkompositioner ock det andra affärer. (Spelar. igen). Apropos, kann du höra, vad det är, jag spelar ?

Alice.

Hjalmar! Plåga mig inte! Ett så viktigt af-görande.

Hjalmar.

Det är som jag säger — öra för musik saknar du helt ock hållet. Ty om du vore i stånd att höra, att det är min egen begrafningsmarsch, jag sitter ock öfvar in, så skulle du väl ändå —

Alice.

Nej, detta är mer än jag kan stå ut med. Mitt i ett sådant ögonblick, när det gäller att fatta ett så viktigt beslut, kommer du ock bjuder mig på sådana farser.

Hjalmar.

Förlåt, min vän, jag förplumpar mig alltid. Jag lär mig aldrig att skilja på, vad som är viktigt eller oviktigt. Ock nu var jag nog egenkär att tro, att —

KaittJ>en f ör lyckan. 9min afFard från denna värden var en viktigare affar, än den med brukets nedläggande. Ja, det är ju en känd sak, att jag är en obotlig egoist. Ock en estetiker till på köpet. Jag skulle rakt inte kunna fördra tanken att begrafvas vid banal kyrkosång. Ock allra minst skulle jag kunna tåla, att gamle prosten mässade öfver mig. (Strängt.) Det säger jag dig, Alice, om du det allra minsta vill respektera min sista önskan, så tillåt inte den otäcka gamla korpen att stå ock kraksa öfver mig.

Alice.

Hjalmar! Jag blir så utom mig af att höra dig tala sål Liksom jag inte hade allt för allvarsamma saker att tänka på för att höra på sådant där.

Hjalmar.

Aja, du kann ha rätt, så allvarsamt är det väl egäntligen inte. Bara skottet träffar på det rätta stället, så är det hela ett ögonblicks värk.

Alice.

Ar det möjligt, att du kann tala allvarsamt i fem minuter ?

Hjalmar.

Ja, jag ska värkligen försöka. Det är ju märkvärdigt, att jag kann vara så otroligt munter. Du har nog haft många klagopunkter mot mig, Alice — men den, att jag var för munter, nej — inte förr, än jag begynte tala om min begrafning.Alice.

Det är så vanvettigt — så oförlåtligt, vad du där antyder, att jag inte vill svara på det en gång. — Ska vi meddela folket vårt beslut om nedläggning nu, eller ska vi ännu uppskjuta det?

Hjalmar.

Vad ska det tjäna till att beröfva de stackars människorna deras illusioner, innan det är nödvändigt.

Alice.

Hur kann du — att på det sättet narra dem att gå kvar, när de kanske kunde få arbete på annat håll.

Hjalmar.

Varför svarar du inte lika gärna, innan du frågar — det vore mindre besvär.

Alice.

Vi flyttar till Stockholm ock jag söker skaffa mig lektioner. Ock du kann, om du bara vill, förtjäna mycket på din musik.

Hjalmar.

Tag inte mig med i räkningen.

Alice.

Med en sådan begåfning, som du har —

Hjalmar.

Det är just min olycka, det. Jag har lite för mycke värklig begåfning för att göra min talang tillen handelsvara. (Reser sig.) Förrän jag reser omkring på konserter ock spelar för halfva idioter, förr går jag sannerligen för gud direkt in i mitt rum ock ekspedierar mig.

Alice.

Du är värkligen ei> man, du!

Hjalmar.

Ock du är sannerligen en kvinna l Den otroliga talang du har att bringa mig ur jämvikten, att irritera mig ock jäkta mig ock drifva blodet åt hufvu-det på mig, så att jag kann frukta ett slaganfall vad stund som hälst. (Tar sig med båda händerna om huf'-vudet.) Nu behöfver jag åtminstone ett par dar, innan jag hämtar mig så pass igän, att jag kann spela.

(Går ut i sitt rum i fonden ock låser dörren om sig.)

ALICE (går upprörd upp ock ned i rummet. Det knackar på dörren till vänster. Alice ropar);

Stig in!

PAULA (sticker tveksamt in huf-vudet, går sedan lifligt fram mot Alice.)

Alice.

Paula! Var kommer du ifrån?

Paula.

Ja — du undrar naturligtvis att se mig här. Men din man har skrifvit ett bref, som skrämt mig till den grad.Ett bref! Jag visste inte, att ni brefväkslade

mer.

Paula.

Det har vi inte häller gjort — inte på öfver ett år. Ock jag har ju varit förbjuden att komma hit. Men nu blef Karl själf orolig, när jag visade honom brefvetl

Alice.

Vad är det då?

Paula.

Ja, läs själf!

ALICE (tar bref vet ock läser).

Kom till mig en sista gäng. Jag vill, att ni skall öfva in för mig den begrafningsmarsch, ni inom kort skall spela öfver mig i Herrhamra kapäll. (Afbryter) Ett bisarreri, en fars, min kära vän! Du känner inte Hjalmar så som jag. Ja, var så god! (Går till fonden ock knackar på dörren.) Hjalmar!

HjALMAR (öppnar dörren ock visar

sig i en elegant, persisk nattrock

ock med sigarr i munnen).

Vad befaller min härskarinna nu? Jag tänkte värkligen, att jag kunde få vara i fred ock röka en enda sigarr för att lugna mina nerver en smula. (Får se Paula.) Ah!

Alice.

Ja, jag går ock talar med värkmästarn.Paula.

Alice —jag stannar inte här, om det är dig emot. Alice.

Visst inte mig emot. Varför skulle det vara detr (Vill gå.)

Paula.

Alice. Karl är med mig här.

Alice.

Karl här!

Paula.

Jag visade honom brefvet — ock så körde han mig själf hit i kappslädan.

Alice.

Var är han?

Paula.

Jag lemnade honom vid trappan — han skulle köra upp till stallet.

Alice.

Ock hans hustru! Är hon kanske också med? Det är ju ett lämpligt ögonblick för den blifvande spekulanten på Herrhamra att komma ock se sig om.

Paula.

Alice — hur kann du tro —

Alice.

Ja — emellertid så är jag upptagen.

(Gär.)HjALMAR (som under det föregående gått in till sig igän ock utbytt nattrocken mot en vanlig dräkt, kommer nu faam till Paula).

Ni ser så allvarsam ut, fröken Paula. Ni tyckte alltså inte, att det var oblandat komiskt.

Paula.

Komiskt!

Hjalmar.

Ja — för det tycker Alice. Hon är färdig att kikna af munterhet bara jag nämner ordet begrafning.

Paula.

Ar ni sjuk?

Hjalmar.

Nej, naturen är inte så vist inrättad, att man blir sjuk, när man borde bli det — men därför får man jälpa sig själf.

Paula.

Ni är olycklig.

Hjalmar.

Olycklig! Anej, vi består oss inte med så starka känslor här på Herrhamra - vi sysselsätter oss inte med känslor utan med affärer. Ock jag är ruinerad.

Paula.

Kann jag göra något för er?

Hjalmar.

Ja — ni vet, vad jag bett er om. Dessutom villejag se er en gång till. Ni har blifvit äldre — det klär er inte. Har jag också blifvit det?

PAULA (utån att se på honom). Det vet jag mte — det bryr jag mig inte om.

Hjalmar.

Såå! Har ni kanske — jag har oupphörligt väntat att få höra talas om er förlofning med någon välbeställd ung man —

Paula.

Det får baron aldrig höra.

Hjalmar.

Aldrig? (Tar henne plötsligt i båda hä?iderna ock drar henne fram mot fönstret.) Se på mig, Paula!

Paula (ser upp med tårar i ögonen).

Hjalmar.

Håller du ännu af mig?

Paula (lågt).

Jag ska aldrig älska någon annan.

Hjalmar.

Så du säger det där! Så underbart vältaligt! Vilken skillnad mellan ett sådant enkelt utbrott af värklig känsla ock all den nervösa, konstgjorda ömhet, som — Så fins det ännu en räddning, Paula — för mig — för oss. Låt oss fly från det sjunkandeskeppet! Det anses fegt, det vet jag — ock dock känner jag att det skulle vara den modigaste hand-ling, jag gjort i hela mitt lif! Här kann jag ingenting rädda, bara Öka villervallan ock oredan. Låt oss två börja lifvet på nytt — tillsammans!

Paula.

Det är omöjligt.

Hjalmar.

Svik mig inte nu! Ser du inte, vilket oerhört steg detta är för mig — kann jag kasta allt öfver bord, så kann du.

Paula.

Vad skulle det bli for lycka för oss — om vi så glömde våra plikter.

Hjalmar.

Vill du affärda mig med en fras i ett sådant ögonblick.

Paula.

Är pliktkänslan —

Hjalmar.

En fras är det ock en af de ihåligaste. Är det vår plikt att pina ijäl varandra? Alice ock jag pinar ijäl varandra — ock allra mäst då, när vi försöker att göra, vad du kallar vår plikt — när vi försöker att skrufva upp våra känslor till att älska varandra —

PAULA (lägtf med nedslagna ögon).

Har ni försökt det?Hjalmar.

, Ja — vi har gjort de mest förtviflade försök — men så djupt oharmoniska är våra naturer, att det bara ingifvit oss motvilja. Är det därför nu vår plikt att fördärfva hela lifvet för varandra?

Paula.

Jag vet inte — men Alice var min bästa vän — jag kann inte göra detta mot henne — ock hennes barn skulle jag göra faderlöst!

Hjalmar.

Han kann bli faderlös ändå, utan ditt åtgörande. Hör mig, Paula! Jag vet, att jag handlade fegt, då jag inte vågade gifta mig med dig af fruktan för fattigdomen. Jag vet, att du kann ge mig ett bittert svar — du kann säga: först nu kommer du till mig, när allt annat sviker dig. (Paula protesterar med en gest.) Men du säger det inte, nej — ty du har inte denna misstro ock bitterhet som följer med onaturliga förhållanden. Du älskar, ock därför törs du ha denna naiva tro, som inte frågar, inte räsonnerar. Du törs tro, trots allt vad som talar emot mig, att om det nu skulle vara mig möjligt att lefva, skulle det vara med dig. Säg, Paula, törs du tro det?

(Tar hennes händer).

PAULA (drar dem tillbaka).

Å gud — nu, när du talar så, låter det så möjligt, sä enkelt — men när jag tänker på Alice — påmamma, på Karl — hur kann jag göra detta mot dem alla?

HjALMAR (vänder sig bort).

Jag ser det — lifvet har redan fördärfvat dig. Du har blifvit klok — när du ser en människa färdig att drunkna, springer du inte i för att rädda, utan du tänker på, . att det kunde förstöra din klädning. Ja, när lifvet kann göra till ock med dig sådan — du, som var så härligt omedelbar förut — då är det sannerligen inte värt att hålla på. Farväl då, Paula!

Paula.

Vad vill du göra?

Hjalmar.

Gå ut på jakt någon dag med en väl laddad bössa —

Paula.

Hjalmar!

(Hon vill hälla honom kvar, han rifver sig lös ock gär in till sig samt stänger dörren).

KARL (kommer in).

PAULA (springer emot honom). Karl! Du måste rädda dem. Det var för min skull, som du vägrade att stödja dem

— men jag ska göra allt, vad du fordrar, resa bort — gå ut som guvernant eller vad som hälst — låt dem bara inte gå under för min skull!

ALICE (kommer, studsar, dä hon fär se Karl, vill vända om).PAULA (emot henne).

Alice — du ska tala vid Karl —* han ska jälpa er.

ALICE (undviker att se på Karl).

Du har alltid varit en naiv optimist, stackars Paula. När det är någon, som gjort till sin särskilda uppgift att störta mig, så säger du: där kommer räddaren.

KARL (närmar sig henne).

Det tror ni inte — att jag värkligen velat störta er?

Paula.

Nej — där hör du. Han har inte velat det. (Tveksamt.) Alice, får jag —

Alice.

Vad vill du?

Paula.

Jag ville så förfärligt gärna — om du inte har något emot det —

Alice.

Har Hjalmar lemnat dig?

Paula.

Ja — han är där inne. Men jag ville så förfar-ligt gärna se lille Jakob.

Alice.

Naturligtvis — gärna. (Öppnar en dörr till höger.) Den här vägen — ja, du vet ju, var barnkammarn är.

(Paula går.)Er man har själf, genom sin oförnuftiga skötsel — jag har tvärtom hela tiden hämmats i min värksamhet vid Lidån af fruktan att allt för mycket skada Herrhamra. Jag skulle kunnat drifva upp afifa-ren mycke mer än jag gjort, om jag inte haft denna hänsyn.

Alice.

Ock förut var det ju det viktigaste af allt för er — ert bolags inträssen.

Karl.

Har ni aldrig märkt det, att man i enstaka ögonblick tror sig vara starkare, än man värkligen är?

Alice.

Inte ni — ni har ju nått allt, * vad ni sträfvat efter — anseende, inflytande —

KARL (med bitterhet').

Det är sant — allt har jag nått, som jag drömde om ock hoppades på som ung —

HJALMAR (kommer ut med jaktbössa pä armen, hälsar flyktigt pä

Karl).

Var är Paula?

Paula.

Hon gick upp till lille Jakob. Vart går du?

Hjalmar (i lätt ton).

Ut att jaga lite.Alice.

Vid denna tid på dagen.

Hjalmar.

Ja —– för somlig jakt passar alla tider lika bra. Alice.

Hjalmar — vad vill du — du skrämmer mig!

Hjalmar (lätt).

Kära vän — nu är du barnslig. Tror du inte> att jag kan hantera min bössa.

ALICE (ser pröf'vande på honom).

HjALMAR (antar en mycke[likgiltig* kall min, ropar).

Lady! (En jakthund kommer springande från hans inre rum, han klappar den.) Hälsa Paula!

Alice.

Varför då?

Hjalmar.

Varför. Af höflighet!

(Går, följd af hunden.)

ALICE (står ock ser efter honom). Å — det är naturligtvis ingenting.

KARL (som stått försjunken i sig själf utan att lägga märke till samtalet).

Varför hade ni så lite tro på mig? Varför gick ni så hastigt ock ställde honom emellan oss?ALICE (utbrytande).

Nej, det är för mycket! Inte nog med att vi gjort det, vi gjort — att vi nu står här mot varandra, som vi gör — vill ni nu också tala om det! När man står inför ett så förfärligt, så meningslöst bortkastat lif — känner ni då inte, att det är omöjligt att tala —

KARL (behärskande sig).

Det är sant, låt oss tala om affärerna. Herrhamra får inte säljas. Allt vill jag sätta in på att hindra det. Ar-rändera ut bruket till mig, så ska jag försöka —

Alice.

Nej, nej! Det är för sent — nu kann vi inte räddas. Hela fideikommisset är ju intecknat ock endast genom en försäljning af allt kann vi hoppas att göra rätt för oss.

Karl.

Ock er son?

Alice.

Ja, jag vill i alla fall inte, att han ska växsa upp till fideikommissarie — jag har sett nog af det — det har just varit Hjalmars olycka, att han aldrig be-höft arbeta — jag vill mycket hällre, att min son ska vara fattig — fast nej, också det —

Karl.

Också det är en olycka. Hade jag inte behöft kämpa sä hårt för eksistensen —Alice.

Kommer ni igän in på detta? Låt oss hällre tala om — er svärfar spekulerar visst på Herrhamra?

Karl.

Det ska jag aldrig gå in på.

Alice.

Hur kan ni undgå det? Om han köper det ock ger det till , sin dotter —

KARL (ser sig om i rummet).

Aldrig skall jag sätta min fot i detta hus som egare — när ni är borta —

Alice.

Det vet ni nog, att det är en illusion, när ni tror — vad skäl skulle ni ge? Sådant kann inte en man göra — kom i håg era egna ord.

Karl.

Det far inte ske, säger jag. Herrhamra måste räddas åt er. När jag tänker på, vad jag offrat för detta — det var ju just därför, jag från början trädde tillbaka — för att inte beröfva er —

Alice.

Varför vill ni oupphörligt röra i det förflutna! Skona mig åtminstone — skona mig! (Trampar med foten i häftig sinnesrörelse ock under frambrytande färar.) Det är outhärdligt — att ha blifvit offrad för något sådant — ock så stå ock räsonera om det sedan. Detgör ju sä ont, som att rifva med bägge händerna i ett blödande sår — man kann inte, man kann inte —

(Afbry tes af en snyft ning, springer till fönstret ock slår upp bägge rutorna, samt lutar sig ut).

KARL (går efter he?ine ock stannar bakom henne, dyster, ?ned böjt hufvud).

ALICE (efter en lång tystnad, vänder sig sakta om mot honom ock räcker honom sin hand, brister i gråt ock döljer ansiktet med den ena handen, medan hon låter honom behålla den andra, som han kysser ömt ock länge).

MARTA (kommer i hatt ock kappa, elegant ock ekstra modärn toaläti).

ALICE (rycker lös sin hand, far med näsduken öfver ögonen ock går emot Marta med ansträngd lijlighet).

A — fru Thorell! Det var värkligen en öfver-raskning.

Marta.

Fru Thorell, säger hon.

(Omfamnar Alice, som söker undandraga sig.)

KARL (missnöjd).

Hur kommer du —

Kampen för lyckan. IOPappa ville ha ett bud till dig — ock då*tyckte jag det var så roligt att få fara. — Du ska komma hem straks. Den där ingeniörn, du vet —

Karl.

Nå?

Marta.

Han som var här förra året ock höll på med uppfinningen — du vet ju — kann du tänka dig, nu har han lyckats.

Karl och Alice.

Lyckats?

Marta.

Ja, han kom till oss i förbifarten för att tala med dig. Nu ska han upp till Stockholm ock visa den för vetenskapsmännen. Jag såg den också — den är alldeles lik de där små modällerna, som din far höll på med — skillnaden är bara den, säger pappa, att den här går, ock det gjorde de andra inte —

Karl.

Det fattades bara det. Nu är mitt lif färdigt.

Marta.

Men pappa säger, att du ska inte vara ledsen, för ingeniörn har blifvit utfattig ock skuldsatt på det —. Pappa säger, att det är bra mycket bättre vara den, som kann köpa med kontanter —Karl (till Alice).

Nu har jag nått allt — inte sant — allt vad jag sträfvat efter!

Marta.

Jag skulle också säga Alice, att om Herrhamra värkligen måste säljas, vill pappa köpa det. Ock han säger, att han vill gärna betala riktigt hederligt, så du ska inte oroa dig.

Alice.

Tack. Kanske du har lust att se på rummen, när du ändå —

Marta (ser på Karl).

Ja, inte vill jag besvära dig nu. — Det här är ett mycket vackert rum — men så eget!

KARL (utbrytande).

Hur kann du vara så ogrannlaga — vad hade du här att göra — jag hade ju nekat att ta dig med — gä härifrån — jag står inte ut med detta —

Marta.

Ingen kann begripa sig på Karl. Sådan är han alltid. När andra är glada, ska han alltid förstöra — (Går gråtande ut.)

Alice.

Det är således den äktenskapliga lycka, ni vunnit.

Karl.

Ni ser, att ni dömde något hastigt, då ni talade om mina framgångar.PAULA (kommer instörtande). Alice — en olycka — Hjalmar —

Alice.

Vad!

Paula.

En olycka på jakten!

Alice.

På jakten. (Lågt, i onaturligt lugn ton.) Är han död? Paula.

Ja.

ALICE (sjunker ned på en stol).

Ock jag, som inte trodde honom!

(De följande replikerna ??iycket fort ock häftigt.)

Paula.

Visste du, när han gick — å, Alice!

Alice.

Jag trodde det inte — jag hånade honom.

Karl.

Har han — med afsikt?

Paula.

Med afsikt — ock jag skulle kunnat rädda honom, men jag vågade inte!

Alice.

Var det för min skull? Ock tror du inte, att jag tusen gånger hällre velat mista honom på det sättet — än på detta.Paula.

Å, varför fick jag inte vara allt det för honom, som jag kunnat — Karl, Karl, hur tordes du ta på dig ett så förfärligt ansvar!

Alice.

Det är rätt, att vi alla får lida — att ha kastat bort sitt lif, som vi alla gjort, ock så vara belåtna därtill — det vore ändå det värsta. Jag vill lida — jag begär att få lida —

Karl.

Men det fins i alla fall en tanke, som är outhärdlig.

ALICE (ser frågande på honom).

Karl.

Att tänka på, hur det kunde varit. KAMPEN FÖR LYCKAN.

HUR DET KUNDE VARIT.

SKÅDESPEL I FEM AKTER.

--Baron Hjalmar Gyllenhjelm.

Alice, hans hustru.

Tant Emilia, hennes faster.

Fru Thorell.

Karl |

Ernst hennes barn.

Paula |

Brukspatron Stenson.

Marta, hans dotter.

Fru Selén.

Löjtnant Selen, hennes son.

Herta, hennes dotter.

Grefve Sper£ing.

Grefvinnan Sperling. -Baron Cronström.

Fröken Cronström, hans dotter.

Major Elffors.

Fru Elffors.

Anni, hennes systerdotter.

Förmannen.

Erik

Anders Hult 0 _ arbetare.

Sven Carlson

En gammal man

Anna, Eriks hustru.

Herr Anderson, bodherre.

En annan herre.

Flere arbetare.

Händelsen tilldrar sig vid Herrhamra.

Prologen tänkes ha föregått äfven detta skådespelFÖRSTA AKTEN.

(Samma dekoration som i prologen men ilied tidigare efter middagsbelysning. Alice, tant Emilia, fru Selén ock fröken Cronström sitta på slottsterrassen ock brodera tapisseri. Atini ock Herta, halfvuksna flickor, samt grefvinnan Sperling ock fru Elffors, unga fruar, spela krocket, långsamt ock sömnigt, oupphörligt seende bortåt bakgrunden.)

Fru Selén.

Nu kommer solen på den här sidan. Skulle vi inte kanske gå in?

Alice.

Jag ska hålla parasollen öfver tant. (Spänner upp en stor, brokig parasoll ock håller den öfver henne.)

Fru Selén.

Men det blir ju allt för tråkigt för dig att sitta och hålla.

Alice (med en kväfd gäspning).

Ånej — det är lika roligt som att brodera.

Fröken CronströM (halfgammal, vill vara ung).

Ja, det vet väl lilla tant, att ingen kann få Alice från terrassen, förrän allt folket gått hem från värkstäderna.Alice.

Ja — det är ju det enda roliga vid ett bruk att se folket. När man själf ingenting gör, tycker man ändå, att man liksom har en del i de andras arbete, när man åtminstone följer dem med inträsse.

Fru ELFFORS (vid krocketspelet).

De odrägliga herrarna, som aldrig kommer hem!

Alice.

Jag vill hoppas de inte kommer förr än 7. De har inte bestämt middagen förr, ock innan de får mat ock dryck är

de odrägliga.

Fröken CronströxM.

Ja, nog är ändå herrarna i allmänhet bra stora materialister. Ock tänk att kunna hålla ut dag ut ock dag in med ett så själlöst nöje som jakt.

Tant Emilia.

Ock så grymt. Det tycker jag ändå är det värsta.

Alice.

Men det är värkligen bra naturligt ändå — man blir både själlös ock grym ock vad som hälst för att döda tråkigheten af det här idylliska lantlifvet.

Fru Selén.

Det är underligt, att inte lilla Alice, som ändå väkst upp här, har sinne för lantlifvet.Tant Emilia.

Ock så förtjust som Alice var i Herrhamra som ung flicka! Jag mins hur lycklig du var, när du kom hem från pensionen, ock vad du gjorde upp för planer —

Alice.

Ja, det var då — när jag ännu drömde så stora drömmar om lifvet. Så länge man kann göra det behöfver man inte lifvet själft.

Fru Selén.

Jag tycker i alla fall inte, att man kann säga, att det fattas lif här. På ett stort bruk med så många arbetare —

Alice.

Ja, ser tant, det är just det, som plågar mig! I en stad lefver man bara bland sin egen klass — man kommer aldrig att tänka på, att inte alla har det sä som man själf. Men på ett sådant här stort bruk — som egare — där har man en sådan undantagsställning. Kontrasten är så stor mellan ens eget lif ock omgifningens. Vad är det inte t. eks. för ett oerhört svalg, som skiljer mig från all ungdomen här på bruket, som jag ändå väkst upp tillsammans med ock lekt med som barn.

Fru Selén ock Fröken Cronström.

Nå, men det är ju naturligt. Hur vill du då —

Alice.

Ibland, när jag går här ensam i parken ock hör dem på ängen samlas till sång — hela ungdomen —ock hör Jiur de skrattar ock pratar ock leker — ja, så försäkrar jag er, att jag mången gång kann sätta mig ner ock gråta öfver min egen förnäma ensamhet. Ock jag har den största lust att springa ut ock leka med dem, som när jag var liten.

Fru Selén.

Mitt söta barn — sådana idéer.

Tant Emilia.

Det är bara lite barnsligt prat. Hon gör det minsann inte.

Alice.

Nej, jag. gör det inte — men varför? Jo, därför att jag vet, att om jag kommer ned till dem, så blir de stela ock generade ock jag stör deras glädje. Ock inte kann jag häller ha roligt bland dem — jag förstår inte deras skämt, jag stötes kanske af deras sätt

— det är just det, att svalget inte bara är ett yttre utan ett inre — det är det, som jag tycker är så upprörande!

Tänk hur annorlunda lifvet vore, om vi alla hade fått lika uppfostran — lika lefnadsvanor

— om vi alla vore som en enda stor kamratkrets.

Tant Emilia (till fru Selén).

Tänk bara — sådant går hon här ock fantiserar ihop.

Fru Selén.

Ock vad säger Hjalmar —Alice.

Hjalmar! Det är honom fullkomligt likgiltigt. Så länge jag inte gör det, som tant Emilia säger.

Fru Selén.

Det gör mig ont, kära lilla Alice. —

Alice.

Vilket då, tant?

Fru Selen.

Att du ock Hjalmar inte förstår varandra.

Alice.

Ä — vad gör det? Det fins i alla fall inga människor, som förstår varandra.

Fru ELFFORS (slänger klubban). Nej, nu står jag inte ut längre. (Tar grefvinnan Sperling under armen.) Om vi skulle gå ock klä om oss?

Grefvinnan.

Ja, men det har vi ju nyss , gjort.

Fru Elffors.

Vad gör det? Det är i alla fall något att för-drifva tiden med, tills herrarna kommer.

(De skratta ock gä in tillsammans).

Fru ELFFORS (i det de försvinna). Min skära med spetsarna —ALICE (springer upp i detsamma man hur kyrkklockan ringa).

Nu ringer det till helgsmål! Nu kommer de straks.

Herta Selén.

Herrarna!

Alice.

Nej, folket, menar jag. Ja, herrarna för resten också, fast inte de, du bryr dig om — bruksherrarna.

ANNI (halfhögt).

Bryr du dig om dem, då?

(Viskar med Herta).

ALICE (gär fram till järnstaketet med fröken Cronström. De två jlickorna börja kasta fjäderbåll. Arbetsfolk kommer förbi i grupper. Alla lyfta på mössan för Alice, som hälsar vänligt).

Fru Selén (till tant Emilia, lågt).

Alice yttrar sig ofta så där lite bittert om Hjalmar, tycker jag. Lefver de inte lyckligt?

Tant Emilia.

Jo, det gör de visst — på sitt vis. Någon romantisk kärlek har det ju aldrig varit. Men deras äktenskap är byggt på en mycke säkrare grund — på pliktkänsla ock pietet —Fru Selén.

Hur var det — hade inte Alice egäntligen ett annat tycke?

Tant Emilia.

Jo, en liten flickfantasi —

Fru Selén.

Han är ju anställd här vid bruket, den unge mannen — var det inte Thorell, han hette?

Tant Emilia.

Jo, han är maskinkonstruktör här. Men de talas nästan aldrig vid — Alice kann inte riktigt med honom nu för tiden. —

ALICE (till en ung arbetare).

God afton, Erik. Hur står det till hemma?

ERIK (med mössan i hand).

Tackar, som frågar —

Alice.

Sätt på mössan!

ERIK (följer uppmaningen).

Flickan är lika dålig — så Anna stackarn får slita fasligt —

Alice.

Så tråkigt! Ock Anna som är så klen själf. Jag tittar ner i morgon. (Erik går.)

ALICE (till fröken CronstrÖm).

Det där var en af mina käraste lekkamrater sombarn. Ock Anna, som han nu är gift med — vad jag var förtjust i henne! Jag var lika förtrolig med henne en gång, som jag sedan blef med Paula Thorell — ock nu niger hon för mig, när jag kommer dit, ock jag är nedlåtande ock beskyddande! Finner du inte i alla fall, att det är något styggt i detta?

Fröken Cronström.

Men kära du, hur skulle det vara då?

Alice.

När jag bara tänker på Paula — att vi en dag skulle kunna bli på den foten — ock det här är precis lika onaturligt —

FRU THORELL (kommer gående i parken).

ALICE (ropar till henne).

Fru Thorell! God afton! Vill ni inte stiga upp ock språka en stund med oss?

Fru Thorell (stannar).

Tack så mycke — men friherrinnan har ju så många främmande.

Alice.

Det är bara några slägtingar, som är här under jakttiden. Kom! Det är värkligen ingen att genera sig för.

FRU THORELL (kommer upp på terrassen ock hälsar).

Jag har ingen riktig ro någonstans i dag, ska jag säga.Alice.

Nej, det förstår jag — inte jag häller. Men ännu kann han inte vara här på en god stund. (Presenterar.) Fröken Cronström — fru Thorell. — Fru Thorell — fru Selén.

Tant Emilia (viskar ät fru Selén).

FRU SELÉN (nedlätande).

Jag har visst haft det nöjet att se fru Thorell en gång förut här förra året — det är ju mor till inge-niör Thorell? Jag mins, att han visade oss några inträssanta elektriska apparater.

Fru Thorell.

Ja, ja! Det var min son, min älsta son. Jag har en yngre — ock en dotter, Paula, som jag just väntar hem från utlandet i kväll. Ja, nu är min son färdig med den där stora uppfinningen, som han då höll på ock eksperimenterade med.

Fru Selén.

A, värkligen! Alldeles färdig?

Fru Thorell.

Ja, d. v. s. det fattas honom bara medel till att utföra den. Men han har skrifvit en afhandling om den ock skickat in till vetenskapsakademin, ock nu hoppas han, med guds jälp, att få ett understöd. —

Alice (till fru Selén).

Det är fru Thorells dotter som var min gamla

KamPen för lyckai:. IIskolkamrat — Paula,' tant vet — hon har en utmärkt musikalisk begåfning ock hon har nu varit ute ock studerat —

Fru Thorell.

Ja, det är baron ock friherrinnan Gyllenhjelms godhet, som hon har att tacka för, att hon fått stu*, dera.

ALICE (till fru Selén, som gör en frågande min).

Å, det var bara ett stipendium, som hon fatt af oss.

Fru Thorell.

Ja, friherrinnan är så finkänslig ock rar så —

(Kramar Alices hand.)

Alice.

Emellertid gläder jag mig alldeles obeskrifligt åt att vi får henne hem nu. Det får ni vara beredd på, fru Thorell, att jag kommer att lägga mycke beslag på henne i sommar.

Fru Selén (reser sig).

Nu tror jag ändå, att jag går in.

Alice.

Vill inte fru Thorell också stiga inf (Fru Selén ock tant Emilia gå)

Fru Thorell.

Nej, jag tackar, goda friherrinnan. Jag går alltid här ock passar på Karl, när han kommer från kon-toret, för att narrå honom att promenera en stund med mig. Han kommer annars aldrig ut i luften, ock jag är så rädd, att han förstör sig med det myckna stillasittandet.

ALICE (blir orolig vid Karls namn).

Ja, han arbetar ju hela nätterna.

Fru Thorell.

Gör han det? Det har han inte velat erkänna för mig.

Aeice.

Ja, jag vet naturligtvis inte. Men jag hörde någon säga — någon af folket — att det brinner ljus hos honom större delen af natten.

ANNI (kastar fjäderbållen).

Det här blir enformigt. Ska vi fara ut ock ro?

Herta.

Ja, om fröken Cronström kommer med.

Fröken Cronström (springer upp> ungdomligt).

Gärna. (Alla tre bort tillsamman.)

Fru Thorell.

Nej, nu ska jag inte uppehålla friherrinnan här.

Alice.

Å, ni kan ju sitta ner, tills ingeniörn kommer ock hämtar er.Fru Thorell.

Det gör han visst inte, om han ser mig sitta här.

Alice.

Ja — varför vill han aldrig komma upp hit?

Fru Thorell.

A — det är ju helt naturligt. Den känslan att ha lånat barons pängar utan att ännu ha lyckats — eller åtminstone — han tror förstås, att herrskapet tviflar på att han värkligen lyckats.

Alice.

Jag tviflar visst inte — ock min man blir nog också öfvertygad, om han bara far priset.

Fru Thorell.

Ja, då blir ju hans ställning en helt annan. Nu känner han det förstås lite förödmjukande att gå där som en slags kamrat till herr Anderson i boden ock alla de andra simpla herrarna.

Alice.

Det kann jag inte tro. Han vill ju just vara en folkets man. Varför har han äljest bildat den här konsumtionsföreningen ock sökt tänka ut allt möjligt för arbetarnas bästa — det är det, jag tycker så mycket om hos honom.

Fru Thorell.

Ja, han har så många goda tankar ock prinsiper

— men se, att lefva med dem, det är ändå en annansak. Det är lättare att vara folkvänlig, när man får vara det så där liksom uppifrån, som friherrinnan.

KARL (kommer i parken; fru Thorell vill straks gå emot honom).

Alice.

Nej, nu vill jag värkligen, att han ska komma upp hit. (Går emot honom.) Vi har er mor här hos oss, ing^niör Thorell. Vill ni inte också komma hit ock språka en stund?

KARL (lyfter på hatten ock fortsätter straks sin väg).

Jag tackar — men jag har inte tid.

FRU THORELL (går efter honom).

Men vi går väl \it lite som vanligt, Karl. Vill du inte gå med mig ock möta Paula ett stycke pä vägen?

Karl.

Det hinner jag inte. (Skyndar bort.)

Fru Thorell (till Alice.)

Adjö så länge då, goda friherrinnan. Ja, Paula kommer naturligtvis straks upp ock hälsar.

(Skyndar efter Karl.)

Herr Anderson (bodknoddstyp, kommer i parken, uppför trappan till terrassen, gör en tillgjort elegant bug-ning på sned för Alice samt stöter fram).Får jag be att få tala . ett par ord med herr baron?

Alice.

Baron är inte hemkommen än. Han är ute på

jakt.

Herr Anderson.

Det var då riktigt bra — d. v. s. jag menar — det var riktigt bra, att jag då åtminstone fick den äran att råka friherrinnan. Behagar kanske fru friherrinnan låna ett öra åt vad jag har att säga?

Alice.

Ja — var så god.

(Sätter sig ock anvisar honom med handen en plats, men han blir stående med hatten i hand.)

Herr Anderson.

Det var om den här konsumtionsföreningen, som jag ville tala. Har fru friherrinnan reda på att inge-niör Thorell sagt upp mig.

Alice.

Nej. Varför då?

Herr Anderson.

Ja — det var just det, jag vijle förklara. Jag har nämligen — (Alice gör en min, att han skall sätta på sig hatten, han studsar, ser på henne frågande, förstår ock protesterar med en elegant gest.) Jag har nämligen

— jag ville säga — något olika åsikter med ingeniör Thorell i vissa punkter. Men Thorell har den lillasvagheten att aldrig vilja höra på skäl — aldrig några skäl — han bara kommenderar — (ser frågande på Alice, hon vinkar åt honom att fortsätta.) Det är nu hans sätt, men mitt sätt är att tänka lite själf också

— om jag så får säga. Ock jag har sagt till mig själf: vår affär går inte nu, när Lidåboden satt ner sina priser så

betydligt ock ger så lång kredit — den går inte, om inte vi också sänker våra priser ock ger kredit. Är det inte rätt?

Alice.

Men hela idén med konsumtionsföreningen var ju. just den, att man inte skulle sälja på kredit ock inte häller underbjuda andra handlande, utan lägga an på att lemna goda varor ock sedan en liten utdelning vid årets slut.

Herr Anderson.

Just det — just det. Men här har vi klämmen. Nu har ett år gått ock nu kommer utdelningsdagen i nästa vecka. Men vad tror fru friherrinnan blir följden, när det inte blir någon utdelning på utdelningsdagen?

Alice.

Varför skulle det inte bli —

Herr Anderson.

Varför 1 Ja — det blir det, som herr Thorell får svara för. Jag vill inte nedsätta fru friherrinnan till att höra på, vad man allt säger om den därsaken — det kommer snart att visa sig, hur Thorell använt de anförtrodda medlen. Vad jag nu ville i all ödmjukhet tillåta mig att säga var bara det: skulle inte möjligen fru friherrinnan vilja säga ett ord till ingeniör Thorell om att han gör orätt i att af-skeda mig, som värkligen skött boden så eksem-plariskt.

Alice.

Men handlat tvärt emot hans order, tycks det. Nej, det lägger jag mig inte i. Jag är säker om, att om ingeniör Thorell afskedat er, har han haft sina skäl. Ock vad beträffar era insinuationer om hans heder, så är de mer komprometterande för er själf än för honom. Adjö! (reser sig ock går åt slottet till.)

Herr Anderson (sätter på sig hatten ursinnig ock går häftigt, möter fru Thorell ock Karl, som lifligt komma tillbaka genom parken, rusar förbi dem utan att hälsa).

Fru Thorell (ropar upp åt Alice).

Nu är hon här! Vi såg vagnen i kröken.

(Går vidare mot bakgrunden med Karl.)

Alice.

A! (Springer efter dem)

Herr Anderson (till en annan bruks-herre, som väntat på honom i parken)*

Hon blef arg ock tog hans försvar.Andra Herrn.

Vad var det jag sa — hon är svag för honom. Du måste laga att få tala vid baron självf.

Herr Anderson.

Ja visst — jag ska passa på, när han kommer från jakten. Kom så håller vi oss i närheten.

(Bort båda.)

Alice, Karl ock fru Thorell (komma tillbaka med Paula i resdräkt, de tre fruntimren talande i munnen på varandra mycket lifligt).

Alice.

Å, vad jag är glad att se dig här!

Paula.

Nej, vad det är roligt att vara hemma igän!

Fru Thorell.

Du älskade barn — att jag har dig nu!

(Paula går ur famn i famn mellan dem.)

ALICE (till fru Thorell ock Karl). Nu stannar ni alla här ock äter middag med oss. Vi vill ju alla rå om Paula, så att vi måste hålla ihop, om vi inte ska rifva henne i stycken.

Fru Thorell.

A — tack så mycke.

Alice.

Er yngste son också, förstås, fru Thorell.

Alla på en gängFru Thorell.

Jag tackar så mycke. (Till Karl som håller sig på något afstånd.) Du kommer väl med, Karl lilla?

Karl.

Tack — jag har ätit middag för länge sedan. Alice.

Kalla det då supé, om ni vill.

Karl.

Jag tackar — men jag har några bref att skrifva. Alice.

Just i kväll! När Paula är hemkommen efter tre års bortvaro!

Karl (torrt).

Jag får ju alltid språka med Paula sedan. (Går.)

Fru THORELL (efter honomy af sides, medan Alice drar Paula med sig åt förgrunden).

Men kära Karl — varför vill du inte — det ser så oartigt ut —

Karl.

Mamma vet ju, att jag inte trifs däruppe! Ock vad glädje har vi af Paula, då hon ska vara till deras disposition — sina välgörares! Så går det alltid, då man står i förbindelser till folk. Det är så ogrannlaga att så där ta henne ifrån oss straks.

(Går, modern följer honom, talande ock öfver ty gande.)Alice (till Paula).

Jag är rädd, att din bror var missnöjd med att inte få ha dig ensam i kväll. Det var visst tanklöst af mig —

Paula.

A, visst inte! Ingenting kan väl vara roligare än att fa vara tillsammans allihop. Men var är din man? Jag längtar att få hälsa på honom ock tacka honom för all hans godhet —

Alice.

Han kommer visst snart. Han är hela dagame ute på jakt vid den här tiden.

Paula.

Såå! Ock vad gör du under tiden?

Alice.

Broderar! Ock konverserar.

Paula.

Ingenting annat.

Alice.

Jo — sedan, när herrarna kommer hem, är jag värdinna vid bordet — ock det kommer på mitt ansvar, om champagnen är lagom kall.

Paula.

Men, Alice — vad är detta för ett lif för dig?

Alice.

Nej, det är icke häller något lif. — Sedan herrarna druckit så mycke, som de tål — ock lite mer ibland — går de till biljarden, ock där håller de på till långt fram på natten.Paula.

Ock vad gör du då?

Alice.

Jag går upp på mitt rum ock ligger ock läser, tills det blir tyst i huset, ock jag hör Hjalmar gå in till sig.

Paula.

In till sig, säger du.

Alice.

Ja — in till sig. Jag ser honom inte förr än följande morgon vid frukostbordet.

Paula.

Men — hur har det blifvit så?

Alice.

Blifvit — det har alltid varit så. Hjalmar ock jag har lefvat hela vårt lif tillsammans på Herrhamra på ungefär samma sätt som nu. Vår vigsel förändrade ingenting.

Paula.

Å — ock jag som trodde att du var lycklig! Jag, som mången gång mitt under mina roligaste dagar i Leipzig tänkte: vad är ändå allt detta mot att — (lägt, med bortvänt ansigte) älska ock vara älskad.

ALICE (reser sig).

Ja, det — (Skakar pä hufvudet). Å, prat! Det be-höfs inte alls. Man*lefver lika bra utan det.Paula.

Men du hade ju alltid så stora planer för folket här. Varför söker du inte genomföra någonting?

Alice.

Ensam? Utan jälp ock sympati af någon. Det kann jag inte.

Paula.

Ock varför — får jag fråga dig något, Alice?

Alice.

Var så god!

Paula.

Varför — Karl håller ju nu på med konsumtionsföreningar ock pensionskassor ock sådant för folket

— varför tar du inte del i det?

Alice. .

Därför att han inte vill ha mig med, helt enkelt. Du såg själf nyss, hur han bemöter mig.

Paula.

Men vad är det då — törs jag fråga en sak till?

Alice.

Vad då?

Paula.

Du blir väl inte ond. Men vad var det, som kom emellan dig ock Karl? När jag reste, trodde jag ännu, att du ock han —ALICE (reser sig häftigt).

Nej, låt bli att fråga. (Går ock ser ut åt bakgrunden.) Nu tror jag herrarna äntligen kommer!

PAULA (reser sig).

Då ska jag väl gå hem först ock klä om mig.

Alice.

Ja, gör det! Men skynda dig tillbaka. (Tar hennes arm, i det Paula går, ock säger betydelsefullt.) Det vore bättre du frågade din bror. Jag vet ingenting.

(Släpper henne ock går herrarna till mötes i bakgrunden. Paula går till vänster.)

Fru Elffors ock grefvinnan (komma ut

på trappan).

Äntligen är de då här!

De båda flickorna ock fröken Cronström (komma

springande från höger).

Anni.

Är de här?

Herta.

Min fläta har ju fallit ner. Kom ock jälp migl

(De springa in i slottet. De andra damerna gå emot her-rama, som nu komma från bakgrunden, i jaktkostymer ock med hundar.)Baron CRONSTRÖM (kysser sin dotter på pannan).

Nå — vad har ni roat er med i dag?

Major Elffors (kysser sin hustru). Fru Elffors.

Har ni haft en lycklig jakt?

GREFVEN (kysser grefvinnan på handen).

En stor älg, kan du tänka dig.

LÖJTNANT Selén (närmar sig trappan, där de båda flickorna komma ut igän, räcker bugande Anni en bukett ängsblommor ock säger till Herta).

Hur har det varit med mamma i dag? — Jo visst, en ståtlig älg.

ALICE (till Hjalmar, som genast sjunkit ned i en stol, där han sitter med benen utsträckta).

Du kann inte tro, vad hon är strålande. Vad vi ska få roligt med henne i sommar!

Hjalmar.

Mycke trefligt — jag förutser redan, hur det blir. Ingen fred i huset mer. En ung flicka, som blifvit firad, ock som naturligtvis fordrar, att man ska vara galant kl. tio om morgonen — (Till grefven.) Det

Alla på en gängenda kann vara för Sperling, som är en sådan musikvän.

Sperling.

Jaså, du erinrar dig värkligen att jag är musikvän. Det brukar du annars ignorera, när jag någon gång ber att få höra dig spela.

Hjalmar.

Ja — jag tror, att du bättre kann sentera en vacker flickas musik.

Sperling.

Ock du som så gärna vill ha någon, som kann ackompanjera dig till violin —

Hjalmar.

Om hon kunde göra det bakom en gardin, ja — i samma rum är det besvärligt.

Alice (till Sperling.)

Hjalmar bara gör sig till. Han var hennes lifliga beundrare förr. Han var nästan lite förälskad i henne.

Hjalmar.

Ja, det är just det obehagliga — nu har hon naturligtvis anspråk på att man skall fortsätta med det.

Elffors.

Å — gifta män är ju ifrån sådant. Det kommer alltsammans på Selén.

Hjalmar.

Ock Sperling — Sperling är mig en ful fisk.BARON CRONSTRÖM.

Vad är det egäntligen för en flicka, det är fråga om?

SPERLING (samtidigt).

Det är en syster till den där store upptäckarn, alltså? Du tycks kosta mycke på den familjen.

HJALMAR.

Inte jag. Det är helt ock hållet min hustru — hennes intima vän. Vad honom beträffar, så var det för vår egen skull. Hans uppfinning skulle rädda oss ur de svårigheter, vi råkat i, genom att Stenson vunnit prosessen om våra fördämningar.

SPERLING.

Ska han värkligen kunna det?

HJALMAR.

Troligtvis inte. 15,000 kronor har jag nu kastat bort på det eksperimentet ock därmed är det slut på den historien.

ALICE.

Men uppgiften är ju löst nu — teoretiskt.

ELFFORS.

Teoretiskt. Aj, aj!

SPERLING.

Men vid praktiken hänger det upp sig på en småsak. Det är alldeles som han, som uppfunnitperpetuum mobile — det fattades bara en liten hake, som gjorde så, så —

(Gör en liten rörelse med pekfingret.)

ALICE.

Det ska snart visa sig, att han har rätt. Han har sänt in en afhandling till vetenskapsakademin, ock där bevisar han —

BARON CRONSTRÖM.

Ja, bevisen i all ära, min goda friherrinna — men för oss bruksegare är värkligen praktiken hufvudsaken. Låt honom göra en sådan där ackumulator ock låt den arbeta. Det skulle för mig betyda mer än vilket pris som hälst af en vetenskapsakademi.

ALICE.

Han ska också utföra den i praktiken, så fort han får medel till det.

HJALMAR.

Ja, får han värkligen priset, ska jag kanske offra ännu några tusen på saken —

ALICE.

Det behöfver du inte då. Det är just om han inte får det, som han behöfver vår jälp.

HJALMAR.

Tack! Någon garanti ska man väl ha, att han inte är en vanlig äfventyrare.ALICE.

Det vet du mycket väl, att han inte är.

HJALMAR.

Tvärtom, min vän, det är värkligen åtskilligt, som talar för, att han är det. Jag träffade hr Anderson. Det är snygga historier man hör.

SELÉN.

Ja, konsumtionsföreningar är ett modärnt medel att skapa en arbetarmakt —

HJALMAR.

Ock att själf stiga upp på akslarna af ett parti —

SPERLING.

En kuriös demokrat för rästen, den där herrn. När man ser den godmodiga vänlighet, varmed en fullblodsaristokrat som Hjalmar behandlar sitt folk, ock så jämför den med den där arbetarvännens högfärdiga miner —

ELFFORS.

Ja, det ska bli intrëssant att se, hur han reder sig på bolagsstämman. Jag försäkrar friherrinnan, att det låter mycke allvarsamt, vad man säger om honom.

PAULA (kommer i en ljus, modärn toalätt, springer lifligt upp på terassen ock fram mot Hjalmar, som reser sig långsamt).

Hur ska jag kunna tacka baron!HJALMAR.

För all del — jag har ju inte den minsta del i detta. Det gläder mig, att fröken har haft en angenäm resa. Se här får jag nu presentera den nya divan, fröken Paula Thorell. Grefve Sperling — stor musikkännare — grefvinnan

Sperling — löjtnant Selén, också stor kännare — men inte af musik, utan — nå — major Elffors —

PAULA.

Å, bevara mig väl! Slipper jag inte att höra alla namnen på en gång! Jag kann aldrig komma ihåg namn.

(Hjalmar återtar straks sin plats.)

LÖJTNANT SELÉN (närmar sig bugande ock småskrattande).

Hvad ska man då göra för att bli ihågkommen af fröken?

SPERLING.

Fröken har studerat vid konservatoriet i Leipzig?

PAULA.

Ja — ack, jag har haft en förtjusande tid. Jag tror inte, det fins något roligare i värden än vårt kamratlif där.

SELÉN.

Då var det väl påkostande att nödgas lemna det nu?PAULA.

Nej, ändå inte. Att komma hem är också förtjusande. Att återse alla de gamla ställena — ock de gamla ansiktena. Ja, jag tror det är det roligaste i värden att komma hem, när man varit borta några år.

HJALMAR (räknar på fingrarna).

Två.

PAULA.

Vad befalls?

HJALMAR.

Nej — ingenting.

SPERLING.

Ock fröken uppträdde på en konsert. Tidningarna har haft mycket att berätta — egna kompositioner till på köpet.

ALICE.

Var det inte underligt att för första gången stå inför ett så stort, främmande auditorium?

PAULA.

Jo, du må tro jag var rädd först. Men när man då märker, att man blir förstådd! Nej, jag tror inte att det fins något härligare i värden än den känslan, att man kann få alla med sig — alla — hela salen på en gång.

HJALMAR.

Tre!

Paula.

Vad falls?HJALMAR.

Nu har vi redan fått tre ting, som är de härligaste i värden. Kamratlifvet — d. v. s. ett förtroligt umgänge med alla möjliga obetydliga personligheter. Vidare: att väcka bifall hos en publik, som till två tredjedelar består af idioter i musikaliskt afseende. Ock så slutligen att komma hem. Nå, det förstår jag bäst. Det är en njutning, när man en tid farit illa på resor, att ligga i sin egen säng, sitta vid sitt eget bord — apropos, Alice. Får vi äta snart? Vi har strapatserat duktigt i dag. Vad har du åt oss i afton?

ALICE.

Vi har just fått den stora ostronsändningen, som du rekvirerat från England.

HJALMAR.

Nå — det var ju förträffligt. (Till herrarne.) Jag har skrifvit in engelska natives — det är en mycke god sort, små ock tunnskaliga, betydligt öfverlägsna de holländska — har du sagt till om chabli då, Alice?

ALICE.

Nej, vi har champagne uppe.

HJALMAR.

Champagne, min vän! — det är märkvärdigt med fruntimmer, om de är aldrig så intelligenta, förstårde inte sådant. Vem dricker någonsin annat än chabli på ostron? Jag ska själf gå ner i källarn. (Går.)

ALICE.

Var har du de dina, kära Paula?

PAULA.

Karl var omöjlig — ock då ville inte mamma häller. Men Ernst kommer straks.

ALICE.

Det är något, som jag inte kann fördra hos din bror. Det är smått af honom, detta – att alltid inta en sådan konstlad hållning emot oss. Kann du inte söka öfvertyga honom om att det är olämpligt — ja, rent af taktlöst.

TANT EMILIA (kommer ut på trappan.)

(Paula hälsar på henne.)

BARON CRONSTRÖM.

Se där har vi fröken Gyllenhjelm! Det är en fin påminnelse att vi måste gå ock klä om oss nu.

DE ANDRA.

Ja visst.

MAJOR ELFFORS (till sin fru, lågt).

Vill du kanske komma ock ta fram en ren stärkskjorta.

(De gå tillsammans)

GREFVINNAN SPERLING.

Ska du inte också gå nu, Otto?SPERLING.

Jo — men fröken försvinner väl inte under tiden?

PAULA.

Ånej.

LÖJTNANT SELÉN.

Ja, är det riktigt säkert? Här på bondlandet är fröken värkligen en sådan uppenbarelse, att man kann tro vad som hälst —

(Alla gå in så småningom, utom Alice ock Paula.)

ALICE.

Ja, nu står du mitt i solskenet du, kära Paula! Bara hyllning ock beundran, vart du vänder dig.

PAULA.

Afundas du mig det?

ALICE.

Ja — varför inte? Det vore roligt att känna sig ega en personlig makt — på ett eller annat sätt. Ehuru — egäntligen — inte på det sättet —

PAULA.

Hur då?

ALICE.

Att ega makt öfver en annan människa — det har jag ofta drömt om — men egäntligen bara öfver en — en enda!

PAULA.

Se där går Karl. Nu ska jag ändå tala vid honom en gång till —ALICE (rycher till).

Visst inte. När han inte har lust — så nödbjudna gäster vill jag inte ha.

(Går in.)

PAULA (går emot Karl i parken).

Vart går du?

KARL.

Tillbaks till kontoret.

PAULA.

Är det så nödvändigt? När vi nu kunde ha en så lycklig kväll tillsammans. De är ju så vänliga —

KARL.

Ja, mot dig — det tror jag nog. Du har ju betalt priset för deras välgörenhet — dig har de ju bara ära af. Men jag är tillsvidare likställd med deras öfriga nådejon på godset, som bara kostar dem pängar utan att inbringa dem något. Ock de bjuder inte sina öfriga nådejon på super.

PAULA.

Men det är ju tvärtom dig, som de snart får tacka för hela Herrhamras räddning.

KARL.

Ja — då tviflar jag inte på, att de kommer att behandla mig med mycken godhet ock nedlåtenhet — då, när jag en gång blir riktigt färdig. Men då kommer jag ännu mindre på deras fäster än nu. När de inte velat tro mig på mitt ord —PAULA.

Men Alice tror dig visst —

KARL.

Men det är ju just Alice, som inte — liksom jag brydde mig om de andra — baron Hjalmar ock hans gäster — nej — det är just detta, att Alice behöfver ett yttre bevis för att tro mig på mitt ord — det är det, som sårar mig så, ock som jag aldrig kann förlåta henne —

PAULA.

Men vad har du för anledning —

KARL.

Det går knappast en dag, som jag inte får en ny anledning. Jag läser hennes tvifvel i hennes ögon — hennes sätt att hälsa på mig — hennes tonfall — allt. Bara detta att hon varenda afton efter posttiden frågar mig: har ni ännu

fått någon underrättelse från akademin?

PAULA.

Vill du inte säga mig, hur det blifvit så mellan er. När jag reste, trodde jag ännu —

KARL.

Tror du, att jag, när jag kom hit som simpel maskinkonstruktör, som på nåder fick låna 15,000 kronor — utom de 10,000, som pappa var skyldig — att jag skulle komma ock anmäla mig hos gamla baron Gyllenhjelm som friare för att bli utskrattad.PAULA.

Men när Alice älskade dig.

KARL.

Hon förlofvade sig ju straks med baron Hjalmar —

PAULA.

Ja — när du drog dig tillbaka —

KARL.

Det var det enda jag kunde göra som hederlig karl.

ERNST (kommer lifligt).

Nå, ser jag presentabel ut nu? Det var ju riktigt gentilt att bli bjuden upp på slottet så här en famille. Det är sin eleganta syster, man har att tacka för det. Ser man ut som en gentleman, vafalls? Svarta bonjouren har jag lånat af Jonson — sitter stiligt, vad? Ock den där bröstnåln från Berlin lyser opp alltihop. Nu skulle Marta se mig!

PAULA.

Jaså, Marta — håller ni af varandra än?

ERNST.

Ja, det förstås — fast vi inte vågar låta hennes far få nys om det så länge. Men vänta bara, tills Karl får priset. Då kommer alla dörrar att slås opp på vid gafvel för oss. Den store uppfinnarn ock hans bror, som jälpt honom ganska mycke — den stora pianisten ock hennes bror — (Svänger sig om.) En gentil pojke, hennes yngste bror, vad?

(Tar henne om lifvet ock dansar om med henne.)ALICE ock HJALMAR (komma ut tillsammmans, hälsa på Ernst).

HJALMAR (till Karl, som drar sig undan).

Kommer inte ingeniörn också — var så god —

KARL.

Jag tackar — jag har just fått posten ock har något att svara på —

ALICE (lifligt fram emot honom).

Har ni hört från akademin?

KARL (kort).

Nej. (Går.)

(I det samma komma Sperling från ena sidan af slottet, Selén från den andra, båda med blommor till Paula. Tant Emilia samtidigt inifrån.)

PAULA (skrattande).

Hur ska jag kunna ta alltsammans. (Tar en ros ur Seléns bukett.) Den väljer jag till håret.

(Sticker den i håret.)

SPERLING.

Gör mig inte afundsjuk. Annars kommer Selén ock jag att skjuta ner varandra vid nästa jaktparti.

PAULA (tar några blommor ur Sperlings bukett).

Nej, det behöfver ni inte. Dessa ska jag ta till bröstet.

(Fäster dem)HJALMAR (närmar sig henne tämligen förtroligt ock böjer sig öfver henne).

Nej, det får jag visst hjälpa er med. Eftersom man nu snart kommer att sköfla hela min trädgård på rosor, så ska jag väl ha någon belöning.

PAULA (ser upp på honom rodnande ock drar sig litet tillbaka).

HJALMAR (lågt ock böjd öfver henne).

Jag har ju gamla privilegier. Ni får inte straks ge alla andra företrädet.

PAULA.

Baron är så förändrad.

HJALMAR.

Pröfva mig först, innan ni dömer mig. Har jag någonsin brukat visa mig sådan jag är inför en sådan omgifning som här —

PAULA.

Har ni komponerat något under dessa år?

HJALMAR.

Ja — ni ska få höra. Men endast ni. Låt oss passa på någon gång, när alla de andra är ute.

PAULA.

Men grefve Sperling är ju musikalisk.

HJALMAR.

Just därför. De som ingenting förstår kann manändå ha tålamod med — men de, som tror att de förstår.

GREFVE SPERLING.

Skulle vi inte kunna få höra fröken spela något, medan vi väntar på de andra. Hjalmar ock jag, som är lite musikvurmar bägge två —

PAULA (tveksamt).

Jag tror knappt, att baron vill —

HJALMAR.

Höra — jo, tvärtom.

(Bjuder henne armen, Sperling följer efter, Selén skyndar före ock öppnar dörren för dem.)

ALICE (till tant Emilia).

Oss bägge gamla bjöd ingen armen, tant.

(Går med henne)

TANT EMILIA.

Det är värkligen taktlöst af den där lilla —

ALICE.

Vi är utom räkningen, vi båda, tant lilla! (Lutar hufvudet mot henne.) Å, jag känner mig så gammal ock så öfverflödig!

(De gå in, i det samma man hör musik genom de öppna fönstren.)ANDRA AKTEN.

(En öppen plats vid bruket. Till höger bruksbyggnaderna, i bakgrunden till vänster det uppdämda fallet nästan uttorkat med ett stort jul, som står stilla — ett annat jul förenat med detta, närmare bruksbyggnaderna. Staplar af plankor m. in. Slottet synes på afstånd till höger. I förgrunden till höger bänkar ock stolar för herrskapet, till vänster en upphöjning af lösa stenblock för talaren. Arbetarna ock brukshei'rarna hålla på att samlas, när ridån går upp.)

Herr Anderson (går omkring ock talar ock gestikulerar ifrigt med ett papper i handen).

Se här — jag har räknat ut det, jag! Jag kann säga er, vad han stoppat i fickan från var ock en, som varit med Du, t eks., Sven Karlson — för en sådan familj som din skulle det här året blifvit 50 kronor billigare, om vi hållit samma priser som Lidåboden. Det är således, vad du nu har att få i utdelning. Pass på, om du får hälften.

Sven Karlson.

Det vore väl självfvaste —

Anderson.

Ja, låt dig inte nöjas med mindre än 50, säger jag dig.Erik.

Var har han gjort af pängarna då, tro?

Anderson.

Ja, inte för att jag vill säga något — men har du varit i hans laboratorium?

Erik.

Jo, jo — kostsamma saker —

ALICE (kommer från slottet ined alla sina gäster från föregående akt. De samtala lifligt ock sätta sig på bänkarna).

ALICE (till gr ef ve Sperling).

Jag gillar helt ock hållet hans idé. Endast genom sammanslutning kann arbetarna förbättra sin ställning.

Sperling.

Men är det inte skada, att alla arbetarvänner ska vara så tvetydiga personer?

Alice.

Det säger man ju alltid om dem, som kommer med något nytt.

Baron Cronström.

Uppriktigt sagt, friherrinnan, har man inte också vanligen rätt i det? Förnuftiga ock samvetsgranna människor går inte ock kastar ut nya ock omogna idéer.Alice.

Men ska då värden alltid bara stå stillar

Cronström.

Visst inte — den går nog framåt af sig själf, utan att man bråkar sä mycket. Ock det är bara en pre-tekst af

nyhetsmakarna, när de säger, att de vill föra värden framåt. Det enda de vill är att puffa fram sig själfva.

(Stenson synes bland arbetarna. Marta kommer fram till Alice ock hälsar.)

Alice.

Är du också inträsserad för konsumtionsföreningen?

Marta.

Anej — men jag passade på ock följde med pappa. Det är alltid så roligt att komma hit — ock så längtar jagvså efter att se Paula. Vill du inte presentera mig för dina gäster?

Alice.

Fröken Stenson.

Marta.

Alices gamla skolkamrat — vi håller så mycke af varandra, att vi inte fäster oss vid att våra herrar ligger i gräl.

Fru Selkn.

Det är alltså frökens far som —

Marta.

Som prosessat med baron om vattnet, ja. Men

Ka:j;Pcn för lyckan. Ijdet har väl inte vi fruntimmer med att göra — eller hur? Men har ni hört* att det blir stor skandal i dag? Pappa säger, att alla är så ursinniga på ingeniörn.

Sperling (skrattande).

Värkligen! Sa fröken ursinniga!

Elffors.

Man måste i alla fall medge, att det är kuriöst, att arbetarna har sådant misstroende till den, som så tagit sig an deras sak —

Alice.

Han förstår inte riktigt att umgås med dem — det är alltihop.*

(Paula kommer i förtroligt samtal med Hjalmar,frän annat häll än de öfriga).

FRU ELFFORS (till grefvinnan Sper-Ung).

Hon måtte vara en äkta kokett, ^den där flickan, fast hon uppträder så oskyldigt Hur har hon på några dar kunnat kållra bort baron så?

Grefvinnan.

Ja — tänk dig. I går när vi alla skulle ut ock åka ock baron Hjalmar sa, att han måste stanna hemma för affärer — du mins —

Fru Elffors (ifrigt).

Ja — vad då?

Grefvinnan.

Straks vi hade rest, berättade min kammarjung-fru, kom fröken Thorell upp till slottet ock baron mötte henne på trappan ock förde henne direkte in i musikrummet, ock där spelade de hela aftonen.

Fru Elffors.

Tänk — ock inte en enda gång har de spelat, när vi varit hemma —

Grefvinnan.

Ock min man som är så musikalisk!

Hjalmar (till Paula, lågt).

Gå nu! Om en liten stund kommer jag efter. Nu är alla så intrãsserade af den väntade skandalen, att de inte ska märka —

Paula.

Men jag är bara rädd, att Alice ska missförstå — kann jag inte få säga det till henne?

Hjalmar.

Var så god! Vill ni kanske, att vi ska föra protokoll öfver våra ord ock blickar ock sedan presentera Alice det? Det är ju så man i allmänhet uppfattar äktenskapets plikter.

MARTA (springer emot Paula ock omfamnar henne).

Du, din elaka unge, som inte kommit ock hälsat pä mig ännu, fast du varit hemma nära en vecka.

Paula.

Det gör mig så ont, kära Marta! Men såsomförhållandet nu är mellan din far ock Karl — din far rent af förföljer Karl.

Marta.

Det är Karls eget fel. Varför ska han vara så tjurskallig? Pappa kann inte tåla föreningsväsende ock sådant — Lidåarna får aldrig ha sånt för sig — varken godtemplare eller läsare eller några sådana —

Paula.

Men det har inte din far med att göra, om Karl här —

Marta.

Men jag har att göra med det. Varför ska Karl vara så egoistisk ock bara tänka på sig själf. Så länge pappa är så ond på honom, får Ernst ock jag aldrig gifta oss. Tänk, om Karl hade tagit disponentplatsen vid Lidån, när pappa erbjöd — vad vi alla skulle haft det bra!

Paula.

Karl hade viktigare saker att göra# —

ERNST (kommer. Marta springei emot honom, de gä bakom en bruksbyggnad ät senen till ock kyssas).

Paula (till Alice).

Du tar väl inte illa upp, om din man ock jag försvinner om en stund. Vi ville så gärna passa på ock spela lite, medan alla de andra är borta.Alice.

Frågar du mig om lof till det? Bryr ni er om, vad jag —

Paula.

Alice 1 Du tar alltså illa upp — ja, då gör vi det inte.

Alice.

För min skull, gärna. Men hur kann du i ett så viktigt ögonblick för din bror —

Paula.

Nej, nej — säg ingenting mer — du har rätt — jag stannar här.

Alice.

Ja, inte för min skull — kom i håg det. Men han väntar ju dessutom bestämt underrättelsen om priset i afton? Eller hur?

Paula.

Ja — Hans vän skulle skrifva i alla händelser. Han önskade just, att mötet skulle varit en timme senare, så att han hunnit få posten först. Det skulle både ha stärkt hans eget mod ock ökat hans auktoritet hos de andra.

Alice.

Det är sant. (Går ock vinkar Ernst till sig.) Vill ni göra er bror en stor tjänst?Ja — det förstås.

Alice.

Skaffa er en häst ock rid postbudet till mötes! Det vore bra, om er bror kunde få underrättelsen om priset, innan mötet slutade.

Ernst.

Ja visst — jag tar genvägen öfver fälten. Inom en halftimme ska jag vara här. (Till Marta, af sides.) Förstår lillan? Jag måste lemna henne på en stund. Bara hon är snäll ock inte gråter.

(Kysser henne i smyg ock skyndar sedan bort).

PAULA (afsides till Hjalmar). Alice tycker inte om det.

Hjalmar.

Inte — nå, för all del — utan lof kann det ju inte komma i fråga.

KARL (kommer i detsamma, följd af fru Thorell, alla dra sig undan för honom, till Paula).

Vart gick Ernst?

Alice.

Jag bad honom uträtta ett ärende åt mig. Han kommer igän om en halftimme. Hade ni kanske be-höft honom?

Karl.

Åja — men det betyder ingenting.• Fru Thorell.

Karl hade velat be Ernst att rida emot posten. Han väntar sä otåligt på underrättelse om priset.

Paula.

Det var just det, som —

ALICE (häjdar henne, af sides).

Säg ingenting.

Paula.

Men varför det?

Alice.

Säg då'åtminstone, att Ernst själf — blanda inte in mig.

Fru Thorell.

Det har varit en sådan pinsam väntan nu i flera dar. Men nu vet vi, att sammanträdet var i går. Ock det gäller ju allt för honom. Tänk att ha kommit så långt ock inte kunna fortsätta! Det vore värkligen förfärligt.

Karl.

Låt oss inte trötta friherrinnan med detta. Hon känner det allt för väl.

Fru Thorell.

Ja — jag kann väl ändå få säga det, att det gör mig så ont om min stackars gosse, att just nu, när han lefver i den förskräckliga spänningen, ska man hålla på ock trakassera honom för allt möjligt annat.

(Karl vill af bry t a henne.)Fru Thorell (rUnkar på hufvudet).

Han är så nervös nu, så han tål sig inte själf.

STENSON (kommer fr avi till honom).

Nå, min unge vän, får man fråga, om det är sant, att ni nu är färdig.

Karl.

Med uppfinningen. Ja.

Stenson.

Ock när får vi se er nya maskin i arbeter Karl.

När jag får medel att låta förfärdiga den.

SteNson.

Aj, aj. Mer pängar! Ni får väl då skaffa er några fler inbringande poster utom konsumtionsföreningen.

Karl.

Hur inbringande den har varit ska ni snart få höra. Är alla samlade? Kann vi börja? (Går upp på upphöjningen.) Jag har låtit sammankalla er här i clag för att meddela er resultatet af den redovisning öfver våra affärer, som nu blifvit granskad ock godkänd af revisorerna. Tyvärr är utfallet ej sådant, som vi alla hade hoppats. (Mummel bland folket.) Konsumtionsföreningen har ej vunnit den anslutning ock det förtroende, som ensamt kunde gjort den till en god affar. Ni har — de flesta af er — föredragit att köpa dåliga varor i Lidåboden. (Mummel.)Stenson.

Låt köparna själfva döma om varorna!

Karl.

Ni har låtit locka er af de försåtligt billiga priserna.

En röst.

Försåtligt!

Karl.

Försåtligt, säger jag — ty Stenson har sålt med förlust för att locka köparna till sig.

En röst.

Det är ju gentilt gjort af honom, det.

(Skratt.)

En annan röst.

Ja, det har vi rakt ingenting emot.

Karl.

Ock det bör var ock en förstå, att han inte kann fortsätta med i längden. Det är en fint för att kväfva vår konsumtionsförening redan vid födelsen — ingenting annat.

Anderson.

Behagar inte herr ordföranden hålla sig till saken.

Karl.

Det gör jag också. Ty saken gäller att öfver-tyga föreningens medlemmar om att det ej är vare sig föreningstankens skull eller min skull att det första året ej gått så bra, som man annars kunde hoppats.Erik.

Varför skulle Stenson vilja störta vår förening? Det begriper vi inte.

Karl.

Därför, att Stenson är emot allt föreningsväsende bland arbetarna, emedan han fruktar, att det så småningom ska göra dem till en makt.

Stenson.

Ock Thorell är för allt sådant föreningsväsende, emedan han hoppas skapa en politisk makt, på vars akslar han sedan ska kunna klifva opp. Pass på vid nästa riksdagsmannaval, far ni se. (Skratt.)

Ett par röster.

Det kuggar han sig allt på.

KARL ('slär vied klubbart).

Jag uppmanar församlingen att hälla sig till ordningen.

En Röst.

Ja, så ryck fram med redovisningen då! Hur mycke får vi i utdelning?

Karl.

Såsom de af revisorerna godkända räkenskaperna utvisa, kann det ej bli någon utdelning i år. Men —

Flera röster.

Han har narrat oss. Våra fattiga, hopsparda styfrar!Han har bestulit oss.

o

Aja, nog vet man, vart alla pängarna tagit vägen.

Han har ett helt laboratorium fullt med mo-däller.

De har väl kostat något, de.

ALICE (lågt till Hjalmar).

Nu är det din skyldighet att begära ordet ock ta hans försvar.

Hjalmar.

Jag — vad har jag med det här att göra? Alice.

Du vet hur orättvist — ock du måste säga dem, var han fått pängarne från — vill inte du tala, så gör jag det —

Hjalmar.

Frestar det dig så mycket att bli utskrattad. Alice.

Det bryr jag mig inte om! Det är fegt att höra på detta, utan att svara!

KARL (då det värsta sorlet begynner lägga sig, slår med klubban for att kräfva tystnad).

Efter de skymfliga anklagelser, som nu blifvit utslungade mot mig, har jag ingenting annat att göra än nedlägga klubban ock uppmana mötet att välja en annan ordförande.ALICE (skäl/vande af sinnesrörelse, träder fram , ett

par steg ock säger med kväfd rost.)

Herr ordförande! (Allmän häpnad\ ma?i reser sig frän bänkarna.) Får jag lof att säga ett ord först.

KARL (ser pä henne, deras blickar mötas)

Fru friherrinnan Gyllenhjelm har ordet.

ALICE (häller sig fast vid en trädstam, talar stapplande).

Jag ber om ursäkt, om jag inte vet att välja mina ord riktigt — jag har aldrig förr talat offänt-ligt — men då ingen annan vill uppträda till försvar (hennes röst blir fastare) för den, som här blifvit så orättvist angripen, känner jag, att det vore en oförlåtlig svaghet att tiga. (Paus, Alice ser sig om ock blir lugnare.) Arbetare! Ni, som hör till Herrhamras gamla arbetarstam — ni känner mig — ni vet, att jag aldrig skulle tåla, att man gjorde er en oförrätt — ni vet, att jag inte skulle uppträda till försvar för en man, som handskats oärligt med de nledel, ni så hårt förvärfvat — kann ni inte tro mig, då jag säger: jag känner ingeniör Thorell sedan flera år tillbaka, ock jag vet, att han inte är i stånd till något sådant, som han här blifvit beskylld för. Ni undrar, var han fått medel från till sina eksperimenter, ock därför anser jag mig böra upplysa er om att han fatt dem till lån af oss — min man ock mig, emedanvi tror på hans uppfinning, som en dag skall komma er alla till godo. (Hon gör en paus, drar djupt efter andan, dricker ett glas vatten, som Sperling skaffat henne,) Ja — vad jag ville säga var egäntligen bara detta: granska själfva räkenskaperna eller uppdra det åt någon, som ni litar på. Men gå inte ock kasta ut smädliga beskyllningar mot en man, som just arbetar för er.

(Drar sig hastigt undan ock gömmer sig bland gästerna.)

Paula (springer fram till henne ock omfamnar henne),

Alice! Du är en hjältinna!

ALICE (skjuter henne bort, upprörd).

Om du inte så mycket hade lagt beslag på Hjalmars uppmärksamhet, så kunde han värkligen sparat mig detta.

Stenson (till Anderson),

Ja, nu har mötet fått en sådan romantisk — hä — (Slår med handen i luften,) Vad ska jag säga — flykt — en sådan romantisk flykt, att jag inte tycker att det längre passar att komma med något så prosaiskt som val af ny styrelse ock sådant, eller hur? (Viskar.) Föreslå att upplösa —

Anderson (ropar).

Jag föreslår att vi upplöser mötet för i dag.

(Talar ifrigt med åtskilliga.)Karl.

Instämmer mötet i herr Andersons förslag? Allmänt rop.

Ja.

KARL (lägger ned klubban).

Så förklarar jag mötet afslutat. (Går lifligt fram till Alice.) Hur ska jag kunna tacka er. Att ni gjorde detta för mig, innan ni hade något yttre bevis för, att jag inte var en svindlare ock äfventyrare —

Alice.

Jag gjorde det af rättskänsla — ni har ingenting att tacka mig för.

MARTA (ropar till Alice).

Se där kommer Ernst — kann du se honom? Han rider, så att hästen håller på att sprängas.

KARL (ser åt samma håll).

A — det var då därför —

Alice (förvirrad).

Er bror ville själf så gärna.

KARL (går emot Ernst, som kommer, Svängande postväskan i handen).

Baron Hjalmar (öppnar väskan, som Ernst lemnar honom, ock räcker Karl ett stort bref \ som han sliter upp. — Allas ögon riktade pä honom).

FRU SELÉN (till fröken Cronström). Det är underrättelsen om priset.Cronström.

Vad vår värdinna är intrãsserad!

Selén.

Hon var charmant i alla fall, där hon stod — jag kunde aldrig tro, att det skulle ta sig så bra ut att se en dam hålla tal.

Fru Thorell, Marta, Ernst ock Paula (till

Karl, som lät er handen med bref vet sjunka, i det han kramar ihop det).

Nå! Nå!

Karl.

Ni har kastat era 15,000 kronor i en bottenlös brunn, baron Gyllenhjelm.

(Paus.)

Hjalmar (reser sig).

Nå — det gör mig ont — för er skull. Vad mig själf beträffar har jag, uppriktigt sagt, redan länge betraktat dessa pängar som förlorade, så att det ska ni inte gräma er öfver. Emellertid hoppas jag ni är botad nu.

Karl.

Jag inser, att det kan låta löjligt i detta ögonblick, men jag ska ändå ha den tillfredsställelsen att säga det, fast jag vet, att det inte fins en varelse, som tror på mig nu. Ni har haft orätt i att anse era pängar 50m förlorade, baron Gyllenhjelm. Ty uppgiften är löst. Jag ska troligen inte få upplefva attse detta erkänt. Men det är detsamma. Jag får finna mig i att lefva ock dö som en äfventyrare — eller en narr — men mitt värk ska öfverlefva mig.

(Går.)

ALICE (springer efter honom),

Karl!

(Han stannar — de stå på afstånd från de andra.) Alice.

Jag tror dig.

KARL (fattar hennes händer). Alice. Vad ska detta betyda? (Lågt.) Är det nu också af rättskänsla?

Alice.

Jag älskar dig. Jag följer dig vart du går. Jag ger dig mig själf ock allt vad jag eger. Öck vi ska segra tillsammans.

KARL (ofverväldigad af sinnesrörelse, kysser hennes händer). Detta är för mycket — för mycken lycka efter ett så förfärligt ögonblick. Jag fattar det inte.

(Alice böjer sig mot honom ock kysser honom.)

HjALMAR (springer fram, ursinnig — alla gästerna följa i stor bestörtning).

Har du blifvit fullständigt sinnesrubbad.ALICE (håller sig fast vid Karls arin ock ser Hjalmar rätt in i ögonen).

Du kann säga vad du vill. Oss två skiljer ingen

mer.

Kampen f ör iyckan.

MTREDJE AKTEN.

(Ungefär halft annat år anses ha förflutit sedan förra akten.)

(Karls laboratorium. Afton. En lampa brinner på bordet mitt i rummet bredvid en elektrisk apparat. Modäller till maskiner af olika slag Öfver allt i rummet, som ej har några andra möbler än simpla bord ock stolar. I fonden dörr till brukskontoret. Snöslask ock blåst utanför.)

ERNST (kommer in med Maria genom kontoret, båda snöiga ock våta, Marta med sjal öfver hufvudct, kappa ock pälsmössa samt utankängor, Ernst med uppslagen rockkrage ock bärande en lykta i handen).

Skynda dig nu, så ska jag visa dig den, innan Karl kommer. Han är så rädd, att man ska göra något i olag — bara man ser på hans apparat, tror han —

MARTA (som kastat af sig sjaleny kommer fram till apparaten).

A, se — är det den där lilla tingesten, som ska göra att hela maskinen arbetar?Ernst.

Just den lilla tingesten, du! Ock så mycke som vi grubblat ock stretat ock arbetat med den, det kann du aldrig tro. Ofta har Karl inte haft kläderna af sig på många nätter. Nu fattas det bara en liten justering, ock i morgon ska hela värket arbeta.

Marta.

Ock då ska pappa försona sig med Karl ock så —

Ernst.

Ska vi fira vår förlofning med pukor ock trumpeter! Vad sa farsgubben, du, om arbetet där nere vid forsen? Hörde du något?

Marta.

Å, han gick ock pratade med folket ock sa, att det blir trefligt för dem, det här, när de nu blir af-skedade en femti stycken.

Ernst.

Sa han det? Jaså, det var därför det blef sånt mummel där nere. — Att Karl aldrig kommer! Jag tror jag måste gå tillbaka ner ock titta. Tänk om de ställer till något spektakel!

Marta.

Ska du lemna mig ensam här. Om de kommer ock kastar sten på fönstren kanske —

Ernst.

Du kann komma med.Ock om de ställer till slagsmål där nere. Nej,

jag törs inte — jag törs ingenting. Vad ska jag göra.

\

Varför kom jag hit med pappa i dag.

Ernst.

För att träffa din lilla fästman, vill jag hoppas. Se här ska du få se på andra modäller. De är som de nättaste

leksaker allihop. Sådana ska vi ge våra barn att leka med, vad?

MARTA (slår honom pä kinden). Din dumming! Nej, vad de är söta! Men hör du, allt det här har väl kostat vådligt med pängar?

Ernst.

Ja, det kan du ge dig på.

Marta.

Men var har Karl fått dem från? Alice hade ju ingenting, när hon miste Herrhamra.

Ernst.

Jo, hon hade sitt möderne. Men det har länge sedan gått åt. Vi har ju haft så många missräkningar ock olyckshändelser. Nu lefver vi bara på hennes juveler ock gamla silfversaker ock sånt. Ja, du må tro — en sådan maskin som den här t. eks. — vet du vad den representerar? Alices vackra juvelhalsband, som hon ärft af sin mor. Ock den här — kann du se, vad den egäntligen är — du tycker, att det ser utsom en liten lokomobil i miniatyr — men det är det visst inte — det är ett stort silfverfat på hög fot, som förr i värden stod på bordet vid de stora fästmiddagarna på Herrhamra, när jakttiden började.

Marta.

Det där tycker jag är riktigt rörande, vet du — riktigt, riktigt rörande. Jag önskar, att jag också kunde få smälta ned mina smycken för din skull — ja, det önskar jag riktigt. Jag har en guldbrosch med en briljant i — tror du man kunde få en liten lokomobil för den — bara en liten, liten lokomobil?

Ernst.

Anej — du slipper ta dina fattiga små smycken, ungen min. För nu är vi färdiga. Ock nu kann Alice snart få igän, vad hon har offrat.

Marta.

Ni har visst haft det förskräckligt tarfligt, stackars lilla gossen min. Det smakade honom allt, när min elaka pappa ibland lät öfvertala sig att bjuda honom på en söndagsmiddag till Lidån.

Ernst.

A — det kann du tro. Den saftiga rostbiffen, du

— nej, vad det läppjades mig i munnen, bara jag såg den på bordet!

Marta.

Ock när du skämdes att ta andra gången ock så jag la för dig en stor skifva — ögonen riktigt lystepå dig — som om det varit mina läppar jag räckt dig i stället.

Ernst.

Ja — gud vet om det skulle smakat lika bra —

Marta.

Fy skam! Nu får du inte kyssa mig mer på en

hel — (Han afbryter henne med en kyss.)

Ernst.

Nu är vi också grundligt pank, må du tro — om nu den minsta lilla olycka skulle hända med maskinen, så har vi inte pängar till den ringaste reparation en gång.

Marta.

Men pappa säger alltid, att han inte kann begripa, att ni inte lefver opp räntorna af Herrhamra.

Ernst.

Det kann vi ju inte, när vi vet, att vi skulle bli dömda att betala igän dem, så fort prosessen blir afgjord. Karl har ju ställt hela afkastningen under offäntlig kontroll så länge. Allting sättes in på en bank för den blifvande egarens räkning.

Marta.

Ock vem ska bli egare till slut? Tror du, att baron Hjalmar vinner?

Ernst.

Anej — han får allt se sig om! Det kommer nog att delas som ett vanligt arf ock säljas — ockdå blir det Karl, som köper det, begriper du. När han får sålt patent på sin uppfinning till alla värdens länder, så får vi pängar som gräs! Hs! nu kommer Karl i trappan! Rör för all del ingenting.

KARL (kommer, följd af Alice, båda i ytterplagg; till Marta) som står vid apparaten).

För all del — du rör väl ingenting!

(Skyndar fram ock ser efter om något kommit i olag.)

Alice (till Ernst).

Jag är så ängslig för att folket aldrig vill gå sin väg från forsen i kväll. Där står de i stora klungor ock viskar ock bara ser på ackumulatorn. Och brukspatron Stenson ock herr Andersson går omkring ock hetsar upp dem.

KARL (sysslande med apparaten).

Ja, bara vi far den att gå i morgon, blir de lugnare. Till ock med den mest obildade arbetare ska det imponera på att se ett sådant värk som detta.

Ernst.

Hör du, jag är egäntligen hitskickad af mamma för att be dig ock Alice komma hem ock äta kväll. Gumman har riktigt slagit på stort för att fira ackumulatorn. Du kann aldrig gissa, vad hon lyckats skrapa i hop för godisar! Ock pappa Stenson har lofvat, att vi far behålla Marta hos oss öfver natten, eftersom Paula kommit hem.KARL (böjd öfver arbetei).

Det är för tidigt att hålla fäst, innan maskinen begynt arbeta.

Ernst.

Ja, men när den nu är uppställd ock allt.

Karl.

Dessutom har jag inte tid att äta i kväll. Nu går jag inte ifrån, förrän allt är klart, om jag också ska arbeta hela natten.

Ernst (snopen).

Kanske jag ska jälpa dig då?

Karl (leende).

Ock inte få något med af fästsupern. Ånej, det vore grymt. För resten behöfver jag dig inte —jag behöfver ingen i afton. Jag bara ber att få vara i fred.

ERNST (tar Marta om lif vet).

Kom då, min lilla söting. Ock Alice då?

Alice.

Jag stannar här naturligtvis.

Ernst.

Men du hörde ju, att han sa: jag behöfver ingen. Är du således ingen för honom? Det är bra, Marta, du ska också bli en sådan ingen för mig.

Marta.

Ingen! Att han inte skäms! (De gå.)ALICE (lutar sig öfver Karl).

Det hade Ernst rätt i, du. Jag är ingen för dig

— därför att jag är du ock du är jag.

KARL (omfamnar henne.)

Är det inte underbart att nu stå vid målet, du?

Alice.

Jo — så underligt — ock på samma gång blir det nästan tomt att vara färdiga.

Karl.

Å — jag har fullt med arbeten i tankarna — det ska nog räcka hela mitt lif.

Alice.

Men ingenting annat blir som detta — vårt älsklingsbarn, som fört oss tillsammans — ock som vi lidit så mycket för. Nu förtjänar du så mycket på detta, att vi inte mer får några svårigheter i ekonomiskt afseende ! Ock tänk — det tycker jag nästan är tråkigt. Jag önskar vi alltid kunde bo kvar i vårt lilla gafvel-rum — jag tror inte, det fins något rum i värden, som rymt en större lycka. (De omfamna varandra.)

Karl.

Jag kann ändå inte låta bli att glädja mig åt att du inte längre ska behöfva försaka så mycket — att du ska återfå lite af din naturliga omgifning i yttre afseende.Det skulle du inte tänka på. Jag säger dig, att jag drar mig för det — jag tycker det är som om man hade mer rätt till en personlig lycka, när man måste försaka något för den — allt kann man ju inte ha — ock att nu fa rikedom till allt det andra — det rent af plågar mig att tänka. Det ökar ju bara svalget mellan oss ock folket. Ser du, det är därför, jag varit sä fullkomligt lycklig den här tiden. Vi har inte lefvat bättre än någon af vår omgifning — den fattigaste af våra arbetare har inte haft något att afundas oss. Ock när jag tänker på den lille, som ska komma, önskar jag alltid att han ska väksa upp bland de andra barnen som deras jämlike

— inte i en sådan där undantagsställning, som jag. Jag tycker inte om att tänka mig, att han ska födas som en rik mans son.

Karl.

Men det skadar ju inte — om vi uppfostrar honom till att en gång bygga ditt folkets palats.

Alice.

Inreda, menar du. Vi har det ju redan. Stora salen till skolsal — biljarden till föreläsningsrum, biblioteket tidnings- ock läsrum! Det där har jag färdigt sedan många år.

Karl. -

Ja, det är alltsammans mycke bra — bara man slipper vara med om det.Men det är just därför jag ville att vårt barn skulle födas till dessa förhållanden — annars går det med honom som med dig — ditt förstånd ock din rättskänsla går en väg, men dina instinkter en annan.

Karl.

Säg snarare: min erfarenhet. När man som jag lärt känna folket riktigt ock sett deras ojälpliga, idiotiska motstånd mot allt, vad man vill göra för dem — ingen adlig junker är så konservativ ock sä misstrogen mot allt nytt, som just de. — Nej, nog har jag blifvit grundligt botad för mina demokratiska tendenser.

Alice.

Men vad är det för glädje med hela uppfinningen, om den inte bidrar till människors lycka.

Karl.

Det ska den naturligtvis — pä sitt vis. Herrhamra ska bli en storartad industrihärd en gång. Det fins ju så många pessimister, som tror, att gamla Sverge inte länge kann eksistera som kulturland, därför att det går så utför med jordbruket. Men jag ska visa dem, att om vi vet att begagna våra andra, naturliga resurser i stället — om vi vet att använda all den drifkraft, som vår stora vattentillgång kann producera

— så kann vi en vacker dag täfla med de största industriländer.Alice.

Men vad jälper det — fattigdomen är ju i alla fall lika stor i de främsta industriländerna —

(Det knackar pä dörren.)

KARL (ropar).

Stig in l

Förmannen (kommer in).

Förlåt — får jag lof att göra en fråga?

Karl.

Inte om det kann uppskjutas. Jag vill inte störas nu.

Förmannen.

Men det är just det, att det kann inte uppskjutas. Det är oro bland folket i kväll, ock efter det är jag, som är förman, så kommer ju ansvaret på mig> om det blir något spektakel.

Karl.

Naturligtvis. Ni är slapp — det har jag sagt flera gånger — det är ingen riktig disciplin.

Förmannen.

Förlåt, ingeniörn. Men när folket svälter, så är brödfödan viktigare för dem än disciplin. De har nu lidit så mycket hela det här året af de nedsatta lönerna —

Karl.

Det kann ju inte jälpas, så länge bruket inte har någon egare — prosessen blir väl snart afgjord nu —Förmannen.

Men folket menar, att det i alla fall är ingeniörn, som är skulden till —

Karl.

Till vad? Säg ut!

Förmannen.

Det är väl opassande att säga det i fruns närvaro. Men det är så, att folket aldrig har kunnat förstå sig på det här. De menar, att om inte ingeniörn — med förlof sagt, hade narrat friherrinnan ifrån hennes plikter, så hade aldrig detta eländet kommit. Hade baron sutit kvar som egare, så hade väl bruket gått som vanligt.

Karl.

Vad hör det hit — varför kommer ni med det nu?

Förmannen.

Jo, det hänger förstås ihop med deras ovilja nu mot den här ackumulatorn. De tycker, att ingeniörn bara hittar på det, som är till deras fördärf. Ock nu ville jag bara fråga, hur det är, om jag kann säga dem att det inte är någon sanning i de historierna, att femti arbetare ska afskedas i vår.

Alice.

Hur kann de tro —

Karl.

De, som vill sköta sig ock göra sin plikt, blirinte afskedade. Men den som bråkar ock pockar, får gå — säg dem det!

Förmannen.

Får jag då säga att alla, som nu vill gå hem ordäntligt —

Karl.

Nej — inga löften. Här ska införas nya arbetsmetoder, ock de som inte kann sätta sig in i dem har jag intet bruk för. En utgallring af folk blir i alla händelser nödvändig.

Förmannen.

Då har ju folket rätt i att den nya maskinen bara blir till skada för dem.

Karl.

Ja — för dem, som är vana att gå här ock dra, utan att ha något att göra ock utan att duga till något. Men det kommer att bli en hälsosam uppryckning för arbetarna i det hela. Kann ni inte tala till folket ock visa dem detta? Ock framförallt — få dem att gå hem.

Förmannen.

Ja, nog ska jag bjuda till. (Går.)

Karl.

Det tycks inte vara möjligt att få vara i fred i kväll. Ock i morgon tidigt måste maskinen börja arbeta.Det har du aldrig sagt mig, Karl. Att så många arbetare måste afskedas!

Karl.

Seså — nu har du ingen glädje af hela uppfinningen längre.

Alice.

Femti arbetare! Således flera af dem, som har sina fasta bostäder här — som bott i samma stuga som deras far ock farfar före dem — under min fars ock farfars tid.

Karl (r et ligt.)

Är det nödvändigt att tala om detta just nu — då allting hänger på att jag får vara ostörd! (Vänligare, räcker Alice handen.) Förlåt mig, kära vän — bara inte nu —

MARTA (kommer inrusande, straks därefter fru Thorell ock Paula. Karl kastar en otålig blick på dem).

Marta.

Tänk, Alice, kan du gissa, vem som är här! Baron Hjalmar! Han kom just nu, vi såg honom stiga ur slädan. Jag försäkrar dig, det är sanning. Vi såg honom själfva, fast han såg inte oss, för Paula sprang ock drog mig med.

ALICE (blir Upprörd).

Å!KARL (skjuter tillbaka sin stol).

Marta.

Tänk så spännande! Du måste lofva mig, att jag får se på, när ni möts första gången, du ock han.

Fru Thorell (söker tysta henne).

KARL (ser pröfvande pä Alice).

Alice.

Det är ingenting. — Hjalmar ock jag bör alltid kunna mötas som gamla vänner.

Marta.

Men är han inte ond på dig?

KARL (räcker handen mot Alice).

Alice (gär fram till honom, lägger armarna om hans hals ock lutar sig mot honom).

Karl (lägt).

Så din kind bränner. Det upprör dig mycket? Alice.

Jag är ledsen, att han kom just nu. Nu ville jag bara tänka på det viktiga ögonblick, det är för dig.

KARL (släpper henne).

Det är alltid så, när man har ett förflutet, som har så starka tag i en.

(Reser sig.)ALICE (kastar äter armarna om hans hals).

Jag vill inte, att något förflutet ska ha tag i mig —

Fru Thorell (som dukat upp en liten super med jälp af Paula).

Kom nu, barn.

Karl.

Vad är det? Jag har inte tid —

Fru Thorell.

Ni kann väl inte alldeles fasta häller. Jag ska inte störa er lång stund, men när ni ska sitta oppe hela natten, måste ni ju äta lite.

KARL (tar en smörgås på stående fot, de andra sätta sig).

Var är Ernst?

Fru Thorell.

Han gick för att lugna folket — det blef en sådan uppståndelse, när de såg baron Hjalmar komma. Det spred sig straks ett rykte, att han hade vunnit prosessen, ock de ropade ock skrek hurra — det var riktigt styggt att höra dem — en sådan otacksamhet — jag skyndade förbi allt vad jag kunde — det är inte roligt för en mor —

(Talar lågt vid Karl.)

ALICE (som dragit Paula af sides).

Tror du, att det är för din skull —

Kampen f ör lyckan. 15Som han kommit — ja — nog tror jag det. Jag skref en liten biljett till honom just som jag for från Stockholm ock sa, att jag reste hem för att ta afsked af er alla, emedan jag ämnade ta engagement för

en konsertturné i Amerika —

Alice.

Har du träffat honom nyligen i Stockholm då? Paula.

Ja -- han var på min konsert ock gaf mig den mest utsökta bukett — bara rosor med daggdroppar af juveler —

Alice.

Jag förstår honom inte. Han älskar dig, det är jag säker på. Ock ändå söker han bli fideikommis-sarie på Herrhamra, fast han vet att han då inte kann fä gifta sig med en ofrälse.

Paula.

Det förstår jag så väl. Han är för aristokratisk, ser du, till sina djupaste instinkter — ock för indo-lent — för att det inte skulle vara honom nästan omöjligt att tänka sig att arbeta för sitt uppehälle. Du kann inte tro, vad det varit för en strid inom honom hela tiden — jag har nog sett det, jag, fast han inte velat visa det. Ock jag har hela tiden hoppats — han skulle till eksempel kunna bli orkesteranförare vid stora operan i Stockholm —Alice.

Tror du han skulle finna sig vid det?

Paui^a.

Ja — han skulle bli mycke lyckligare ock bättre på det sättet. Ock nu väcker det hos mig de mäst vanvettiga förhoppningar igän — detta, att han straks reste efter mig — (Omfamnar henne.) A, Alice, om det kunde bli —

(Det knackar på dörren, Paula ock Alice fara ifrån varandra med ett dämpat rop, Karl upp från stolen.)

Marta (ropar).

Gud — det är han!

KARL (som anstränger sig för att få rösten stadig).

Stig in!

ERIK (inträder långsamt). Karl.

Är det ni? Vad vill det säga? Har ni gått ifrån er vakt?

Erik.

Ja, jag skulle säga ingeniörn rent ut, att jag inte vill ha vakten i natt. Jag tror som de andra, att hela den där ackumulatorn bara blir till arbetarnas skåda, ock jag vill inte ha med saken att göra.

Karl.

Jag har gifvit er order att hålla vakt till klockan2, då ni aflöses af en annan. Jag ämnar inte räson-nera med er om vad ni tror eller inte tror. Gå ock gör er skyldighet genast, eller ni är afskedad från ock med i morgon.

Erik.

Då frågar jag frun, som alltid velat folket väl —

Karl.

Det är inte frun, som här har att ge order — gå!

Erik.

Om jag håller ut vid vakten blir jag bortkörd af kamraterna.

Karl.

A — vi ska väl veta att värja oss mot våld. Vill man försöka att bråka, ska jag låta hitkalla polisbevakning. Men tillsvidare står ni kvar på er post, tills ni blir aflöst. Eller också går jag dit ock gör vakt själf, ock ni är afskedad

ock vräkt från ock med i morgon.

Erik.

Vräkt! Från min stuga, som jag är född i ock min far före mig —

Karl.

Det är intet skäl för att handla oförskämt ock pliktförgätet —

Erik.

Ock flickan, som inte far röras med sitt sjukaben — ock min hustru, som var lekkamrat med fröken Alice. Har inte åtminstone friherrinnan ett gott ord att lägga för mig —

KARL (af bry ter • Alice, som vill tala).

Friherrinnan eksisterar inte mer, som ni vet — men fru Thorell lägger inte något gott ord för den, som vågar vara uppstudsig mot hennes man, det kann ni vara säker på. Nå, vill ni göra er plikt eller ej?

Erik.

När baron nu kommit hem, så lär det väl inte så länge bli ingeniörn, som har att befalla här.

Karl.

Nå! Gå er väg då! (Tar pä sig sin ytterrock) Vill du vara god ock se efter att här blir ordäntligt släckt ock stängt, Alice? Jag ska göra nattvakten själf.

Alice.

Tänk på Anna ock ditt sjuka barn, Erik. Ock lita inte på baron — det är ingeniörn, som nu är förvaltare, ock baron har åtminstone för närvarande ingenting att säga.

Erik.

Man säger, att baron har vunnit prosessen. Alice.

Domen har inte fallit än.Inte — det tror kamraterna — efter han kom hem nu —

Alice.

Upplys dem då om att det är ett misstag.

Erik.

Ock vad ska jag göra’, om de inte lugnar sig —

Karl.

I fall ni vill göra er plikt, så har ni bara att signalera till mig med det elektriska ljuset — ni förstår er ju på att tända det — jag blir här hela natten, ock ser jag ljusskenet, kommer jag genast.

Erik.

Ja — så går jag väl då.

Karl.

Men kom ihåg, att ni står mig till ansvar, om något händer. Här är nyckeln till skjulet öfver ackumulatorn. Där inne är skrufven, som ni har att vrida på för att tända ljuset. Ock om ni inte kallar mig genast, om det är någon fara för apparaten, så ska ingenting — ingen baron i värden, hör ni det — kunna rädda er från att vräkas i morgon.

(Erik går.)

Alice.

Du skulle inte tala i en så hård ock befallande ton. Det är värkligen inte underligt, om det retar upp dem.Karl.

Nej, du vill kanske, att jag ska låta dem förstöra apparaten just nu, när jag äntligen efter så många svåra stunder har den färdig.

Alice.

De skulle inte uppträda på ett så hotande sätt, om du inte hade stött dem tillbaka genom allt för stor hårdhet.

Karl.

Ja — jag hade ju stora skäl att vara vänligt stämd mot dem, så som de behandlat mig hela tiden. Du tog inte deras försvar den dagen — då de öfver-öste mig med skymford — tvärtom, då dref dig ditt järtas impuls till att komma till mig ock säga: jag tror på dig. Nu tycks det inte vara så helt med det längre.

Alice.

A, Karl! Jag vet ju, att du vill dem väl egänt-ligen. Det är bara ditt sätt —

Karl.

Jag vill dem inte alls väl. Jag vill vara i fred.

ERNST (kommer instörtande).

Jag tror du bör komma ut, Karl. De vill inte gå — baron Hjalmars ankomst har morskat upp dem betydligt. De tror, att de ska få medhåll af honom, om de gör dig något ont.Karl.

Du tror dä värkligen, att det är fråga om att begå något våld?

Ernst.

Ja — jag är rädd för det.

Fru Thorell.

Herre gud! vad säger du?

MARTA (klänger sig fast vid Ernst).

Vad ska vi ta oss till?

Karl (till Emst).

Kom, så går vi ner ett slag.

Alice.

Ska du göra det, Karl?

Ernst.

Å — var inte pjoskig nu, Alice.

Alice (till Ernst).

Jag tror det är bättre, att du försöker tala med dem — så uppretade som de nu är, blir det bara värre, när de får se Karl. Men du kann tala mer vänligt till dem.

Ernst.

Vänligt — till de rackarna, de otacksamma uslingarna —Karl.

Alice har idel vänliga känslor för dem, hon.

Alice.

Jag bara vill, att man ska undvika strid. Gå, kära Ernst ock försök att lugna dem. Det vore så förfärligt, om det

kom till några våldsamheter. Bed dem att för min skull — de har ju tillgifvenhet för mig.

Marta.

Men inte får Ernst gå från mig.

Ernst.

Nej, det är väl bäst, jag för alla fruntimren hem till oss först.

Fru Thorell.

Men ska vi då sitta där uppe ensamma! Tänk om de kommer ock anfaller huset! Är det inte bättre, vi stannar här.

Karl (retligt).

Ja — så får jag säga farväl till allt arbete mer i kväll.

Fru Thorell.

Ack, det är ju sant — vi får inte hindra dig.

Ernst.

Kom bara med mig. Jag ska få någon af kontorsherrarna att stanna hos er.Marta.

Men jag törs inte gå. — Får jag inte stanna här? Jag ska vara tyst som en liten råtta.

Karl.

Gå eller stanna — hur ni vill — men visa mig den barmhärtigheten att gå ut på kontoret ock låta mig få arbeta.

(Han sätter sig vid arbetet.)

MARTA (viskar till Ernst),

%

Jag stannar på kontoret. Kom bara snart igän!

Fru Thorell ock Paula (gä med Ernst, ut genom kontoret, Alice tänder ett ljus ock följer Marta dit, samt lemnar henne där; — kommer sedan tillbaka till Karl, som icke ser upp, fast hon närmar sig honom).

Alice.

Har du något att ge mig att göra?

Karl.

Nej, tack! Jag tycker egäntligen att du också borde gå hem — du har inte haft mycken ro de sista nätterna, ock det går inte an, att du öfveran-stränger dig.

Alice.

Stör också jag dig nu?Karl.

Nej, inte det — men (Ser ned pä arbetet.) — vill du inte kanske träffa Hjalmar?

Alice.

Vad är detta, Karl? Du sårar mig!

(Böjer sig öfver honom.)

KARL (skjuter henne bort).

Ja — jag vet, jag sårar dig — jag kann inte jälpa det — jag är så öfverretad — så nervös — så öfver-ansträngd. Men du får också medge att det är bittert — att stå vid målet för en så mångårig sträf-van — ock så känna, att i det afgörande ögonblicket sviker mig den, som just framför alla —

(Afbry tes af sinnesrörelse,)

Alice.

Nej, Karl, hur kann du säga —

Karl.

Du har inte längre något inträsse för mitt arbete

— du tänker nu bara på folkets klagomål, ock i ditt innersta järta står du på deras sida mot mig.

ALICE (kastar ar mar na om hans hals).

Älskade! Vad ville jag inte ge för att kunna vara med dig helt — men du uppgår så mycke i det vetenskapliga inträsset, att du glömmer målet —Mitt mål är för närvarande ingenting annat än att få den här maskinen att arbeta korrekt — jag kann inte nu tänka på något annat. — (Lägger hennes hand på sin panna.) Känn, jag badar i svett — det bultar ock hamrar i min järna! I morgon måste hela värket sättas i gång — om jag också sedan ska stupa på fläcken!

ALICE (springer ut till Marta).

Kom, Marta — vi går hem nu. Karl måste vara i fred.

MARTA (kommer in).

Du ock jag ensamma! Är du tokig?

Alice (häftigt).

Tyst! Inte ett ord. Kom bara!

(Slänger på sig kappan ock kastar äfven Martas kläder om henne, tar båda paren ytterkängor i handen ock skjuter Marta före sig ut genom dörren.)FJÄRDE AKTEN.

(Samma seneri som i andra akten men pä kvällen i mörker. Forsens dän höres doft. Det stora jtilet, som förut drifvits af forsen, är nu ställt i förbindelse med ackumulatorn, som är öfverbyggd af ett skjul. Senen är endast upplyst af elden frän ?nasugnen samt ljus i fönstret till Karls laboratorium till höger. Snöglopp, blåst, Arbetarne äro samlade vid forsen; man ser dem endast otydligt ock hör ett dämpat sorl af viskningar).

ALICE ock Marta (arm i arm, tätt sammantryckta, komma frän höger. De gä långsamt, halka ock glida emellanät, hälla sjalar tätt igänsvepta om an-siktena. Alice lyser framför dem med lyktan. De rycka till ock upphäfva smä förskrämda rop ett par gånger samt stanna ock stirra runt omkring sig i mörkret).

Marta.

Ts!

ALICE (viskande).

Vad är det?Marta (likaså).

Hörde du inte röster?

(De stanna ock lyssna).

Alice (som förut).

Det är bara dånet af forsen, tror jag. Du är inte så van vid det.

Marta.

Nej, det var röster — råa, otäcka röster.

Alice.

Tror du det — ska vi kanske vända om? Marta.

Ja, det gör vi. Karl får följa oss. Varför -ska han bara tänka på sig själf — han måste följa oss. Kom, hör du!

(Drar henne i armen ock vill vända om).

Alice.

Ts! (Ser skrämd bakom sig; viskar.) Hörde du inte steg bakom oss också?

MARTA (skriker dämpat ock kramar Alices ar7H.)

Släck lyktan, så att de inte ser oss.

Alice.

Tycker du det — då kunde vi ju inte hitta hem!

(Håller upp lyktan ock lyser på Anna, som kommer bakom dem; i antagen modig ton.) Vem är där?ANNA (rycker till).

Herre gud — inte såg jag! Så rädd jag blef! Friherrinnan! Nå, jag säger — ute i det här vädret.

ALICE (nästan samtidigt).

Anna! Vad i allan dar gör du här i mörka kvällen!

Anna.

Jag skulle bara ränna sta ett ögonblick ock se efter min gubbe. Friherrinnan vet kanske — frun, ville jag säga — att ingeniörn ställt honom på vakt vid den där amulatorn eller vad han heter, den där olyckliga, nya maskinen. Men nu är det så, att en hel del af det sämsta folket här har loft te å göra honom något ont, om han står kvar. Ock nu kom det öfver mig en sån ängslan, så jag måste ut ock titta ett slag, fast det var svårt att komma från flickan, som då är allt för eländig. Får jag inte stö frun, det är så halt ock dant

(De gä varsamt framåt, stödjande sig på varandra alla tre).

Alice.

Tror du de har något ont i sinnet?

Anna.

Ja, inte kann man veta. Många af de bästa karlarna har ju begynt dricka, bara för att framtiden sett så osäker ut det här sista året.

Marta.

Är de fulla också? Gud Alice, vad ska vi göra! Det är så skamligt af Karl att köra ut oss så här —Alice.

Ock ingeniörn far förstås bära skulden för allt? Anna.

Ja, det förstås, att såna saker som varit här, det kann ju en simpel arbetare aldrig begripa. De är väl usla de också på många vis, men se att ta en annan hustru än den Gud gifvit dem, det tänker väl ändå ingen på. Ock vi har den enfaldiga tron bland oss, att sådant har ingen välsignelse med sig.

Alice.

Anna — du brukade ju hålla af mig förr? Anna.

Så frun kann fråga? Håller jag inte af henne lika mycke nu som nånsin, då? Men det är bara så svårt att förstå, hur det kunde gä på det viset med vår söta fröken Alice, som alla var så danna i? Jag mins, vad de var tokiga i henne alla här, bå unga ock gamla. Ock alltid var det den sägen bland oss, att när fröken Alice kommer till styret på Herrhamra, då kommer hon te å göra så mycke för folket.

Alice.

Ja — nu har jag ju inte haft: medel att göra något, kära Anna!

Anna.

Nej, det förstås — men att hon skulle vara med å afskeda några af det gamla folket — det kunde ändå allri någon tänka sig.Alice.

Det vill jag inte häller —

Marta (skriker).

Gud, Alice — de kommer omkring oss! Det är alldeles fullt.

(Trycker sig intill henne, då de plötsligt finna sig omringade af arbe t ar ne).

ALICE (griper tag i Anna ock säger med antagen lugn ton). Vad är detta? Jag vill inte komma mitt ibland dem. Inte nu! Låt oss vända om! Följ mig tillbaka till laboratoriet.

Anna.

Det är ju gubben min. t

(Erik träder beslutsamt fram mot Alice, Marta ger till ett skrik, rycker lyktan från Alice ock springer tillbaka åt laboratoriet till, småskrikande medan hon springer).

ERIK (ser föraktligt efter henne, säger därefter till Alice).

Det var just bra, att frun kom. Se här är nyckeln till ackumulatorn. Nu får frun försvara den själf, bäst hon vill — jag kann inte längre.

Anna.

Vill de göra dig något ont?

Kampen för lyckan. l6Var är Ernst?

Eriic.

* Herr Ernst gaf sig af åt stan till — han tänkte visst skaffa hit polis. Ock han befallde mig att gå in i skjulet ock tända elektriska ljuset för att signalera till ingeniörn, men det tillåter inte kamraterna mig. Nu far frun se, om hon kann göra det.

ALICE (tar nyckeln frän honom).

Naturligtvis.

(Går modigt fram mot skjulet.)

Röster.

Nej, det sker inte ... Gif hit nyckeln!

(Anders Hult närmar sig ock vill taga nyckeln från hetvte.)

Alice.

Blygs ni inte. Hur kann hederliga arbetare vilja uppträda som råa våldsvärkare ock förbrytare!

Sven Karlson.

Gif hit nyckeln, eller vi slår hela rucklet i stycken.

En gammal man.

Frun är själf skulden till allt. Vad behöfde hon löpa ifrån sin lagliga man ock dra Herrans straff öfver både sig

ock oss.

En annan.

Om hennes far lefde nu ock kunde se allt detelände, hon dragit öfver oss — han som alltid var en så god husbonde.

Alice.

Kom inte ock åberopa min fars namn, när ni uppträder med hotelser ock våld. Ni skulle aldrig gjort detta mot mig, om han lefvat. Ock om ni ännu har någon tillgifvenhet för hans minne —

En röst.

Ja — gud välsigne salig baron. Honom var det en glädje att lyda.

Alice.

Ja, inte sant, ni höll af honom — ock också mig. Ni vill inte göra mig något ont.

(Tystnad.)

Alice.

Ni ser min ångest — skräm inte upp mig för mycke — gå hem nu i lugn — för min skull!

Anders Hult (halfhögt).

Om det vore vår friherrinna, som bad — men Tho-rellskan —

Alice.

Skymford, också! Fins det då inte ibland er, som sett mig väksa upp här, en som har minsta spår af tillgifvenhet för mig längre! (Tystnad.) Fins det inte en — en enda af dem, som ännu mins den lilla Alice,som sprang omkring i värkstäderna ock fick vänliga småleenden af alla — inte en af dem, som nu vill träda fram till mitt skydd? (Tystnad.)

Den gamle mannen.

Ja, hon var en liten snäll flicka — det ska ingen säga annat.

Alice.

Du, Peter Ström — ja, du ock din gumma, ni höll riktigt af mig, det vet jag. Vill inte du säga till de andra —

Den gamle.

Ja, jag höllt af henne, då hon ännu var oskyldig — men nu, sedan hon syndat så ock glömt sig för både Gud ock människor —

Alice.

Ingen således — ni öfverger mig alla —

(Hjalmar kommer plötsligt mitt ibland dem, ?ned en lykta i handen)

Allmänt rop.

Baron I

(Alice viker undan i mörkret, så att han ej ser henne).

Hjalmar.

Vad står på här? Är det mina gamla hederliga arbetare, som ställer till upplopp ock spektakel. Har ni blifvit så förändrade på det år, jag varit borta?Sven Karlson.

Allting är förändrat på Herrhamra sedan barons

tid.

En annan röst.

Men nu sägs det, att vi får baron tillbaka.

Hjalmar.

Det är mycke osäkert. Lita inte på det ock akta er att uppresa er mot ingeniör Thorell. Jag tviflar inte på att han vet att straffa hårt, om hani en gång blir herre här.

En RÖST.

Kann det bli han, som blir herre här till slut?

Hjalmar.

Det är ganska troligt.

Sven Karlson.

Men vi vill inte ha honom till husbonde.

Hjalmar.

Är han så illa omtyckt?

Röster.

Ingen tål honom.

Hjalmar.

Det förundrar mig inte egäntligen. Han har alltid varit hård ock hänsynslös.

(Alice träder fram mot Hjalmar),Hjalmar.

Alice.

Jag är här för att försvara min makes rätt mot dessa våldsvärkare. Ock du kommer ock hetsar upp dem ytterligare.

Hjalmar.

Det hade jag inte väntat, Alice. — Att återse dig i ett sådant läge — du i krig med dina gamla arbetare på Herrhamra.

Alice.

Skydda mig mot deras öfvergrepp, Hjalmar! Begagna din gamla auktoritet ock säg dem, att de låter mig oantastad gå in i huset där ock tända — det gäller min mans dyrbaraste egendom — hans framtid, allt —

Hjalmar.

Din person ska jag skydda mot öfvergrepp — men din man må själf försvara sin ställning ock sina kapitaler. Kom, låt mig föra dig härifrån — det är upprörande att se dig här så ensam — hur kann din man på det sättet blottställa dig —

Alice.

När ni inte vill tillåta mig att underrätta honom.

(Springer plötsligi till skjulet ock sätter nyckeln i låset; dä man hindrar henne att öppna, ställer hon sig med ryggen mot dörren.) Så ska jag åtminstone inte vika härifrån, förr än alla gått, om det också dröjer hela natten —
Hjalmar.

En vacker entusiasm. Det klär dig värkligen att uppträda som representant för industririddarens ignobla krig mot kroppsarbetarna.

ALICE (tar ett steg framåt från dörren).

Min man är inte en industririddare — han är en vetenskapsman.

Hjalmar.

Men hans första tanke är att använda sin vetenskapliga framgång till att göra femti arbetare brödlösa.

ALICE (tar ännu ett steg ifrän dörren).

Det kann han inte jälpa — det är omständigheternas skuld.

Hjalmar.

Tror du, att några omständigheter skulle kunnat förmå din far till ett sådant steg?

Alice.

Det gör också mig ont.

Hjalmar.

Men han, arbetarvännen — han är genast färdig. Följ mitt råd, Alice, ock tag åtminstone ingen personlig del i den här striden. Svik inte på det sättet de traditioner, du är uppfödd i. Kom med mig härifrån !

(Han tar hennes arm, hon låter sig viljelös föras bort nå-gra steg, dä Anders Hult ock Sven Karlson begagna tillfället ock rusa In i skjulet.)

KARL (kotnmer i det samma springande, barhufvad, följd af Marta, som häller honom i rocken; han störtar emot skjulet, kastar undan de bäda männen samt tänder ljuset. Hela senen blir plötsligt starkt upplyst).

Vad gör ni här för mörkrets gärningar. Jag ska åtminstone ha ljus öfver era eländiga ansikten, så att jag kann se — (Far ut mot Erik.) Du har inte lytt mina order ock signalerat!

ERIK (pekande pä Alice, som ännu stär som förlamad vid Hjalmars arm).

Jag lemnade nyckeln till friherrinnan.

KARL (som först nu fär se Alice ock Hjalmar).

Alice! Du!

ALICE (störtar fram till honom).

Karl! Tala till dem — säg dem, att de inte blir afskedade — att du inte gjort uppfinningen för din egen skull, utan att den också ska komma dem till godo.

Karl.

När det gäller hela mitt lifs värk, så kommer du ock ställer dig på mina fienders sida i stället för attskydda — ensam således! Öfvergifven ock förrådd! Nå, jag ska i alla fall veta att försvara mig. (Störtar fram, då han ser att Anders Hult ock Sven Karlson åter smugit sig in i skjulet.) Fram med er uslingar, eller jag skjuter ner er som hundar. (Rycker upp en revolver ur jickati ock riktar den mot ingången till skjulet; de båda männen störta uty ock alla de öfriga arbetarna vika förskräckta.) Till vad pris som hälst ska jag skydda min maskin — var säkra på det — den är mer värd än era usla lemmar!

Anders Hult.

Där hör vi den rätta arbetarvän nen! Skjut, din rackare, det blir värst för dig själf. Vi har Ernst här nu med polisen.

(Ernst kommer med polis, hopen skingrar sig hastigt.)FEMTE AKTEN.

(Samma dekoration som i förra akten, men på morgonen vid soluppgången. Arbetarna äro åter samlade vid det stora julet, Karl inne i skjulet med dörren öppen, sysselsatt att sätta apparaten i gång. Ernst ock Erik jälpa honom.)

STENSON (kommer gående).

Nå — är alla här redan. Det var fasligt vad ni är tidiga, mina vänner. Ock det var ändå så sent, innan ni gick hem i natt.

Förmannen.

Ja — har ingen sofvit mer i natt än jag så — har brukspatron legat öfver här?

Stenson.

Ja, jag tog ett rupi på gästgifvaregården — det är spännande det här, man kann inte vara härifrån. (Pekande på Karl ock Ernst). Har de där hållit på hela natten ?

Förmannen.

Ja — det har kommit något i olag.Stenson (skrattar).

Kunde just tro det — det kommer alltid i sista stunden något i olag.

Förmannen.

Det var ett par af arbetarna, som gjorde det, Anders Hult ock Sven Karlson. De sitter nu i stads* häktet — polisen tog dem med sig i natt.

Stenson.

Så, det kom värkligen till sådana våldsamheter.

Förmannen.

Ja — ock det var ont att se ingeniörn — han riktigt gaf sig öfver som ett barn, när han märkte skadan — det var som om man skurit af honom en hand.

Stenson.

Ock vad sa frun?

Förmannen.

Ja, frun tror jag rent har tagit knäcken på det här — hon lär ha varit så sjuk i natt, så det tordes ingen tala om för henne, att det skett något med maskinen. Doktorn var här — de trodde visst, att hennes stund var kommen för tidigt. Ingeniörn for som en galning af ock an mellan henne ock maskinen, han vet visst inte riktigt vilken af de två, han har kärast.En arbetare.

Ja — ett tag, när han kom utrusande ock jag stog här med ett par andra, röt han åt oss: det är ni som dödat henne, era skurkar!

Arbetaren 2.

Jo, jo, vi får nog umgälla det här, om han lyckas nu.

Den gamle mannen.

Men ska det nu värkligen vara möjligt, att den där lilla tingesten därinne kann drifva hela det här stora julet? Tror patron det?

Stenson.

Nej, uppriktigt sagt, min kära Peter Ström, så tycker jag som du, att det är riktiga galenskaper. Det kommer alltid att fattas någon liten hake eller skruf någonstans, som man sedan får höra att alltsammans beror på.

Några pojkar (ropa).

Det rör sig!

(Alla störta närmare julet.)

Arbetaren i.

Det var lögn. Det står kaf stilla som förut.

Arbetaren 2.

Ja, misslyckas han nu, så är han då riktigt regelt stukad. För nu har han inga pängar att fortsätta med, ock inte en människa, som tror på sig. T. o. m. frun —Arbetaren i.

Ja, då blir det allt bäst han ger sig i väg till Amerika.

Förmannen.

Han lyckas nog, var säker på det! Aldrig har jag sett en sån eld i en människas ögon, som han hade i natt. Det var som den hetaste masugn — jag tror, att om han så ska ta den onde till jälp, så ska han få den i gång —

Arbetaren 3.

Ja, då är vi störtade här förstås lite var, som varit med ock gjort spektakel. Jag får ge mig i väg med hustru ock säks ungar.

Arbetaren 2.

Än jag då — med hustru min, som nu ligger tolfte året i sängen. Ock vart ska man ta vägen — ont om arbete som det nu är öfverallt.

Arbetaren I (knyter handen).

Ock så ska de ändå gå ock hitta på såna häl-vetes maskiner.

Den gamle.

Det är så orättvist, så Gud kann inte låta det få ske. Jag ska säga er någe — jag drömde i natt, att maskinen sprang i stycken, just som julet begynte röra sig — det var ett tecken från Gud, att han hört mina böner.ARBETAREN 3.

Ja, den som var så lycklig, som gamle Peter. Läsarna, de vet råd för allting.

ALBETAREN 2.

Hustru min hon predikar också jämt om Guds nåd, där hon ligger i sängen. Men svälta får vi lika väl, om vi blir bortkörda nu.

KARL (kommer ut ur skjulet barhufvad, med vanvårdat yttre, blek ock upprörd, samt ropar till ett par pojkar, som leka invid julet).

Ur vägen där! Nu kommer det i gång!

(Pojkarna springa undan. Rörelse bland folket, alla betrakta julet i spänd väntan. Karl åter in i skjulet.)

ARBETAREN 1.

Kaf stilla som förut. (Skratt.)

ARBETAREN 3.

Jag tror det blir ingen ann råd, än han får släppa på den gamla vanliga drifkraften igän.

STENSON.

Det tror jag med, min gosse.

(I detsamma begynner julet röra sig, först sakta, sedan i full gång. Några pojkar hurra ock svänga mössorna, rörelsen sprider sig bland alla. Karl, Ernst ock Erik komma ut ur skjulet. Karl torkar sig om pannan ock sjunker ned på en vedstapel).ERNST (springer upp pä nägra plankor, svänger mossan ock ro-par:)

Ett fyrfaldigt hurra för ackumulatorn, pojkar! (Man hurrar oregelbundet ock utan allmänt deltagande. Under hela den följande senen komma kvinnor, barn, drängar ock annat folk springande frän olika häll.)

Stenson (går fram till Karl ock

skakar hans händer).

Var det inte det jag alltid sa — du är ett geni, min gosse! Trodde jag inte alltid, att det skulle bli något af dig — du brås på far din. Den präktige, gamle Thorell! Om han hade fatt upplefva detta!

(Marta ock Paula ha under tiden kommit springande.)

ERNST (tar Marta vid handen).

Det var bra du 'kom; nu kryper vi fram med det tvärt. (Gär fram till Stenson.) Farbror Stenson!

Stenson.

Va falls?

Ernst.

Se, jag har allt också haft med det här att göra. Jag har jälpt Karl hela tiden.

Stenson.

Nå — än sen? (Pekar pä Marta.) Ock vad har hon —Ernst.

Jo, hon också. För jag har värit kär i henne hela tiden — ock när man är kär, är man lifvad, ock när man är lifvad, arbetar man bra.

Stenson (till Marta).

Jaså — du tillåter dig att vara kär, du, utan att jag vet af det.

Marta.

Nej, söta pappa, inte jag, det var ju Ernst —

Stenson [skrattar).

Jaså, det var bara Ernst — inte du! Ja, då är det ju inte värt. Inte vill jag truga dig att ta en man, som du inte är kär i —

Marta.

Men pappa då! Fy på dig!

(Slår honom lekfullt.)

Stenson.

De är så fulla af konster, de här flickungarna! Ja, min kära Ernst, du får naturligtvis din andel i vinsten, efter du jälpt till så mycket —

Karl.

Naturligtvis! Vi har allt gemensamt.

Stenson.

Det låter höra sig. Så tag honom då, flicka, sämre parti kunde du göra än —Ernst.

— Med en stor uppfinnares bror —

Marta.

— Ock medjälpare — glöm inte det, för det är det viktigaste. Vore du bara hans bror —

Ernst.

Så ville hon inte ha mig — har man hört!

(Kysser he?ine.)

KARL (springer 4 mot fru Thorell, som kommer, äfven springande, frän vänster).

Hur är det? Hur är det?

Fru Thorell.

Går den — går den värkligen? Alice påstod, hon kunde se från fönstret, men jag kunde inte tro det

— Gud jälpe oss, den går ju.

(Faller Karl gr ät ande om halsen.)

Karl.

Vad säger hon? Är hon vaken? Hur är det med henne? Vad säger hon?

Fru Thorell.

Hon brast i gråt — hon blef upprörd, förstås, hon som jag —

^ Ka >>//>!'t: j-ör lyck un. I 7Karl.

Är hon inte klädd än? Bed henne komma ut ock se.

Fru Thorell.

Ja g tror inte, hon vill. Hon är så förgråten — ock hon bara talar om att flytta från Herrhamra.

Karl.

Att flytta härifrån — jaså, det talar hon om —

Fru Thorell.

Ja, hon grämer sig så öfver att folket så där kunde vända sig mot henne — hon kann inte stå ut att lefva mer ibland dem, säger hon. Kära Karl du, hur ska det gå? Att det skulle bli så just nu, när du var färdig, ock allt kunde varit så bra!

Karl.

Bed henne bara komma ut, så att jag får tala vid henne.

Fru Thorell.

Vill du inte gå in till henne?

Karl.

Nej — detta gäller alla.

Fru Tiiorell.

Jaså — nå — jag ska säga till henne —

(Går.)(Hjalmar synes pä afstånd, kommande från slottet)

ROSTER (bland arbetarna).

Se baron!

MäRTA (nyper Paula i armen).

Har du träffat honom —

Paula.

Nej. (Går hastigt emot honom) Det var bra, att jag fick säga er' farväl.

HjALMAR (tar he?ines händer ock '

drar hetme litet afsides).

Du vill resa, Paula! Det kann inte vara ditt allvar — jag har skyndat hit ner för att förekomma det.

Paula.

Det är det enda, jag kann göra. (Drar undan sina händer.) Jag kommer igän om ett par år, när ni är gift med någon högadlig fröken.

Hjalmar.

Det vet du nog, att jag aldrig — det är sannerligen inte för att jag hoppas vinna någon lycka, som jag söker få Herrhamra tillbaka. Det är helt simpelt af självbevarelseinstinkt — ja, du har rätt att förakta mig för det — jag gör det själf — men att lefva som musiklärare eller kringresande virtuos — kann du inte förstå, att det är omöjligt för mig —Paula.

Jo — därför reser jag ju också.

Hjalmar.

Men det är det, jag inte vill. Om du också inte kann bli min hustru — än sen — du skulle ju i alla fall aldrig trifvas att sitta här på Herrhamra ock föra hus för grannarna — du är en fri konstnärinna — ock du älskar mig. Vad står då emellan oss?

PAULA (drar sig tillbaka).

Nej, inte detta Hjalmar — det vore en förödmjukelse.

Hjalmar.

En förödmjukelse! Nå, du min gud! Du! du anser, att det är i vigselringen ock fru-titeln, som en kvinnas ära består.

Paula.

Nej, inte det. Men det är i alla fall något förödmjukande att tänka, att du inte vill offra det minsta för min skull. Du vill ha allt lifvets goda ock så mig på köpet — men till det är jag ändå lite för mycke värd —

(Springer. frän honom, upprörd, gär emot modern, som nu kommer med Alice. Hjalmar gär upp ock ned i inre kamp.

Nägra af arbetarna gä Alice till mötes.)

Arbetaren 3.

Får jag be frun om å lägga ett gott ord för mighos ingeniörn. Om jag blir afskedad nu, så får hustru min ock barnen komma på fattigvården medan jag går omkring ock söker arbete. För alla besparingarna gick åt under min sjukdom, som frun vet.

Arbetaren 2.

Ock min stackars giftnma därhemma kann man ju inte släpa ur sängen.

KARL (kommer häftigt fram).

Jag förbjuder er att plåga frun med era historier.

- Hon har ju varit sjuk ock får inte oroas. Den som understår sig att komma till henne —

ALICE (ser bedjande på Karl, han häjdar sig; till arbetarna).

Jag tror inte, att vi kommer att stanna länge på Herrhamra, hur det än går med prosessen. Jag kann bara önska er en god husbonde, vem det nu blir —

Karl.

Vill du skiljas från ditt gamla hem?

ÄLICE (som är i en mycket upprörd sinnesstämning).

Mitt gamla hem är inte mitt hem längre, då jag ska lefva här bland folket som deras fiende. Ock att gå här ock se alla de tomma stugorna ock tänka, att innevånarna, som jag sett där sedan jag väkst upp, nu kanske drifver kring landsvägarna — nej, det kann jag inte stå ut med.KARL (samlar omkring sig fru Thorell, Hjalmar, Ernst, Marta ock Paula).

Jag har något att säga Alice, som ni alla ska höra. (Upprörd) Den här dagen skulle egäntligen vara den skönaste dag i# mitt lif — men den har blifvit allt annat; det är för Alice en sorg, som hon inte kann trösta sig öfver, att hennes gamla förhållande till folket blifvit förstört — ock också för mig är det en tanke, som jag inte kann bära, att det är jag, som är skuld till det. Jag har därför fattat ett beslut. Om prosessen utfaller så, att Herrhamra ska säljas, så använder jag mina inkomster på ackumulatorn till att köpa det i Alices namn, ock det står henne då fullkomligt fritt att förvärkliga sina gamla drömmar — skänka hela bruksdriften till en arbetar-assosiation ock lefva här som deras jämlike —

Alice.

Karl! Ock du då?

Karl (leende).

Ja, jag förbehåller mig bara, att du låter mig disponera tillräckligt med pängar för att försätta mina vetenskapliga eksperiment.

Alice.

Jag förstår inte allt det här — hur har du kommit på sådana tankar?Karl.

Hur jag kommit — efter en sådan nattl Det förfärliga ögonblicket, då du stod vid Hjalmars arm ock såg på —

Alice.

Ja, det var ett förfärligt ögonblick. Att stå ensam ock hatad bland alla dessa kända ansikten — ock så känna, att min tro på dig sviktade.

Karl.

Ock att den hade skäl att svikta — ty det var sant, jag tänkte bara på mina egna inträssen — det kände jag själf i den stunden, då jag stod där med vapen i hand mot dessa, som kämpade för sitt bröd.

Alice.

Ja, det var som om din revt)lver varit riktad mot allt det jag älskat högst i lifvet —

Karl.

Låt oss glömma det, min älskade! Min natur kann jag inte omskapa — men därför lemnar jag ju allt åt dig —

Alice.

Men inte så, att jag blir ensam, Karl! Inte så, att var ock en arbetar på sitt. Jag som bara drömt om att vi skulle arbeta tillsammans.

Karl.

Det ska vi ju också, när du vet, att alla mina uppfinningar bara kommer din nya assosiation till godo.

— (Lågt.) Ock vi behåller vårt gafvelrum!Alice.

Ja — ock så ska folket så småningom lära sig att förstå ock hålla af dig — de ska lära sig förstå, att dina tankar är stora ock ädla.

KARL (leende).

Ja, det skadar ju inte, om ens handlingar är bättre än en själf. — (Viskar.) Ock så kann vi ju hoppas, att den lille ska födas med bättre instinkter.

Marta (till Ernst).

Jag förstår inte — menar Karl värkligen, att det ska bli af — med folkets palats ock allt det där?

Ernst.

Ja visst.

. Marta.

Då ska vi göra lika dant på Lidån, pappa.

Stenson (som stått på något afstånd ock räknat på ett pfipper).

Vad? Jag har just gjort ett öfverslag, att vi kann minska arbetspersonalen med åtminstone 60 man.

Marta.

Nej, pappa, så du säger? Vi ska bygga ett folkets palats på Lidån också. Jo, pappa, vi ska! Annars flyttar Ernst ock jag ifrån dig — säg Ernst?

Stenson.

Ja, galenskap är smittsam, det är det värsta. Men vi är inte där än. Ock om baron Hjalmar vinner —Hjalmar.

Det är inte stora utsikter till det — ock jag föredrar att träda tillbaka frivilligt. — (Paula ger till ett utrop) Det är så besvärligt att föra prosess — ock dessutom — (kysser Alices hand) Herrhamra är ditt. När det fins flera pretendenter till ett rike, så bör ju alltid den segra, som har den stora kungstanken. Jag har ingen sådan — men jag vet att respektera den, när jag träffar den hos andra. — (Till Karl.) I det fallet är vi lika ock kann kanske räcka varandra handen. (De skaka hand, varefter Hjalmar drar Paula med sig af-sides ock talar med henne)

Alice.

Det är så förunderligt alltsammans, att jag inte kann tro på det.

Karl.

Gör det till värklighet straks. Tala till arbetarna. Alice.

Tala till dem — när jag inte vet, vad jag ska säga —

Karl.

Vet du inte, vad du ska säga, när du får säga allt det, som du önskat ock drömt om i så många år. Salongen till skolrum, biblioteket till salong —

Alice (leende).

Till läsrum, var det. Nej, jag generar mig för att säga det. Det är så underbart, så otroligt. Detär en lycka så stor,

så fullkomlig, att jag inte kann fatta det — att vi ska ega varandra så fullt — vara med på varandras lifsgärning — förvärkliga allt det vackraste vi någonsin drömt — för oss själfva ock andra — nej, det kann inte vara sant, det går omkring i hufvudet på mig. —

(De omfamna varandra ock Karl viskar till henne.)

PAULA (kommer med Hjalmar framåt senen, arm i arm).

Nu ska vi tillsammans göra färdiga kompositionen om vattenfallet. Jag hör den redan — det blir ett riktigt sniilevärk.

Hjalmar.

Ja, jag förbehåller mig bara, att om vi blir applåderade jag slipper gå in ock buga mig för alla idioterna.

(Kysser hennes hand.)

MARTA (som hänger sin far om halsen).

Jo, söta pappa, du ska få se, vad det blir för ett lyckligt lif! Ock jag ska ha syskola för alla flickorna! (Ett sorl gär genom arbetarhopen, dä de båda häktade arbetarna komma tillbaka.)

Anders Hult (till några af arbetarna, som frågande flocka sig kring dem).

Ingeniörn hade skickat bud, att vi skulle bli fria —Sven Karlson.

Ock vi fick hälsning, att vi skulle få behålla våra platser.

(Ett bifallsmummel höres frå?i flera af de kringstäende.)

KARL (springer upp på upphöjningen ock ropar).

Arbetare! Min hustru har ett meddelande att göra er !

Alice (förvirrad).

Nej, Karl — hur ska jag kunna —

(Karl för henne upp pä upphöjningen ock lemnar henne där.)

Alice (söker bli herre öfver sin rörelse, men kann först ej få fram ett ord. Andlös tystnad).

Mina vänner!